

Ekonomikas ministrija

LATVIJAS MAKROEKONOMISKAIS APSKATS

2020.gada aprīlis

ISSN 2592-852X

© 2020 | Ekonomikas ministrija
Centrālā statistikas pārvalde

Pamatā skaitliskā informācija un dati, izņemot īpaši norādītos gadījumos, ir saņemti no Centrālās statistikas pārvaldes. Eiropas Savienības dati tiek ņemti no *Eurostat* datu bāzes. Latvijas Bankas un Finanšu un kapitāla tirgus komisijas dati ir izmantoti Latvijas maksājumu bilances, banku un monetāro rādītāju raksturojumā. Valsts kases dati ir izmantoti valsts finanšu rādītāju raksturojumā.

Pārpublicēšanas un citēšanas gadījumā atsauce ir obligāta

Ja Jums ir komentāri, jautājumi vai ierosinājumi, lūdzam tos adresēt:
Ekonomikas ministrijai
Brīvības ielā 55
Rīga, LV-1519

Tālrunis 371 67 013 109
E-pasts: macro@em.gov.lv
Interneta vietne: <https://em.gov.lv>

ISSN 2592-852X

2020 | 1

SATURS

EKONOMISKĀS ATTĪSTĪBAS TENDENCES	4
PASAULES EKONOMIKAS ATTĪSTĪBA	7
IEKŠZEMES KOPPRODUKTS UN KOPĒJAIS PIEPRASĪJUMS	8
IEKŠZEMES KOPPRODUKTS	8
PATĒRIŅŠ	9
INVESTĪCIJAS	10
EKSPORTS	12
IMPORTS	15
NOZARU IEGULDĪJUMS	16
APSTRĀDES RŪPNIECĪBA	18
LAUKSAIMNIECĪBA, MEŽSAIMNIECĪBA UN ZIVSAIMNIECĪBA	25
PĀRĒJĀ RŪPNIECĪBA	25
BŪVNICĪBA	26
TIRDZNIECĪBA, IZMITINĀŠANA UN ĒDINĀŠANA	27
TRANSPORTS UN UZGLABĀŠANA	28
KOMERCPAKALPOJUMI	29
SABIEDRISKIE PAKALPOJUMI	29
DARBA TIRGUS	30
NODARBINĀTĪBA UN BEZDARBS	30
DARBA SAMAKSA	33
EKONOMISKĀ STABILITĀTE UN KONKURĒTSPĒJA	34
CENAS	34
MAKSĀJUMU BILANCE	36
ĀRVALSTU TIEŠĀS INVESTĪCIJAS	37
MONETĀRIE RĀDĪTĀJI	38
KOPBUDŽETS UN VALSTS PARĀDS	39
BUDŽETA IEŅĒMUMI UN IZDEVUMI	40
PRODUKTIVITĀTE UN KONKURĒTSPĒJA	41
BRĪDINĀŠANAS MEHĀNISMS	42
LATVIJA STARPTAUTISKAJOS REITINGOS	43

2020 | 1

EKONOMISKĀS ATTĪSTĪBAS TENDENCES

Latvijā līdz 2019.gadam saglabājās stabila ekonomiskā izaugsme, kuras tempi pārsniedza ES vidējos rādītājus. No 2011. līdz 2019.gadam IKP vidēji pieauga par 3,3% ik gadu. 2017.-2018.gadā izaugsmes temps paātrinājās. IKP pieauga, attiecīgi, par 3,8% un 4,3%. Izaugsmes paātrināšanos sekmēja situācijas uzlabošanās ārējā vidē, intensīvāka ES struktūrfondu apgušana, nodarbinātības un darba samaksas pieaugums.

2019.gadā ekonomikas kāpums kļuva mērenāks. IKP pieauga par 2,2%. Izaugsmes tempu sabremzēšanas noteica gan iekšējie faktori (ES fondu investīcijas sasniegušas maksimumu, norises finanšu sektorā u.c.), gan arī ārējie faktori (globālo tirdzniecības attiecību pārskatīšana, Brexit, lēnāka izaugsme ES valstīs).

Latvijas ekonomikas perspektīvas 2020.gadā ir ļoti neskaidras. COVID-19 epidēmija ļoti būtiski ietekmē

pasaulē un arī Latvijas ekonomiku, bet ietekmes amplitūda ir neskaidra. Vēl 2020.gada februāra beigās dažādas starptautiskas organizācijas par pamatscenāriju prognozēja V-tipa scenāriju, t.i., izteikta, bet īslaicīga lejupslīde, kurai sekos strauja atkopšanās. Šobrīd ticamāks izskatās U tipa scenārijs, kas nozīmētu, ka samazināšanās fāze būs ilgstošāka, vismaz pusgadu, bet netiek izslēgta COVID 19 izraisīta vēl ilgstošāka lejupslīde. Atbilstoši Ekonomikas ministrijas novērtējumam COVID-19 epidēmijas kopējā ietekme uz IKP varētu sastādīt no 4 līdz 8 procentpunktiem salīdzinājumā ar 2020.gada sākumā prognozēto. Tas nozīmē, ka IKP 2020.gadā varētu sarukt pat par 6%, salīdzinot ar 2019.gadu. Bet, ja vīrusa iedarbība pasaulē būs ilgāka par pusgadu, tad negatīvā ietekme uz Latvijas ekonomiku būs vēl lielāka un ekonomikai ir risks nonākt vēl dziļākā recesijā.

Ekonomikas attīstības pamatrādītāji

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Iekšzemes kopprodukts, faktiskajās cenās, mljrd. eiro	23,7	24,4	25,1	26,8	29,1	30,5
<i>izmaiņas pret iepriekšējo gadu, procentos</i>						
Iekšzemes kopprodukts	1,9	3,3	1,8	3,8	4,3	2,2
Privātais patēriņš	1,1	2,5	1,5	3,1	4,2	2,9
Valsts patēriņš	2,1	3,0	2,9	3,2	4,0	2,6
Kopējā pamatkapitāla veidošana	-0,3	-1,2	-8,2	11,3	15,8	3,1
Eksports	6,5	2,9	4,0	6,4	4,0	2,0
Imports	3,0	1,7	3,8	8,4	6,4	2,3
Patēriņa cenas	0,6	0,2	0,1	2,9	2,5	2,8
<i>procentos</i>						
Nodarbināto skaita izmaiņas	-1,0	1,3	-0,3	0,2	1,6	0,0
Nodarbinātības līmenis	59,1	60,8	61,6	62,9	64,5	65,0
Bezdarba līmenis	10,8	9,9	9,6	8,7	7,4	6,5
<i>procentos pret iekšzemes kopproduktu</i>						
Vispārējā valdības sektora bilance	-1,4	-1,4	0,1	-0,5	-0,7	-0,5
Vispārējās valdības parāds	40,9	36,7	40,3	38,6	36,4	36,0
Eksporta-importa saldo	-2,0	-0,9	1,0	0,2	-0,2	0,1

p – prognoze

Nozīmīgs ieguldījums izaugsmē pēdējos gados ir investīciju kāpumam, kas 2018.gadā pieauga par 15,8%. ES fondu investīcijām esošā plānošanas perioda ietvaros sasniedzot savu maksimumu, 2019.gadā investīciju temps ir samazinājies, pieaugot vairs tikai par 3,1%. 2019.gadā ieguldījumi mājokļos, ēkās un būvēs pieauga par 2,8%, mašīnās un iekārtās, kā arī transportlīdzekļos – par 2%. Straujāk ieguldījumu apjomi 2019.gadā palielinājās intelektuālā īpašuma produktos – par 11,6 procentiem.

Viens no izaugsmes dzinuljiem ir patēriņš. Augot nodarbinātībai un palielinoties darba samaksai, 2018.gadā privātais patēriņš pieauga par 4,2%. Tas bija straujākais

kāpums kopš 2014.gada. Arī 2019.gadā privātais patēriņš pieauguma temps (2,9%) saglabājās salīdzinoši straujš. Valsts patēriņš 2019.gadā pieauga par 2,5 procentiem.

Turpina augt arī preču un pakalpojumu eksports. Tomēr pieauguma tempi palēninās. 2018.gadā eksports pieauga par 4%, bet 2019.gadā – par 2%. 2019.gadā straujāk pieauga pakalpojumu eksports (par 5,7%), kamēr preču eksporta kāpums sasniedza vien 0,4%. Pakalpojumu eksportā pieaugumu galvenokārt nodrošināja ienākumi no autotransporta, informācijas un komunikācijas pakalpojumu un citu komercpakalpojumu eksporta. Savukārt, preču eksporta izaugsmē lielāko ieguldījumu

deva koksnes un tās izstrādājumu, elektroierīču un iekārtu eksports, kā arī graudaugu kultūru, alkoholisko un bezalkoholisko dzērienu un farmācijas produktu eksporta vērtības pieaugums. Negatīvi eksporta attīstību 2019.gadā ietekmēja mehānismu un ierīču eksports.

Kopš 2011.gada Latvijā ir vērojams zems maksājuma bilances tekošā konta deficīts, kas liecina par Latvijas ekonomikas ārējo sabalansētību. 2019.gadā tekošais konts bija ar nelielu deficītu 0,5% apjomā no IKP. Arī turpmākajos gados sagaidāms, ka tekošais konts būs ar nelielu deficītu, neapdraudot Latvijas ekonomikas ārējo sabalansētību.

Nozaru griezumā 2019.gadā būtiskākais ieguldījums ekonomikas izaugsmē bija tirdzniecības nozarei (pieaugums par 4,1%), ko sekmēja gan

mazumtirdzniecības, gan vairumtirdzniecības apjomu kāpums. Strauja izaugsme 2019.gadā bija vērojama arī lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē (par 12,8%), ko lielā mērā ietekmēja augstā graudu raža. Strauja izaugsme 2019.gadā bija arī ēdināšanas pakalpojumos (par 11,2%), datorprogrammēšanā un konsultēšanā (par 9,1%), kā arī komercpakalpojumos (par 6,5%).

Apstrādes rūpniecība 2019.gadā pieauga par 2,1%.

Vienlaikus tendences rūpniecības apakšnozarēs ir ļoti atšķirīgas. Lielākajā nozarē – kokapstrādē ražošanas apjomi 2019.gadā saglabājās 2018.gada līmenī. Nozari ietekmēja gan Lielbritānijas izstāšanās process no ES, gan apjomīgais produkcijas cenu kritums saistībā ar egļu mizgrauža izplatību Eiropā. 2019.gadā ražošanas apjomi saruka pārtikas rūpniecībā, būvmateriālu un mēbeļu ražošanā. Vienlaikus stabils pieaugums 2019.gadā turpinājās metālapstrādē, elektronikas, kā arī elektrisko iekārtu ražošanas nozarēs.

2019.gadā būvniecības nozarē izaugsme bija 2,9%, kas bija ievērojami lēnāka nekā iepriekšējos divos gados, jo ES fondu investīciju apjoms 2019.gadā faktiski saglabājās 2018.gada līmenī un 2019.gadā nebija tik lieli privāto investoru projekti, kā iepriekšējos gados. 2019.gadā samazinājums bija vērojams finanšu nozarē, transporta pakalpojumos (saruka gan pārvadāto kravu apjomi, gan ar to apkalpošanu saistītās transporta palīgdarbības), kā arī ražošanas apjomu enerģētikas nozarē.

COVID-19 epidēmija būtiski ietekmēs Latvijas ekonomikas attīstību 2020.gadā. Galvenie ietekmes kanāli uz Latvijas tautsaimniecību 2020.gada martā bija ierobežojumi starptautiskajā transportā, ceļotāju plūsmu samazinājums, uzņēmumu zaudējumi darbinieku karantīnas vai pašizolēšanās dēļ, pieprasījuma samazinājums eksporta noieta tirgos, kavējumi izejvielu piegāžu ķēdēs, pieprasījuma samazinājums iekšzemes pakalpojumu nozarēm u.c.

Kopumā ietekme uz Latvijas ekonomiku un tās atsevišķām nozarēm 2020.gadā lielā mērā būs atkarīga no COVID-19 epidēmijas izplatīšanās un tā apkarošanai noteikto ierobežojumu apjoma un ilguma, kā arī valdības atbalsta pasākumu efektivitātes. **Tieši koronavīrusa skarto nozaru**

pievienotā vērtība veido gandrīz 800 milj. EUR, kas ir 2,9% no IKP, t.sk. izmitināšana (0,6%), pasažieru aviopārvadājumi (0,5%), ceļojumu biroju, tūrisma operatoru rezervēšanas pakalpojumi (0,2%). Covid-19 epidēmija nelabvēlīgi ietekmēs arī pārējās nozares. Tā, apstrādes rūpniecību ietekmēs gan pieprasījuma samazinājums eksporta noieta tirgos, gan arī piegādes ķēžu kavējumi.

Latvijas ekonomikā ir novērstas "trekno" gadu izteiktās makroekonomiskās disproporcijas un mazināti ekonomikas ievainojamības riski pret iekšējiem un ārējiem šokiem.

Zems valsts parāds, budžets ir tuvu līdzsvaram, maksājuma bilance sabalansēta. Inflācija, lai arī pieaug, tās pamatā ir piedāvājuma puses faktori.

2019.gadā vidējā gada inflācija bija 2,8%, kas bija nedaudz lielāka nekā 2018.gadā. Būtiska ietekme uz patēriņa cenu līmeni bija cenu kāpumam pakalpojumiem. 2020.gadā vidējā gada inflācija ir sagaidāma būtiski zemākā līmenī nekā 2019.gadā, ko pamatā noteiks COVID-19 epidēmijas negatīvā ietekme uz ekonomikas attīstību.

Kopš 2011.gada, kad Latvija atgriezās pie izaugsmes, ir sasniegti būtiski uzlabojumi fiskālajā pozīcijā. Pēdējos gados budžets ir bijis ar nelielu deficītu. Atbilstoši novērtējumam 2019.gadā budžetā bija deficīts aptuveni 0,5% apmērā no IKP. 2020.gada vispārējās valdības budžeta deficīts ir plānots 0,3% apmērā no IKP. Tomēr, COVID-19 epidēmijas ietekmē budžeta deficīta apjoms varētu būtiski pieaugt.

Pēc finanšu tirgus satricinājuma 2008.gada beigās un 2009.gada sākumā Latvijas monetārie rādītāji pakāpeniski stabilizējās – uzlabojas kredītportfeļa kvalitāte un banku sektors kopumā darbojas ar peļņu. Ir veikti būtiski pasākumi kredītiestāžu kapitāla stiprināšanā. Tomēr kredītiestāžu ir vāja, lai arī rezidentu noguldījumu apjomi pieaug. Bankas joprojām ir piesardzīgas aktīvākas kredītiestāžu īstenošanā un, no otras puses, arī uzņēmēji ir piesardzīgi jaunu kredītsaistību īstenošanā. Banku sistēmā notiek būtiskas izmaiņas saistītās ar riskantu nerezidentu klientu noguldījumu apkalpošanu.

Ekonomisko aktivitāšu palielināšanās pozitīvi ietekmēja situāciju darba tirgū – mazinājās krīzes izraisītais augstais bezdarbs un pieauga nodarbinātības līmenis. Nodarbināto skaits 2019.gadā palielinājās mēreni – par 0,1% jeb aptuveni 0,6 tūkstošiem, salīdzinot ar 2018.gadu, kas ir bijis lēnākais nodarbināto skaita pieaugums kopš 2016.gada. Nodarbināto skaita pieaugumu ietekmē gan ekonomikas tempu sabremzēšanās, gan arī demogrāfiskās tendences, jo samazinās darbaspējīgo iedzīvotāju skaits.

Bezdarba līmenis 2019.gadā samazinājās līdz 6,3%, tādējādi pietuvojoties pirmskrīzes 2007.gada bezdarba līmenim. Bezdarba straujāku samazināšanos kavē salīdzinoši lielais ilgstošo darba meklētāju īpatsvars, kas veido vairāk nekā 2/5 no bezdarbnieku kopskaita. Bezdarba samazināšanos kavē arī darba tirgus reģionālās atšķirības – bezdarba līmenis Rīgas reģionā ir trīs reizes

zemāks nekā Latgales reģionā, kas kontekstā ar zemo darbaspēka ģeogrāfisko mobilitāti, palielina strukturālā bezdarba riskus.

2019.gadā nodarbinātības līmenis pieauga līdz 65%, līdz ar to jau trešo gadu pēc kārtas turpinot labot iepriekš uzstādītos rekordus. Ņemot vērā negatīvās demogrāfiskās tendences, arvien lielāka nozīme darbaspēka piedāvājuma noturēšanai esošajā līmenī būs dažādu ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju grupu iesaistei darba tirgū.

Darba algu pieaugums pēdējo trīs gadu laikā saglabājies virs 7% gadā. 2019.gadā vidējā bruto darba alga turpināja pieaugt un sasniedza 1 076 eiro jeb par 7,2% vairāk nekā 2018.gadā.

COVID-19 epidēmijas ietekme uz darba tirgu lielā mērā būs atkarīga no tā, cik ilgi saglabājās ierobežojumi, kas saistīti ar koronavīrusa izplatību. Jo ilgāk saglabājas ierobežojumi, jo augstāks darbavietu zaudējumu un bezdarba pieauguma risks. Ietekme uz darba tirgu caurmērā ir lēnāka - ar 2-3 mēnešu nobīdi. Situācijai turpinot pasliktināties un ierobežojumiem saglabājoties ilgāk, nodarbināto skaita samazinājums 2020.gadā var sasniegt 5%, bet bezdarba līmenis vidēji 2020.gadā varētu palielināties līdz 10% (99 tūkstoši darba meklētāju).

Ekonomikas tālākā attīstība vidēja termiņa periodā ir atkarīga no situācijas ārējā vidē un reformu gaitas. Latvijas tautsaimniecības turpmākā attīstība joprojām būs cieši saistīta ar eksporta iespējām, tāpēc lielākais Latvijas izaugsmes risks saistīts ar globālās ekonomikas attīstību, īpaši COVID-19 epidēmijas ekspansijas apturēšanu. Tāpat svarīga ir ES kopējās ekonomikas telpas turpmākā attīstība. Latvijas ekonomiskās priekšrocības vidējā termiņā galvenokārt balstīsies uz panākto makroekonomisko stabilitāti, kā rezultātā ir uzlabojušies Latvijas kredītreitingi, kā arī uz plānoto ES struktūrfondu atbalsta programmu efektivitāti un uzlabojumiem uzņēmējdarbības vidē.

Straujākas izaugsmes scenārijs vidējā termiņā paredz, ka Latvijas galvenajos eksporta tirgos turpināsies izaugsme, un Latvijas ekonomikas konkurētspējas priekšrocības pamatā tiek balstītas uz tehnoloģiskiem faktoriem, ražošanas efektivitātes uzlabošanu un inovācijām, mazākā mērā uz lētu darbaspēku un zemām resursu cenām. Vidēja termiņa periodā Latvijas izaugsmes tempi varētu sasniegt 4-5% pieaugumu gadā. Savukārt vājākas izaugsmes scenārijā, pavājinoties izaugsmei Eiropā un neuzlabojoties ģeopolitiskajai situācijai, Latvijas ekonomikas izaugsmes tempi var būt daudz lēnāki.

2020 | 1

PASAULES EKONOMIKAS ATTĪSTĪBA

Globālās izaugsmes perspektīvas šobrīd ir ļoti neskaidras. COVID-19 epidēmija ļoti būtiski ietekmē pasaules ekonomiku, bet ietekmes amplitūda ir neskaidra. Vēl februāra beigās dažādas starptautiskas organizācijas par pamatscenāriju prognozēja *V-tipa* scenāriju, t.i., izteikta, bet īslaicīga lejupslīde, kurai sekos strauja atkopšanās. Šobrīd ticamāks izskatās U tipa scenārijs, kas nozīmētu, ka samazināšanās fāze būs ilgstošāka, vismaz pusgadu, bet netiek izslēgta COVID 19 izraisīta vēl ilgstošāka lejupslīde.

Globālā iekšzemes kopprodukta pieaugums procentos

	2019	2020p	2021p
Pasaule	2,9	2,4	3,3
G20	3,1	2,7	3,5
Eirozona	1,2	0,8	1,2
ASV	2,3	1,9	2,1
Krievija	1,0	1,2	1,3

Avots: OECD Interim Economic Outlook Forecasts, March 2020; p – prognoze

2019.gadā IKP pieaugums **Ķīnā** sasniedza 6,1%. 2020.gadā Ķīnas izaugsmes prognozes ir ievērojami samazinātas. OECD šī gada marta sākumā prognozēja, ka IKP pieaugums 2020.gadā noslīdēs nedaudz zem 5%. 2021.gadā IKP varētu pieaugt līdz 6,5%. Līdzīgas ekonomiskās attīstības perspektīvas tiek prognozētas tautsaimniecībām, kas ir cieši saistītas ar Ķīnu – tai skaitā **Japānai, Korejai, Austrālijai un Indonēzijai**.

OECD šī gada marta sākumā prognozēja, ka koronavīrusa uzliesmojuma ietekme uz citām tautsaimniecībām, kas ir mazāk integrētas ar Ķīnu, it īpaši **ASV un Kanādu**, nebūs

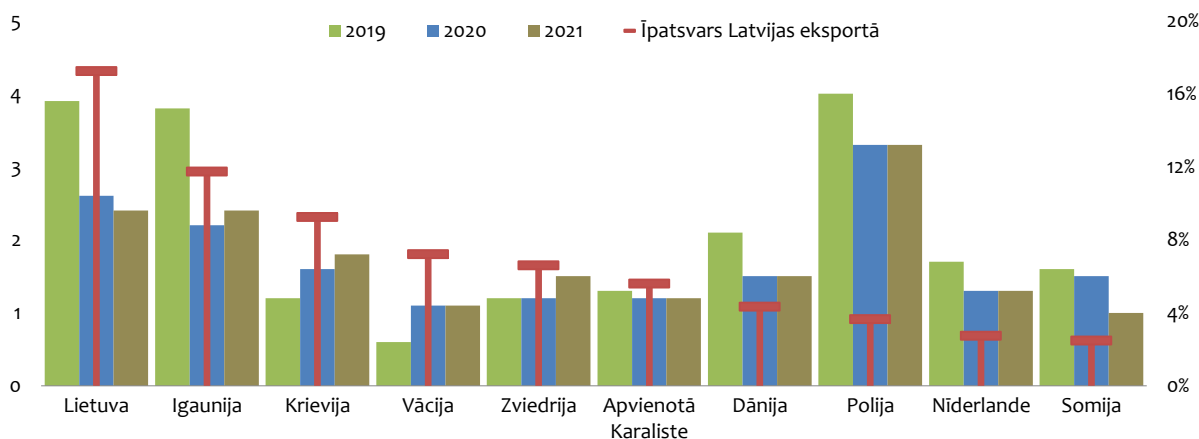
pārāk būtiska, lai gan uzticības mazināšanās, piegādes ķēžu traucējumi un vājāks ārējais pieprasījums mazinās izaugsmes perspektīvas. Tomēr, ņemot vērā COVID-19 uzliesmojumu marta otrajā pusē, ietekme uz ekonomiku varētu būt daudz lielāka nekā sākotnēji tika prognozēts. 2019.gadā ASV ekonomiskā izaugsme sasniedza 2,4 procentus.

2019.gadā **Eiropas** IKP pieaugums sasniedza 1,2%. Sagaidāms, ka ekonomisko izaugsmi Eiropā 2020.gadā tāpat kā citur pasaulē būtiski ietekmēs COVID-19 epidēmija.

2019.gadā **Lielbritānijas** IKP sasniedza 1,3% (Eiropas Komisija, 2020). Paredzams, ka Lielbritānijā privātais patēriņš un ekspansīva fiskālā politika joprojām būs galvenie izaugsmes virzītājspēki.

2019.gadā IKP pieaugums **Vācijā** palēninājās līdz 0,6%, galvenokārt vājāka eksporta pieauguma un nepārtrauktas apstrādes rūpniecības lejupslīdes dēļ. Izaugsmi galvenokārt balstīja spēcīgs iekšzemes pieprasījums. Strauji pieauga arī privātais patēriņš, jo saglabājās augsts nodarbinātības līmenis un straujš algu pieaugums. **Zviedrijas** reālā IKP pieaugums 2019.gada sasniedza 1,2%. Zviedrijas ekonomikas izaugsme 2019.gadā kļuvis samērā vāja, jo būtiski samazinājās iekšzemes pieprasījums. Tāpat investīcijas mājokļos būtiski kritās pēc ievērojama kāpuma 2018.gadā. IKP pieaugums 2019.gadā **Igaunijā** sasniedza 3,8%. Ekonomisko izaugsmi 2019.gadā galvenokārt sekmējuši uzņēmumu un mājsaimniecību ieguldījumi, kā arī eksports. 2019.gadā **Lietuvas** reālais IKP pieauga par 3,9%. Spēcīgs iekšzemes pieprasījums un eksports palīdzēja 2019.gadā saglabāt augsto izaugsmes līmeni jau trešo gadu pēc kārtas.

Lielāko Latvijas tirdzniecības partnervalstu ekonomiskā izaugsme
IKP izmaiņas procentos pret iepriekšējo gadu – kreisā ass; īpatsvars procentos 2019.gadā – labā ass

Avots: CSP, European Commission 2020, World Bank Group 2019, p – prognoze

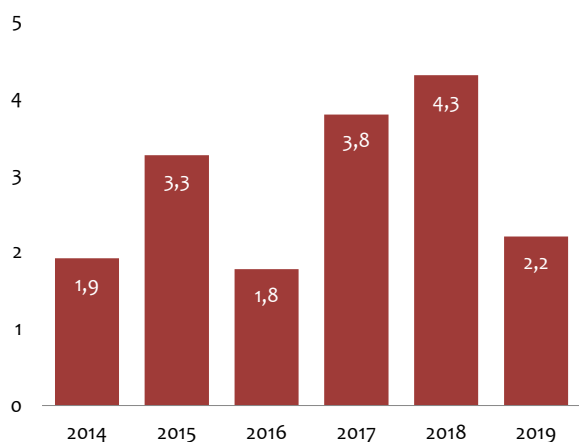
2020 | 1

IEKŠZEMES KOPPRODUKTS UN KOPĒJAIS PIEPRASĪJUMS

IEKŠZEMES KOPPRODUKTS

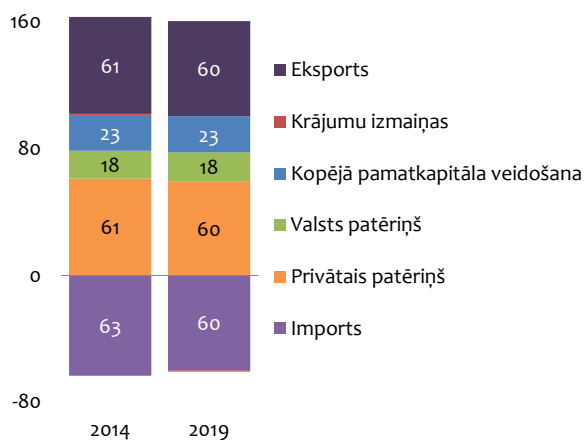
2019.gadā ekonomikas kāpums ir kļuvis mērenāks. 2019.gadā IKP pieauga par 2,2%, kas bija lēnākais pieaugums pēdējo trīs gadu laikā.

Iekšzemes kopprodukts izmaiņas, procentos

Izaugsmes palēnināšanos 2019.gadā noteica gan iekšējie faktori (norises finanšu sektorā, pārmaiņas ostu pārvaldībā, ES fondu investīcijas sasniegušas maksimumu, u.c.), gan arī ārējie faktori (globālo tirdzniecības attiecību pārskatīšana, Brexit, lēnāka izaugsme ES valstīs).

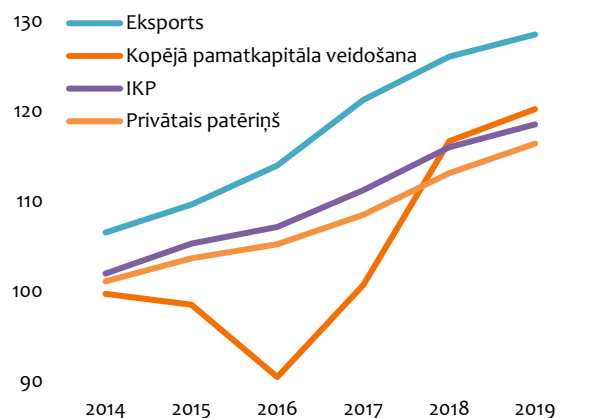
Iekšzemes kopprodukta izlietojuma komponentes procentos pret IKP

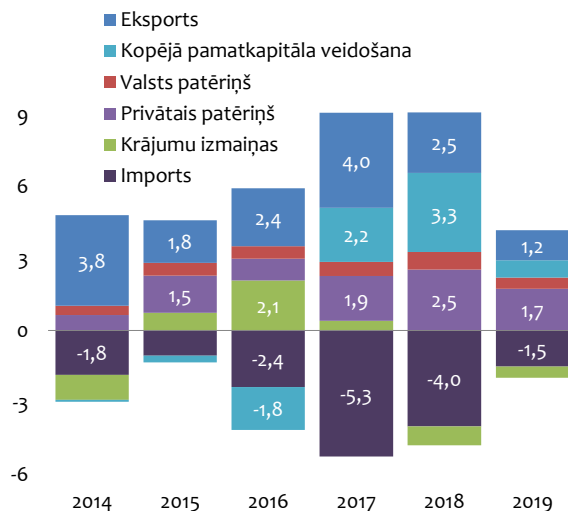
2019.gadā bija vērojams mērens eksporta pieaugums.

Straujāk pieauga pakalpojumu eksports, kamēr preču eksporta kāpums bija ļoti mērens. Lai arī lēnākos tempos, joprojām turpināja augt arī privātais patēriņš, ko veicināja stabils algu kāpums, bet uzlabojumi darba tirgū bija mērenāki. Pēc strauja kāpuma 2017. un 2018.gadā, 2019.gadā investīciju pieaugums bija ievērojami mērenāks. Lēnāk nekā iepriekšējos gados pieauga arī valsts patēriņš.

Iekšzemes kopprodukts un tā izlietojums 2013.gads = 100

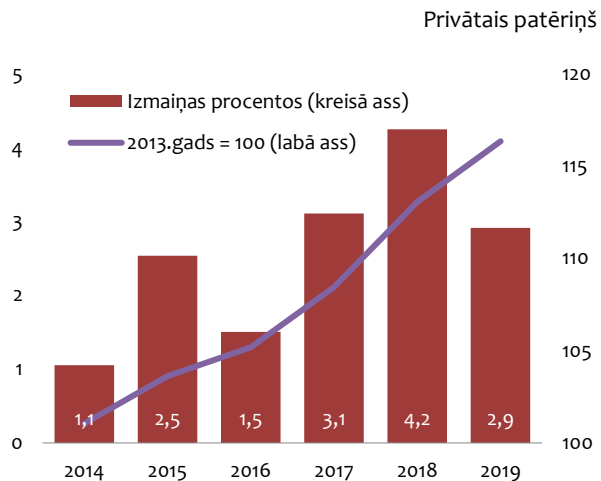

Iekšzemes kopprodukta izlietojuma ieguldījums izmaiņās procentpunktos

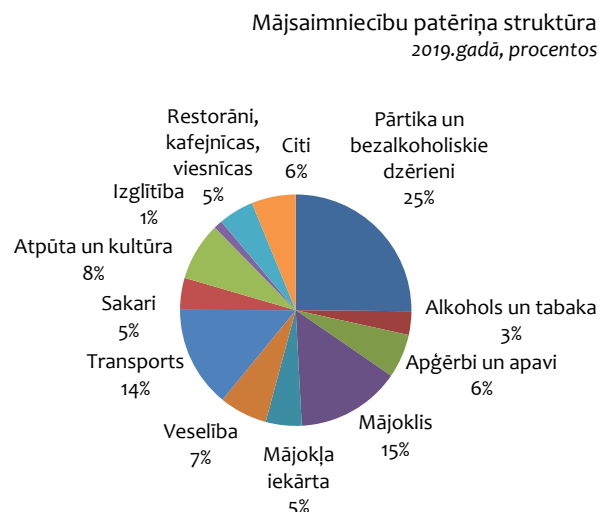

PATĒRIŅŠ

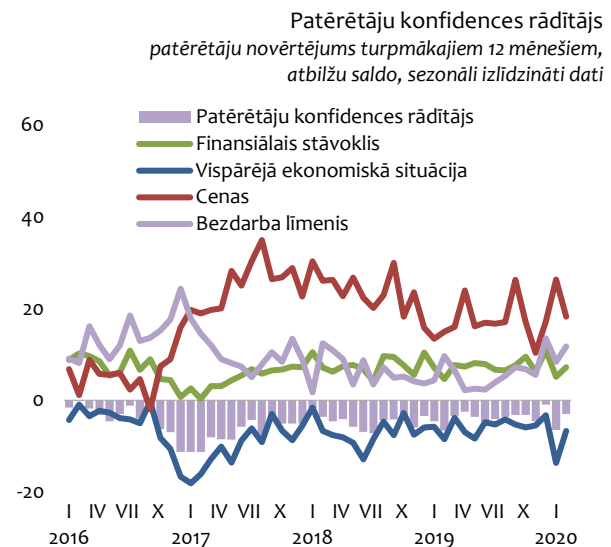
Privātais patēriņš turpina augt. No 2014. līdz 2019.gadam privātais patēriņš vidēji gadā palielinājās par 2,6%, ko nodrošināja galvenokārt nodarbinātības un būtisks algu palielinājums. Lai arī darba algu pieauguma tempi joprojām ir salīdzinoši strauji, lēnāku pieaugumu 2019.gadā noteica mērenāki uzlabojumi darba tirgū – nodarbināto skaits pieauga vien par 0,1 procentu.

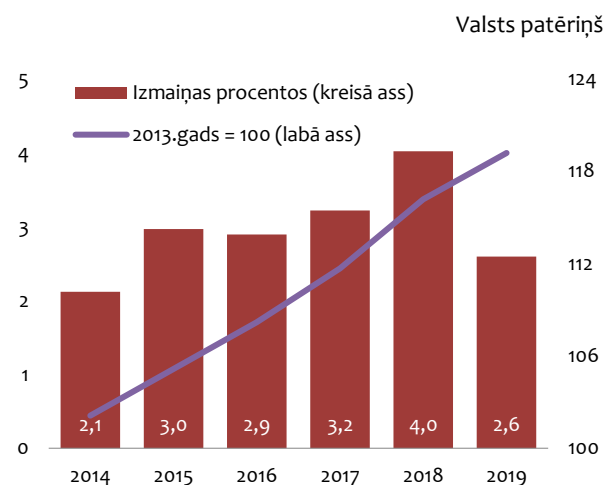
Mājsaimniecību patēriņa struktūrā lielāko daļu veido izdevumi pārtikai. 2019.gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, izdevumi pārtikas iegādei pieauga vien par 0,9%. Nedaudz pieauga izdevumu apjoms mājoklim un komunālajiem pakalpojumiem – par 2%, kas veido otru lielāko patēriņa izdevumu grupu. Straujākais izdevumu kāpums bija izdevumiem transportam – par 9,6%, kas veido trešo lielāko izdevumu grupu. To galvenokārt ietekmēja izdevumu pieaugums personisko transportlīdzekļu ekspluatācijai un automobiļu iegādei. Ceturrtā prioritāte mājsaimniecību izdevumos ir atpūtai un kultūrai, kur bija novērots izdevumu kāpums par 6,9 procentiem.

Patērētāju noskaņojums kopumā 2019.gadā uzlabojās. Pozitīvāk tika vērtēts gan ģimenes finansiālais stāvoklis, gan arī vispārējā ekonomiskā situācija valstī, samazinājās arī inflācijas un bezdarba gaidas. Visstraujāk patērētāju novērtējums, salīdzinot ar 2018.gadu, uzlabojas inflācijas gaidu jomā, mērenāk – bezdarba. Arī patērētāju novērtējums vispārējās ekonomiskās situācijas valstī jomā kļūst arvien optimistiskāks, savukārt, ģimenes finansiālās situācijas jomā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, patērētāju viedoklis būtībā nav mainījies.

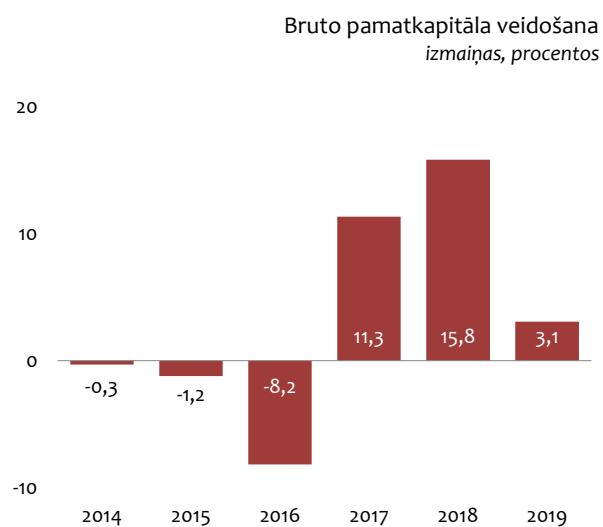

Valsts patēriņš pakāpeniski pieaug. Palielinoties budžeta ieņēmumiem, kopš 2014.gada valsts patēriņš aug straujāk. Kopumā no 2014. līdz 2019.gadam valsts patēriņš vidēji gadā pieauga par 3%. 2018.gadā bija vērojams straujākais pieaugums kopš 2006.gada. Arī 2019.gadā tas turpināja pieaugt, tikai pieauguma temps bija mērenāks.

INVESTĪCIJAS

Pēc divu gadu straujās izaugsmes, investīciju dinamika palēninās. Izdevumi kopējā pamatkapitāla veidošanai 2017. un 2018. gadā pieauga attiecīgi par 11,3% un 15,8%, kas bija daudz straujāk nekā vairumā ES dalībvalstīs. Arī 2019. gada sākumā vēl saglabājās salīdzinoši augsts investīciju pieaugums, tomēr ES struktūrfondu apguvei tuvojoties maksimālajam līmenim, investēšanas aktivitāšu pieauguma temps kļūst arvien mērenāks. Kopumā 2019. gadā investīcijas Latvijas tautsaimniecībā bija par 3,1% augstākā līmenī nekā pirms gada.

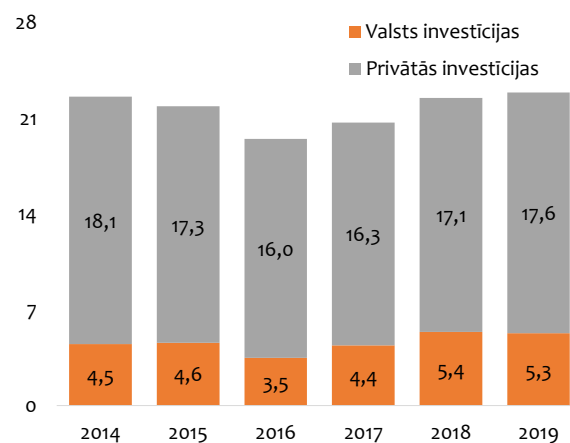
Lēnāk nekā iepriekšējā gadā pieauga gan valsts, gan privātās investīcijas. Tomēr, neskatoties uz pieauguma tempu palēnināšanos, investīcijas pieauga straujāk nekā IKP, sasniedzot 2019. gadā 22,9% no IKP līmeni (2018. gadā – 22,6% no IKP).

Privātās investīcijas pieauga, bet mērenāk nekā pirms gada. Privāto investīciju atgūšanās pēc krīzes bija ilgstoša. Pozitīvā dinamika atjaunojās kopš 2017. gada, un bija ļoti svārstīga. Privātās investīcijas 2017. un 2018. gadā pieauga attiecīgi par 6,7% un 11,6%. Savukārt 2019. gadā privāto investīciju pieauguma tempi bija gandrīz trīs reizes lēnāki nekā gadu iepriekš – pieauga par 4,4% un veidoja 17,6% no IKP, kas ir zemāk nekā ekonomikas straujās izaugsmes gados. Zemo līmeni un mērenu dinamiku galvenokārt ietekmē vājā kredīvēšana, mēreni augošs pieprasījums, ekonomiskās un politiskās situācijas nenoteiktība ārējā vidē. Investīciju finansējumu pārsvarā nodrošināja uzņēmēju pašu līdzekļi. Nozīmīgu atbalstu privātajām investīcijām nodrošina arī valsts ar ES struktūrfondu līdzfinansējumu.

Valsts investīcijas Latvijā saglabājas salīdzinoši augstā līmenī. Valsts investīciju dinamika lielā mērā ir saistīta ar ES struktūrfondu apgušanas cikliskumu. Līdz ar ES struktūrfondu finansējuma atjaunošanos valsts investīcijas

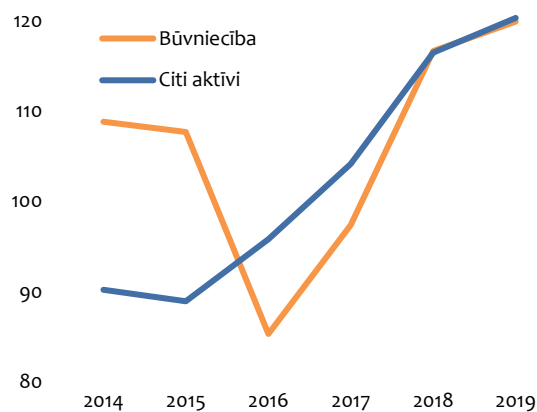
periodā no 2017. līdz 2018. gadam pieauga – vidēji par 33,5% gadā. Turklāt ES struktūrfondu finišējumam sasniedzot maksimumu, valsts investīcijas pieauguma tempi palēninājās. 2019. gadā valsts izdevumi pamatkapitāla veidošanai nepārsniedza iepriekšējā gada līmeni un veidoja gandrīz 1/5 daļu no kopējām investīcijām Latvijas tautsaimniecībā.

Valsts un privātās investīcijas procentos no IKP

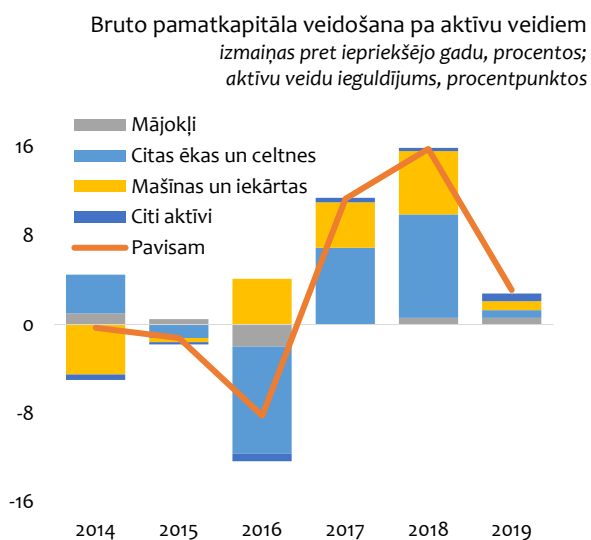

Lielāka daļa no investīcijām ir veikta būvniecības aktīvos. Galvenokārt tie ir ieguldījumi ēkās un būvēs, kas pēdējos trīs gados veido 43,1% no izdevumiem kopējā pamatkapitāla veidošanai. Ieguldījumi mājokļos kopējo investīciju struktūrā ir aptuveni 10 procenti. Investīciju mašīnās un tehnoloģiskajās iekārtās atgūšanās pēc krīzes norit lēnāk nekā citos aktīvos un tās nepārsniedz 30% no kopējām investīcijām. Investīcijas intelektuālā īpašuma produktos saglabājoties vidēji 1,6% no IKP līmenī (tai skaitā ieguldījumi P&A – 0,6% no IKP).

Bruto pamatkapitāla veidošana pa aktīvu veidiem 2013. gads = 100

2019.gadā būvniecības aktīvos kopumā ieguldīts par 2,8% vairāk nekā pirms gada un to daļa kopējā investīciju apjomā veidoja gandrīz 54,8%. Ieguldījumi mājokļos pieauga par 7,8%, kamēr ieguldījumi inženierbūves un celtnēs palielinājās daudz lēnāk – par 1,7% (2018.gadā – par 23%). Mašīnās un iekārtās uzņēmēji investēja par 3,1% vairāk nekā pirms gada, bet ieguldījumu apjomi transportlīdzekļos samazinājās – par 1,6%. Straujāks nekā iepriekšējā gadā ir arī ieguldījumu pieaugums intelektuālā īpašuma produktos (pieauga par 11,6%).

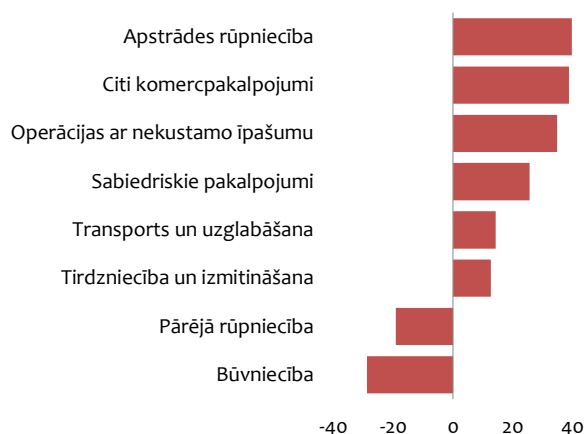

2019.gadā kapitālieguldījumi materiālajos aktīvos straujāk pieauga pakalpojumu nozarēs. Pakalpojumu nozarēs ieguldīja par gandrīz 26% vairāk nekā pirms gada. Savukārt preču ražošanas nozarēs kapitālieguldījumu apjomi palielinājās par 9,8 procentiem.

Lielākais devums bija ieguldījumu pieaugumam valsts pārvaldes nozarē (pieaugums par 26%) un operācijās ar nekustamo īpašumu (pieaugums par 35%). Kapitālieguldījumi materiālajos aktīvos apstrādes rūpniecībā bija par gandrīz 40% augstākā līmenī nekā pirms gada. Savukārt enerģētikas un būvniecības nozarē investīcijas ir samazinājušās.

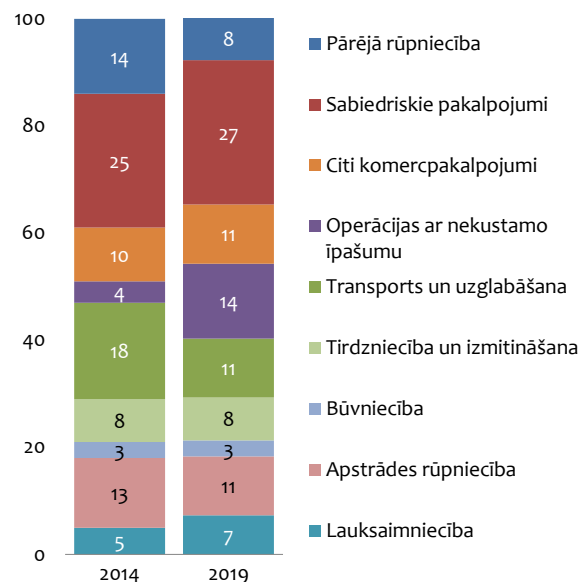
Rūpniecības uzņēmumu vadītāju aptaujas rezultāti liecina, ka nozīmīgākais investīcijas veicinošais faktors ir pieprasījuma pieaugums. Arvien lielāka nozīme ir finanšu pieejamībai investīciju stimulēšanā. Arī 2019.gadā finansiālie apstākļi tiek lēsti kā nozīmīgs investīcijas atbalstošs faktors, kas ir līdzvērtīgs tehniskā rakstura faktoriem, kā, piemēram, tehnoloģiju attīstība, kvalificēta darbaspēka pieejamība u.c.

Nefinanšu investīciju dinamika izmaiņas 2019.gadā, procentos*

* – aprēķināts, izmantojot ceturkšņu datus

Kapitālieguldījumu struktūra pa nozarēm, procentos*

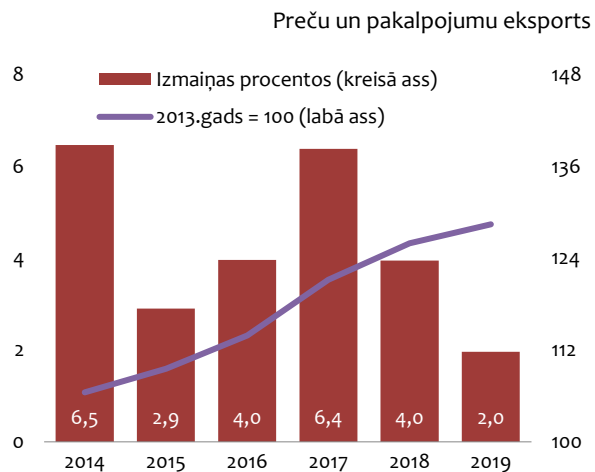

* Bruto kapitālieguldījumi materiālajos aktīvos. Aprēķināts, izmantojot ceturkšņu datus.

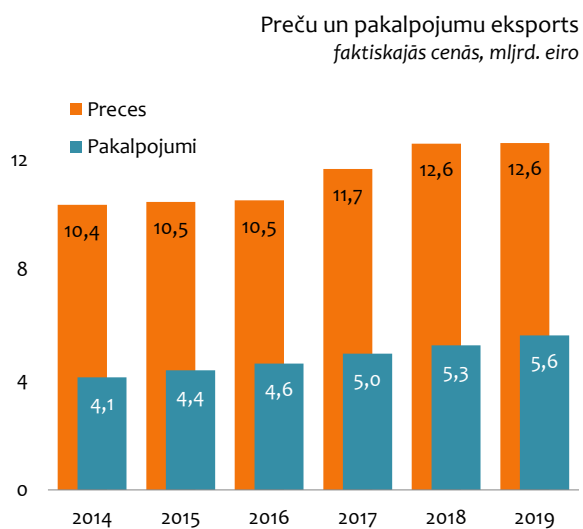
Nākamajos gados investīciju dinamika var būt mērenāka. Saglabājoties arējās vides nenoteiktībai, kā arī kreditēšanas zemajam līmenim investīciju dinamika var vājināties. Investēšanas procesa mērenāku dinamiku ietekmēs ES struktūrfondu programmu noslēgums, kā arī vājāks ārējais pieprasījums. Paredzams, ka investīciju aktivitātes pieaugums straujāk ar Rail Baltica projekta īstenošanās uzsākšanu.

EKSPORTS

Eksports pieaug un ir viens no galvenajiem tautsaimniecības attīstības dzinuliem. Eksporta izaugsme ir cieši saistīta ar ārējo pieprasījumu un galveno partnervalstu ekonomiskās attīstības tempiem.

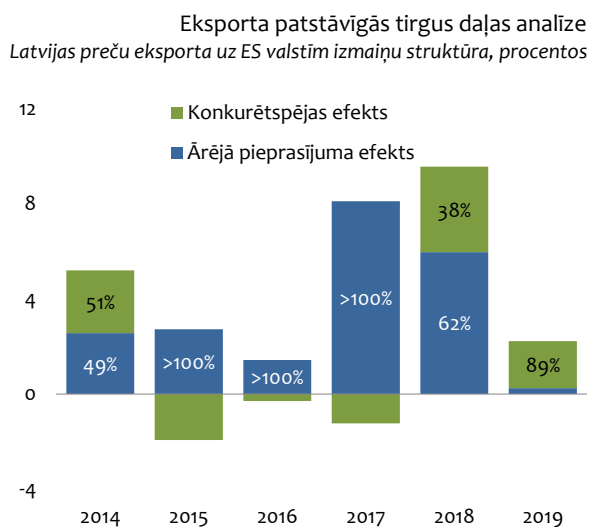

2019.gadā preču un pakalpojumu eksporta apjomi pieauga, taču mērenāk nekā pirms gada. Eksportu veicināja straujāka ekonomikas izaugsme Lietuvā un Igaunijā, kā arī ekonomiskās situācijas stabilizēšanās Krievijā un citās NVS valstīs.

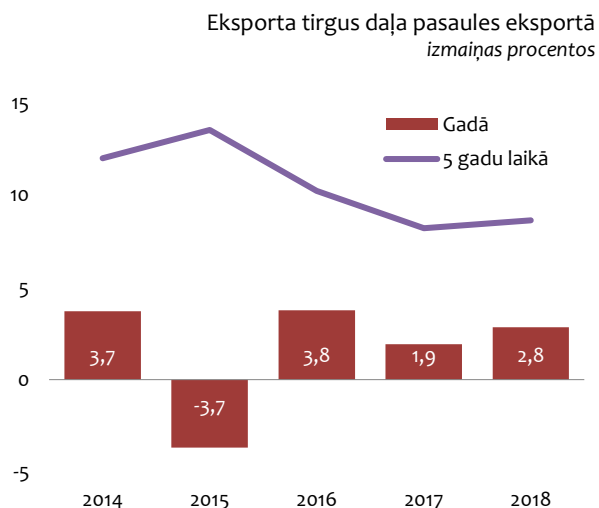

2014.-2018.gadā eksporta pieaugumu pamatā noteica ārējais pieprasījums, savukārt cenu konkurētspējas loma eksporta pieaugumā bija mazāka vai pat negatīva. Savukārt 2019.gadā eksporta izaugsmi vairāk ietekmēja konkurētspējas efekts, kas saistīts ar veiksmīgu jaunu tirgu apgūšanu.

Straujas izaugsmes gados preču eksporta izaugsmē dominēja dažas lielākās eksporta preču grupas, tādas kā koksne un tās izstrādājumi un metāli. Krīzes laikā eksporta apjomi samazinājās visās preču grupās, tomēr straujāk saruka tieši lielāko eksporta grupu apjomi. Pēckrīzes periodā, atsākoties izaugsmei, eksporta apjomu pieaugumi preču grupu griezumā ir līdzīgāki, kas nosaka augstāku eksporta diversifikācijas pakāpi. Latvijā pēdējos gados eksporta diversifikācijas rādītājs atbilst ES-15 valstu vidējam līmenim.

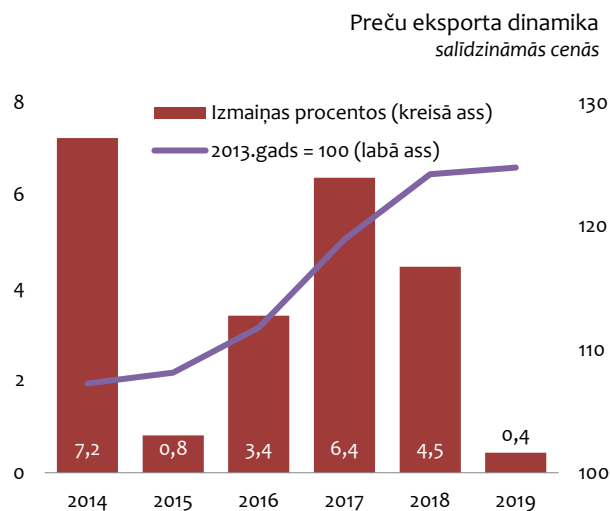

Latvijas eksporta daļa pasaules tirgū pieaug, kas liecina ka Latvijas uzņēmēji saglabā konkurētspēju, neraugoties uz strauju darbaspēka izmaksu pieaugumu.

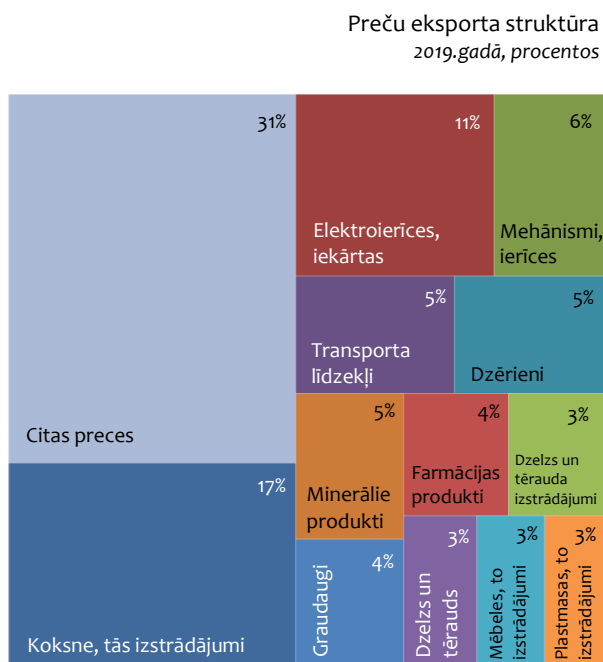

Preču eksports

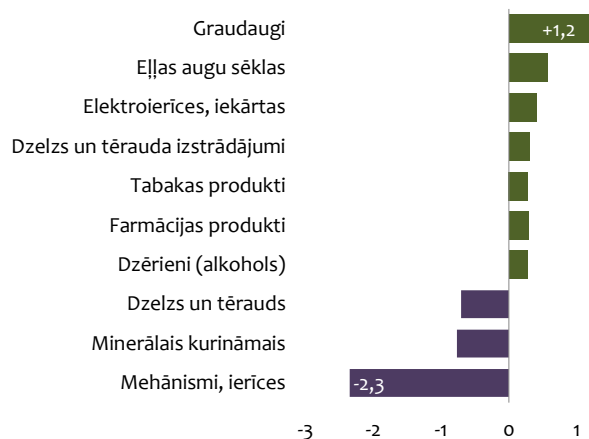
Preču eksporta īpatsvars pēdējos gados ir stabils un veido aptuveni 70% no kopējā Latvijas eksporta un tā daļa pēdējos gados nav būtiski mainījusies.

2019.gadā preču eksports attīstījās mēreni (salīdzinot ar 2018.gadu, faktiskajās cenās – +0,2%, bet salīdzināmās cenās – +0,4%). To būtiski veicināja graudaugu kultūru, eļļas augu sēkļu un elektroierīču un iekārtu eksporta attīstība. Savukārt negatīvi eksporta attīstību ietekmēja mehānismu un ierīču, naftas pārstrādes produktu, dzelzs un tērauda, kā arī koksnes un tās izstrādājumu eksporta samazinājumi.

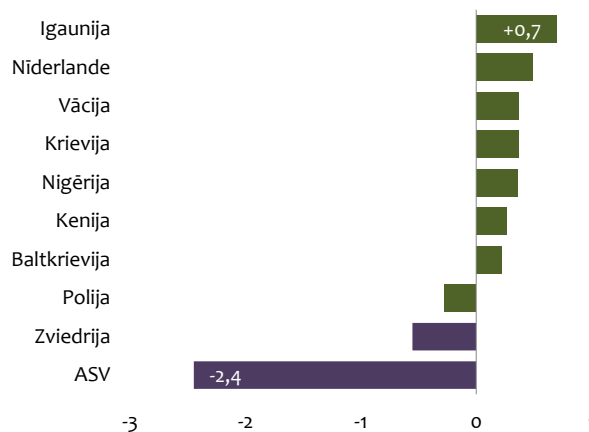

Preču grupas ar lielāko ietekmi Latvijas eksporta izmaiņās
ieguldījums izmaiņās 2019.gadā, procentpunktos

Eksports nedaudz straujāk pieauga uz Igauniju, bet mērenāk uz citām ES valstīm. Salīdzinoši strauji eksports pieauga uz NVS valstīm, savukārt samazinājās uz pārējām valstīm, īpaši ASV.

Valstis ar lielāko ietekmi Latvijas preču eksporta izmaiņās
ieguldījums izmaiņās 2019.gadā, procentpunktos

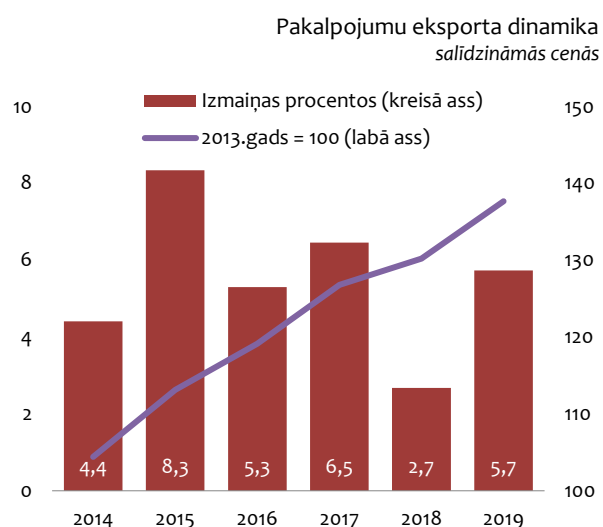
Lielākās Latvijas preču eksporta partnervalstis 2019.gadā bija Lietuva, Igaunija, Krievija, Vācija, Zviedrija, Apvienotā Karaliste, Dānija un Polija. Uz šīm valstīm Latvija eksportēja aptuveni 2/3 daļas no visām precēm.

2019.gadā uz ES valstīm galvenās eksporta preču grupas bija koksne un tās izstrādājumi, elektroierīces un iekārtas, kā arī transporta līdzekļi un to daļas. Eksportā uz NVS valstīm lielu daļu sastādīja alkoholiskie dzērieni, farmācijas produkti, mehānismi un ierīces, kā arī elektroierīces un iekārtas. Savukārt uz pārējām valstīm lielākās eksporta grupas bija koksne un tā izstrādājumi, graudaugu kultūras, kā arī elektroierīces un iekārtas.

Pakalpojumu eksports

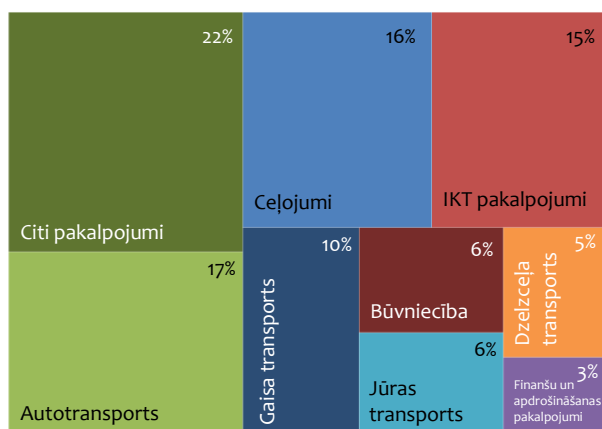
Kopš 2013.gada vidēji ik gadu Latvijas pakalpojumu eksports aug straujāk nekā preču eksports. Lielu ieguldījumu eksporta izaugsmē veido vairāki pakalpojumu posteņi – transporta pakalpojumi, ceļojumi, IKT un tirdzniecības starpniecības pakalpojumi. Savukārt pakalpojumu eksportā samazinās finanšu pakalpojumu eksporta īpatsvars.

2019.gada pakalpojumu eksportā bija vērojama stabila izaugsme – pieaugums par 5,7 procentiem.

2019.gadā straujāk pieauga tirdzniecības starpniecības un autotransporta pakalpojumu eksports. Pieauga arī būvniecības, IKT, un ceļojumu pakalpojumu eksports. Savukārt saruka finanšu un apdrošināšanas, jūras un gaisa transporta pakalpojumu eksports.

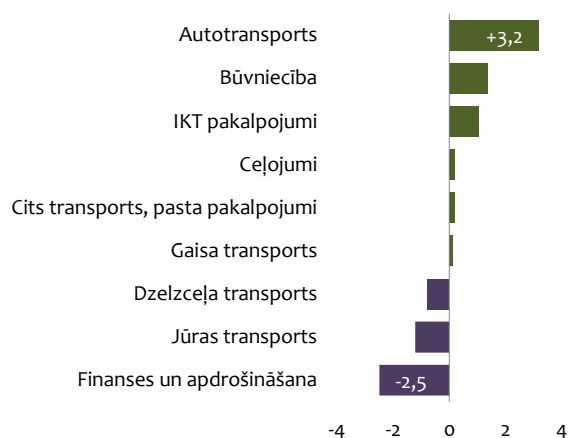
Pakalpojumu eksporta struktūra pa posteņiem 2019.gadā, procentos

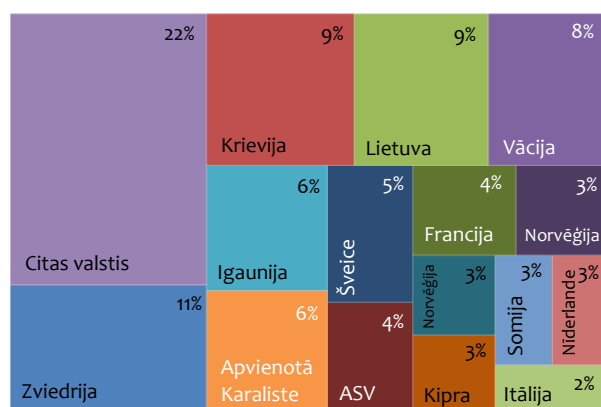
Pakalpojumu eksportā pa valstu grupām ik gadu arvien lielāku īpatsvaru veido eksports uz ES valstīm, no 49% 2011.gadā, līdz 67% 2019.gadā. Vērā ņemamu daļu sastāda

pakalpojumu eksports uz NVS valstīm, kas pārsvarā saistīts ar tranzītpakalpojumiem. Jāatzīmē, ka pakalpojumu eksports uz NVS valstīm pēdējo gadu laikā ir nedaudz sarucis, no 17% 2014.gadā, līdz 13% 2019.gadā.

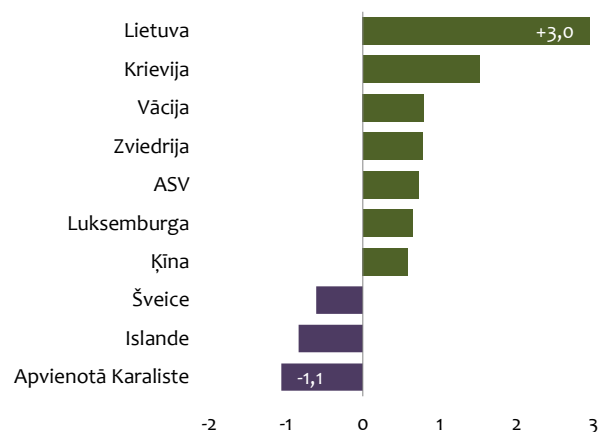
Pakalpojumu posteņu eksporta attīstība ieguldījums izmaiņās 2019.gadā, procentpunktos

Pakalpojumu eksporta struktūra pa valstīm 2019.gadā, procentos

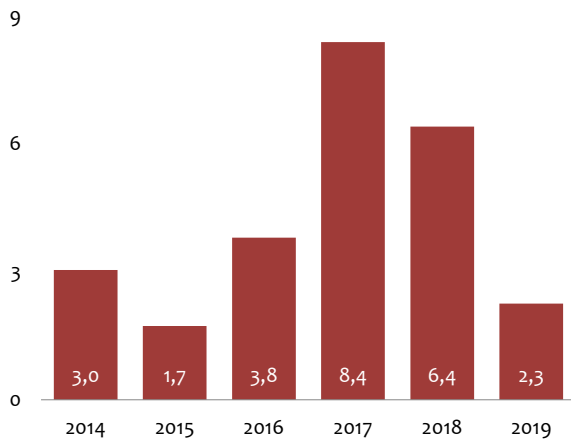
Valstis ar lielāko ietekmi Latvijas pakalpojumu eksportā ieguldījums izmaiņās 2019.gadā, procentpunktos

IMPORTS

Preču un pakalpojumu importa apjomi pēdējos gados aug līdzīgi kā eksports. Strauji imports pieauga 2017.-2018.gadā, kad straujāk pieauga pakalpojumu, nedaudz mērenāk preču imports.

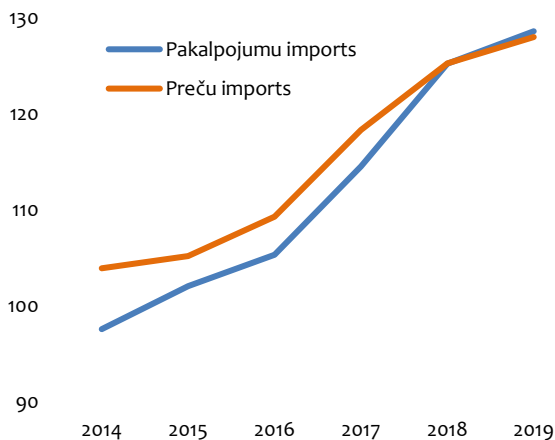
Preču un pakalpojumu imports
salīdzināmās cenās, izmaiņas procentos

Lai gan salīdzināmās cenās 2019.gadā turpinājās preču importa izaugsme, tomēr faktiskajās cenās tas saruka par 0,3%. Preču importa izaugsmi veicināja lidaparātu, to daļu, elektroierīču un iekārtu un farmācijas produktu importa pieaugumi. Savukārt samazinājās mehānismu un ierīču, naftas pārstrādes produktu un dzelzs un tērauda importa vērtība.

Galvenās Latvijas preču importa partnervalstis ir Lietuva, Vācija, Polija, Igaunija, Krievija, Somija un Nīderlande. Kopā šo valstu produkcija 2019.gadā veidoja vairāk nekā 60% no Latvijas preču importa.

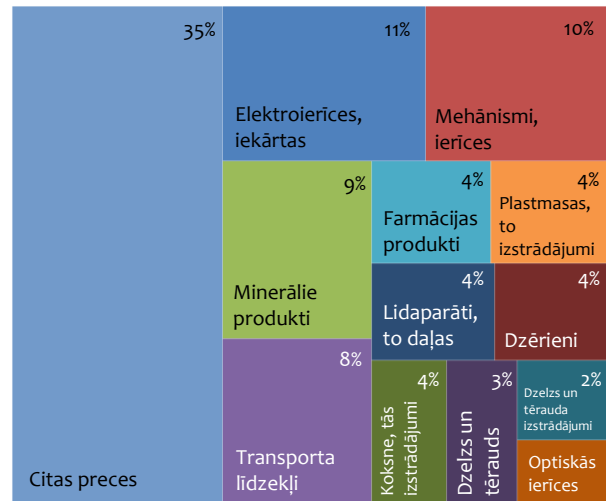
Preču un pakalpojumu imports
2013.gads = 100

Pēc preču gala pielietojuma importa struktūra kopš 2012.gada nav būtiski mainījusies. Nedaudz ir

samazinājusies starppatēriņa preču daļa, ko noteica degvielas importa vērtības samazinājums. Degvielas īpatsvars starppatēriņa produktu grupā ir samazinājies no 34% 2012.gadā līdz 20% 2019.gadā, kas skaidrojams ar ievērojamu pasaules naftas cenu kritumu.

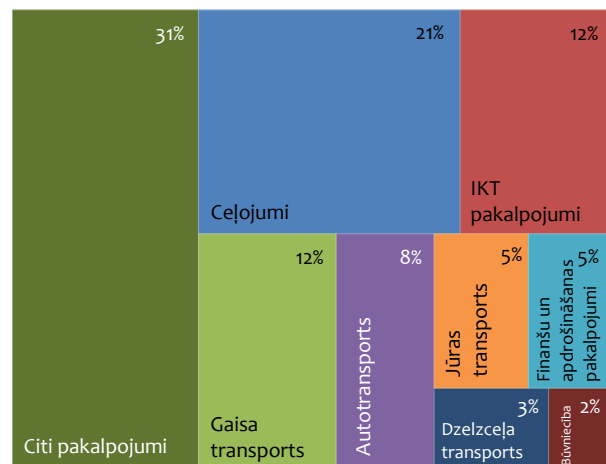
Latvijas preču importa struktūra
2019.gadā, procentos

Latvijas pakalpojumu imports pēdējos gados attīstās dinamiski, līdzīgi kā pakalpojumu eksports. 2017.-2019.gadā pakalpojumu imports pieauga par 6,9% vidēji ik gadu.

2019.gadā pakalpojumu imports faktiskajās cenās pieauga par 5,2%. Lielu ieguldījumu pakalpojumu importa pieaugumā, kā ierasts, veidoja tirdzniecības starpniecības pakalpojumu, kā arī datoru un informācijas pakalpojumu, gaisa transporta un autotransporta pakalpojumu imports. Savukārt samazinājās telesakaru un finanšu pakalpojumu imports.

Pakalpojumu importa struktūra pa posteņiem
2019.gadā, procentos

2020 | 1

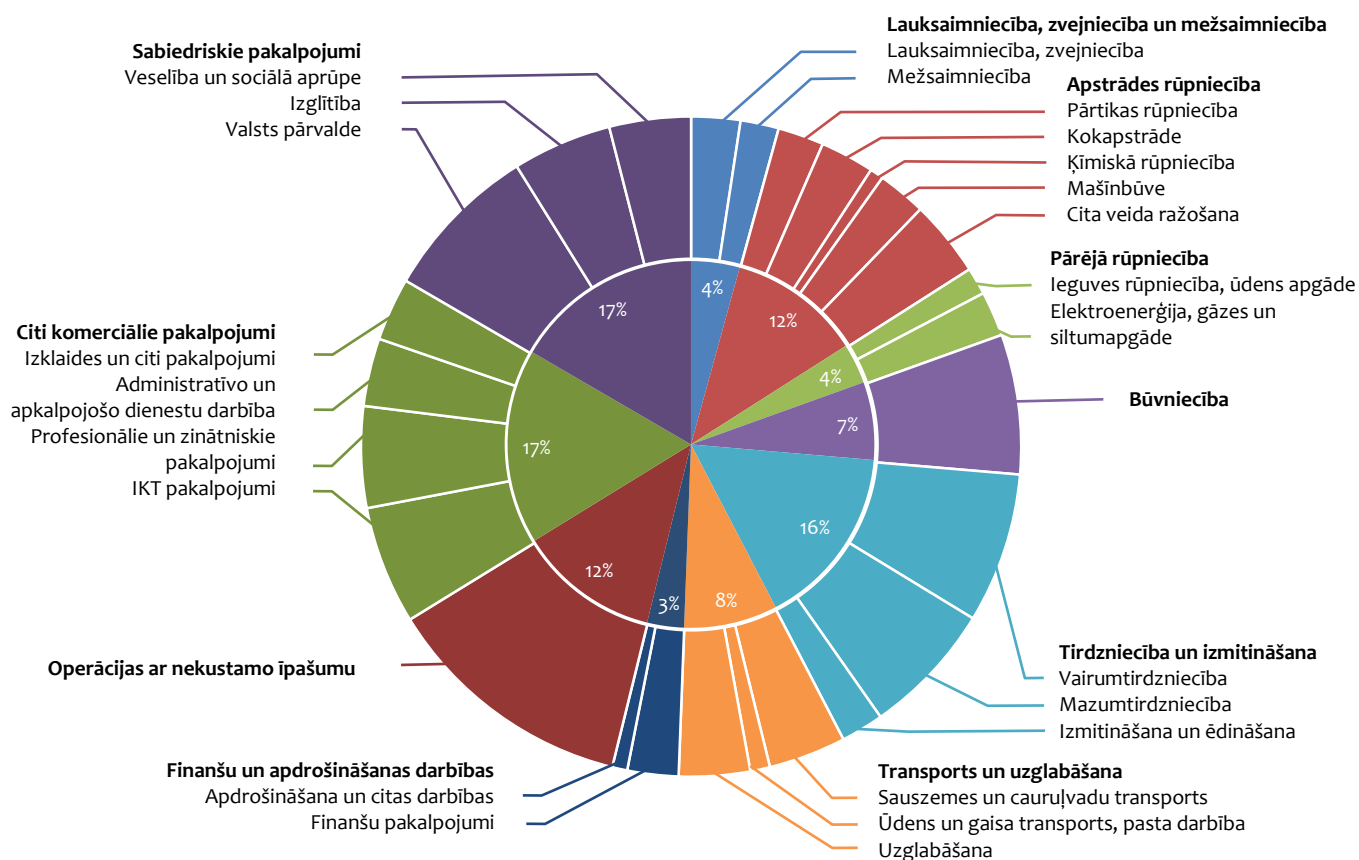
NOZARU IEGULDĪJUMS

2009.-2010.gadā, samazinoties darbaspēka izmaksām, uzlabojās Latvijas ražotāju konkurētspēja, kas bija pamats eksporta pieaugumam un līdz ar to arī tirgojamo nozaru attīstībai. Mainījās tautsaimniecības struktūra. 2008.gadā tirgojamās nozares (lauksaimniecības, mežsaimniecības, rūpniecības, kā arī transporta pakalpojumu nozares) veidoja vien 26,4% no kopējās pievienotās vērtības, bet 2010.gadā šo nozaru īpatsvars sasniedza 33,2%. 2019.gadā šo nozaru īpatsvars ir sarucis – līdz 27,7%. 2019.gadā, salīdzinot ar 2010.gadu, īpatsvars ir samazinājies visās

nozārēs, izņemot būvniecību, komercpakalpojumu un sabiedrisko pakalpojumu nozares. 2014.–2016.gados izaugsme turpinājās visās nozarēs, izņemot būvniecību un transportu, savukārt 2017. un 2019.gadā būvniecības apjomu kāpumam bija viena no lielākām ietekmēm izaugsme.

2019.gadā preces sastādīja 27%, bet pakalpojumi – 73% no kopējās pievienotās vērtības.

Pievienotās vērtības struktūra
2019.gadā*, procentos

* Ekonomikas ministrijas aprēķini

Nozaru attīstības tendences
izmaiņas pret iepriekšējo gadu, procentos

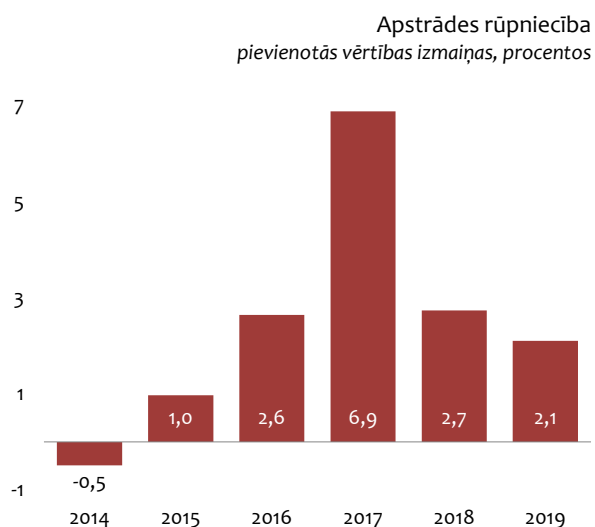
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Iekšzemes kopprodukts	1,9	3,3	1,8	3,8	4,3	2,2
Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	2,4	12,6	-10,5	5,1	2,0	12,8
leguves rūpniecība un karjeru izstrāde	-10,6	11,5	-4,4	11,2	3,7	-4,6
Apstrādes rūpniecība	-0,5	1,0	2,6	6,9	2,7	2,1
Pārtikas rūpniecība	0,1	-4,6	1,8	5,2	-2,9	-0,7
Vieglā rūpniecība	-13,6	-13,2	2,1	7,6	-0,8	-2,6
Kokapstrāde	6,9	7,1	8,0	2,1	4,5	0,0
Papīra ražošana un poligrāfija	-0,6	0,0	3,6	4,5	-3,7	5,7
Ķīmiskā rūpniecība	-2,6	-4,1	10,7	11,4	7,0	3,9
Nemetālisko minerālu ražošana	1,2	-9,8	11,6	11,1	1,3	-2,1
Metālapstrāde	-10,5	34,8	5,4	12,0	3,6	13,5
Elektrisko un optisko iekārtu ražošana	32,3	16,7	12,6	15,8	12,1	11,3
Mašīnu un iekārtu ražošana	2,4	7,9	8,5	21,5	7,0	-1,9
Transportlīdzekļu ražošana	-15,2	3,5	-2,9	22,8	7,3	-7,7
Pārējās rūpniecības nozares	-12,0	3,5	0,8	4,3	-1,8	2,8
Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	-14,3	22,9	17,9	-1,8	-12,7	-4,5
Būvniecība	6,0	-2,4	-14,9	14,3	17,6	2,9
Ēku būvniecība	28,2	-8,2	-11,1	22,4	25,6	7,8
Inženierbūves	-6,8	0,4	-25,7	30,0	11,6	1,0
Tirdzniecība	4,9	7,4	2,9	2,3	1,8	4,1
Mazumtirdzniecība	3,5	4,9	2,3	4,3	3,8	2,4
Transporta un uzglabāšana	1,3	-7,8	6,2	7,5	4,6	-4,0
Kravu pārvadājumi dzelzceļā	2,2	-2,4	-14,1	-8,4	12,5	-15,8
Ostās pārkrāvētās kravas	5,2	-6,2	-9,3	-2,0	6,9	-5,7
Kravu pārvadājumi ar autotransportu	2,7	0,5	1,3	7,0	12,8	-3,8
Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	3,5	6,0	1,5	9,4	5,2	8,0
Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	-2,9	1,9	5,4	8,7	12,8	2,0
Finanšu un apdrošināšanas darbības	11,5	7,2	0,4	-17,6	-2,0	-8,8
Operācijas ar nekustamo īpašumu	1,7	1,5	0,5	-0,5	2,6	1,4
Citi komercpakalpojumi	-4,3	6,2	1,0	5,6	2,7	6,5
Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	2,3	1,5	2,7	3,5	3,2	1,9
Izglītība	2,6	2,1	0,7	5,1	2,0	2,8
Veselība un sociālā aprūpe	7,0	5,8	1,0	8,5	5,1	9,5
Māksla, izklaide un atpūta	0,9	-4,2	5,0	6,7	4,8	5,8

APSTRĀDES RŪPNIECĪBA

Apstrādes rūpniecības attīstību veicina Latvijas ražotāju konkurētspējas uzlabošanās, kā arī pieprasījuma dinamika lielākajos eksporta tirgos. Īpaši strauji apstrādes rūpniecības apjomi pieauga 2017.gadā, mērenāk – 2018. un 2019.gadā.

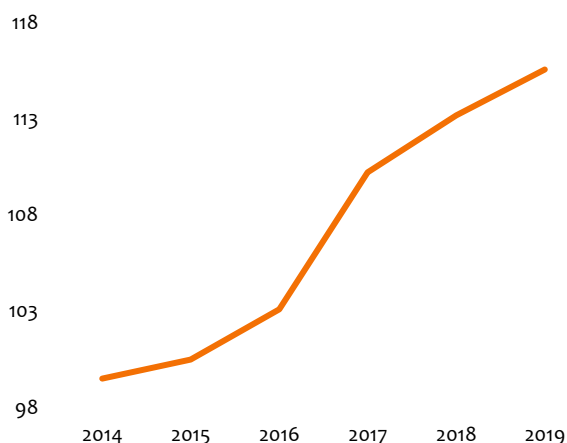
Pozitīvi nozares izaugsmi 2019.gadā ietekmēja metālapstrāde un elektrisko un optisko iekārtu ražošana.

Lielākās rūpniecības apakšnozares – kokapstrādes – ražošanas apjomi bija līdzīgi kā pirms gada, savukārt samazinājās otra lielākā apstrādes rūpniecības apakšnozare – pārtikas rūpniecība.

2019.gadā apstrādes rūpniecības apgrozījums faktiskajās cenās pieauga nedaudz straujāk kā izlaides apjomi. Straujāk pieauga vietējā tirgū realizētās, bet mērenāk eksportētās produkcijas apjomi.

Apstrādes rūpniecība
pievienotā vērtība, 201.gads = 100

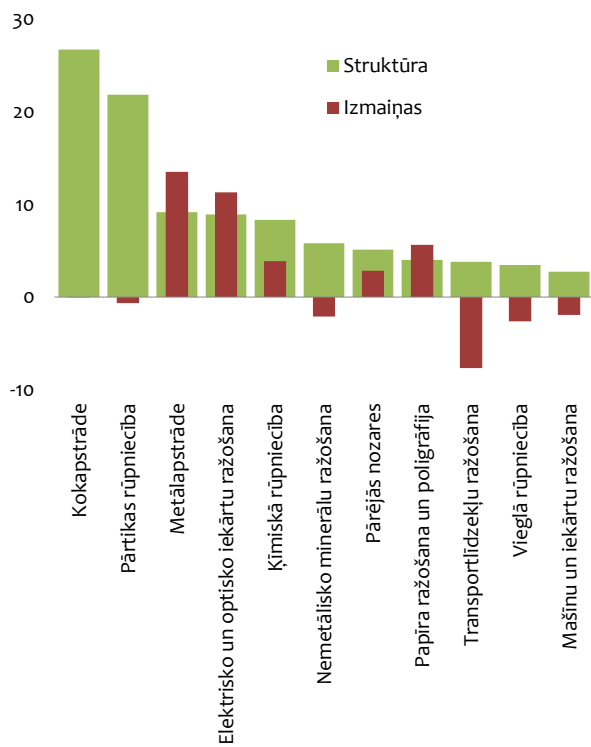

2018. un 2019.gadā apstrādes rūpniecībā mēreni turpināja augt arī aizņemto darbavieta skaits. To skaits 2019.gadā straujāk pieauga nemetālisko minerālu ražošanā un metālapstrādē, savukārt darbavieta skaits samazinājās vieglajā un pārtikas rūpniecībā.

Apstrādes rūpniecības struktūra un nozaru attīstības tendences procentos

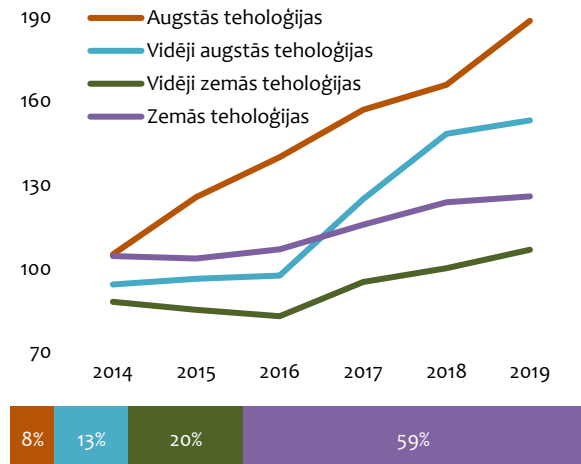
	Struktūra 2019.gadā			Ražošanas apjomu izmaiņas			
	Izlaide	Aizņemtās darbavietas	Eksporta īpatsvars realizācijā	2017	2018	2019	2020 Jan
Apstrādes rūpniecība	100	100	64,9	8,0	2,7	2,1	-3,6
Pārtikas ražošana	21,8	19,4	37,6	5,2	-2,9	-0,7	2,4
Vieglā rūpniecība	3,7	9,2	85,8	7,6	-0,8	-2,6	1,9
Kokapstrāde	26,7	19,8	70,9	2,1	4,5	0,0	-10,7
Papīra ražošana, poligrāfija	4,0	4,3	64,3	4,5	-3,7	5,7	-0,4
Ķīmija un farmācija	8,3	7,1	75,2	11,4	7,0	3,9	-15,8
Nemetāliskie minerāli	5,8	5,2	49,4	11,1	1,3	-2,1	7,7
Metālapstrāde	9,2	10,6	67,5	12,0	3,6	13,5	10,4
Elektroniskās iekārtas	8,9	5,0	89,8	15,8	12,1	11,3	11,4
Mašīnu un iekārtu ražošana	2,7	3,3	83,5	21,5	7,0	-1,9	-19,1
Transportlīdzekļu ražošana	3,8	3,2	90,2	22,8	7,3	-7,7	-8,9
Pārējās nozares	5,1	12,6	62,5	4,3	-1,8	2,8	-8,7

Apstrādes rūpniecības izaugsme
struktūra un ražošanas apjomu izmaiņas 2019.gadā, procentos

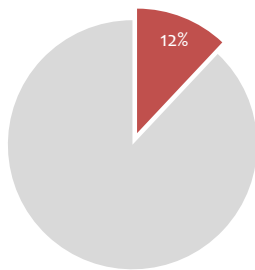
2020.gadā apstrādes rūpniecības izaugsmi ierobežos situācijas nenoteiktība globālajā ekonomikā, īpaši COVID-19 epidēmijas ekspansija, tas neļauj cerēt arī uz eksporta iespēju paplašināšanos.

Apstrādes rūpniecības ražošanas apjomu indekss un
struktūra pa tehnoloģiju līmeņiem
2013.gads = 100, struktūra 2019.gadā, procentos

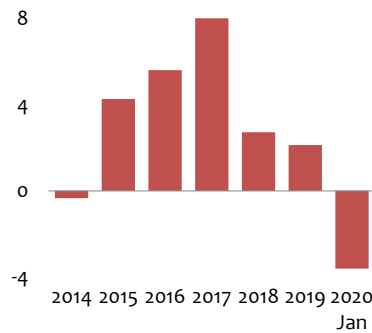

Apstrādes rūpniecības galvenie rādītāji¹

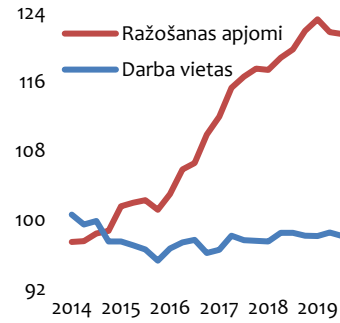
Nozares īpatsvars IKP
2019.gadā

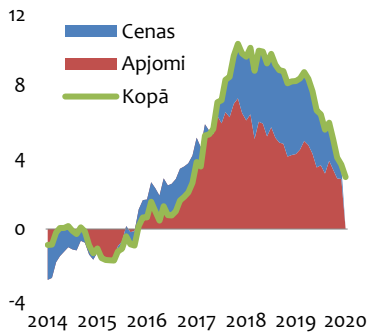
Ražošanas apjomu izmaiņas
procentos

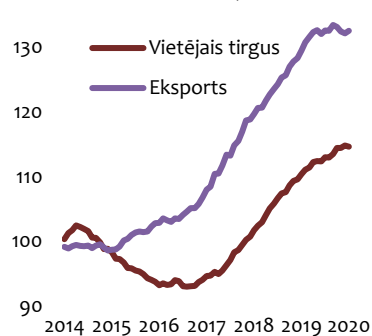
Produkcijas apjomi un aizņemtās
darbavietas
2013.gada 4.ceturksnis = 100

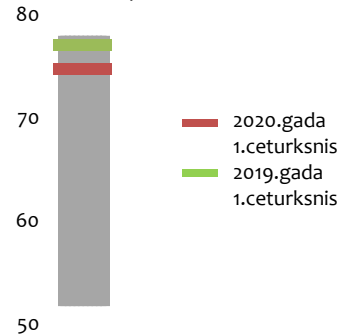
Produkcijas realizācijas izmaiņas
12 mēnešu slidošais vidējais

Produkcijas realizācija
2013.gada decembris = 100, 12 mēnešu
slidošais vidējais

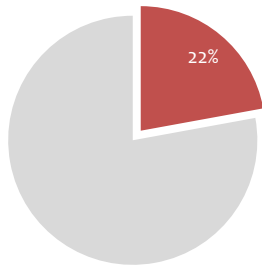
Ražošanas jaudu noslodze
Vēsturiski augstākais un zemākais līmenis,
procentos

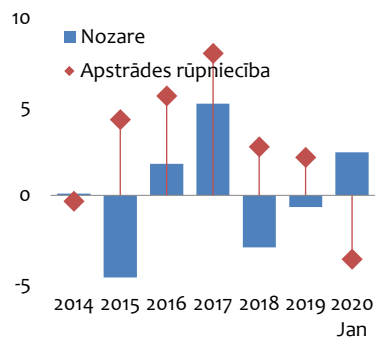
¹ dati par produkcijas realizāciju līdz 2020.gada janvārim

Pārtikas produktu un dzērienu ražošana

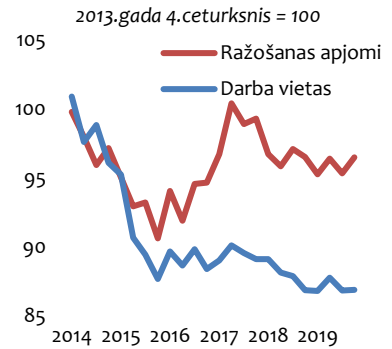
Nozares īpatsvars apstrādes rūpniecībā 2019.gadā

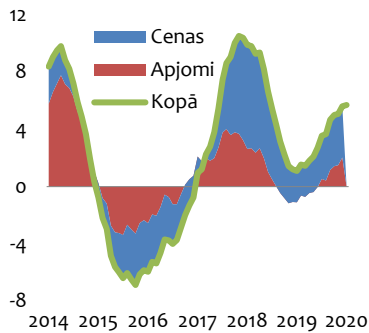
Ražošanas apjomu izmaiņas procentos

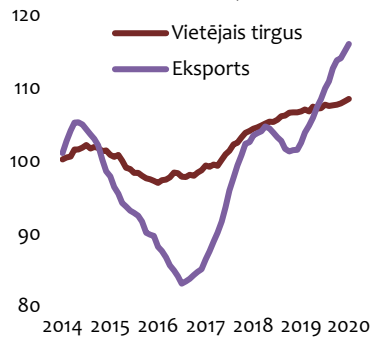
Produkcijas apjomi un aizņemtās darbavietas

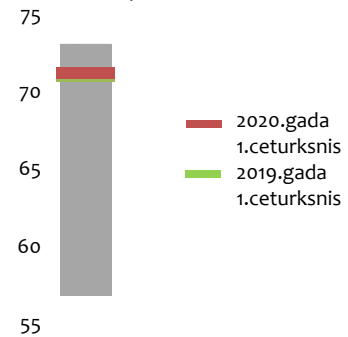
Produkcijas realizācijas izmaiņas 12 mēnešu slidošais vidējais

Produkcijas realizācija 2013.gada decembris = 100, 12 mēnešu slidošais vidējais

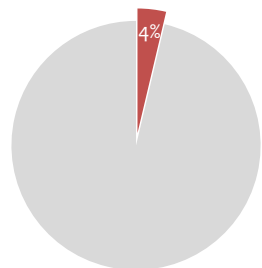

Ražošanas jaudu noslodze Vēsturiski augstākais un zemākais līmenis, procentos

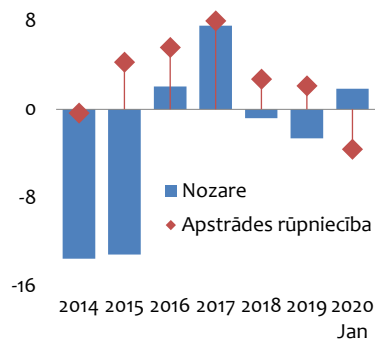

Viegļā rūpniecība

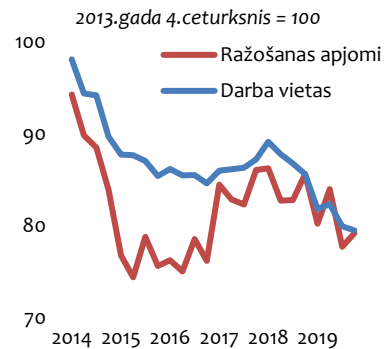
Nozares īpatsvars apstrādes rūpniecībā 2019.gadā

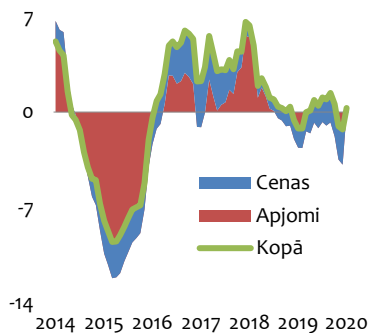
Ražošanas apjomu izmaiņas procentos

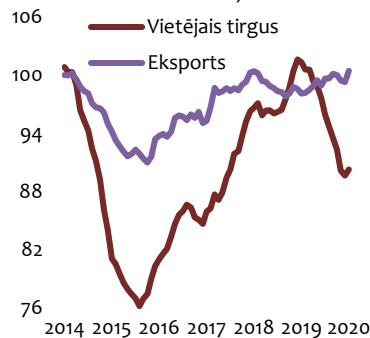
Produkcijas apjomi un aizņemtās darbavietas

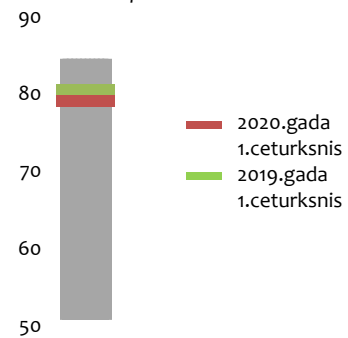
Produkcijas realizācijas izmaiņas 12 mēnešu slidošais vidējais

Produkcijas realizācija 2013.gada decembris = 100, 12 mēnešu slidošais vidējais

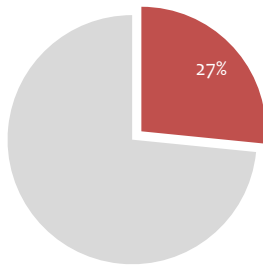

Ražošanas jaudu noslodze Vēsturiski augstākais un zemākais līmenis, procentos

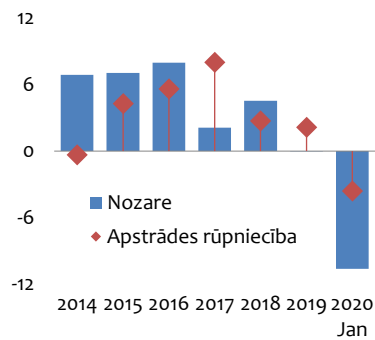

Kokapstrāde

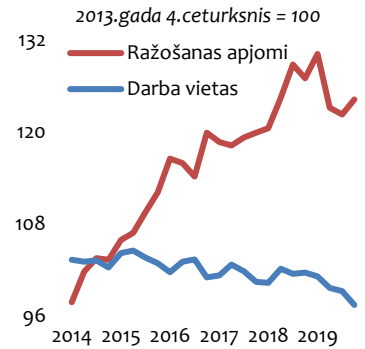
Nozares īpatsvars apstrādes rūpniecībā 2019.gadā

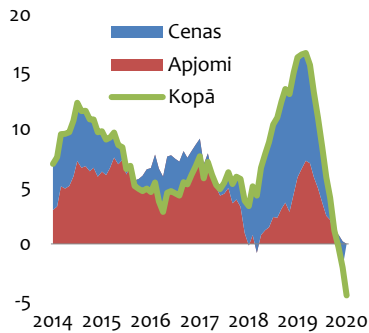
Ražošanas apjomu izmaiņas procentos

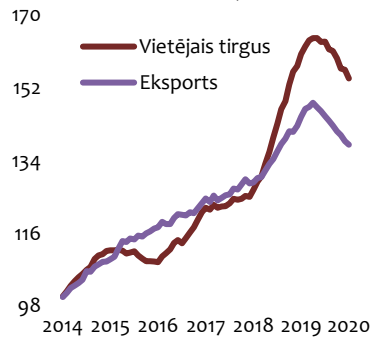
Produkcijas apjomi un aizņemtās darbavietas

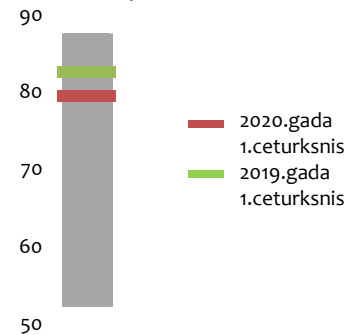
Produkcijas realizācijas izmaiņas 12 mēnešu slidošais vidējais

Produkcijas realizācija 2013.gada decembris = 100, 12 mēnešu slidošais vidējais

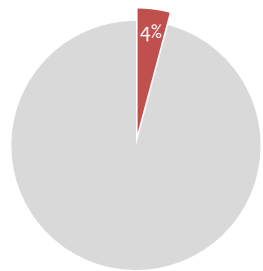

Ražošanas jaudu noslodze Vēsturiski augstākais un zemākais līmenis, procentos

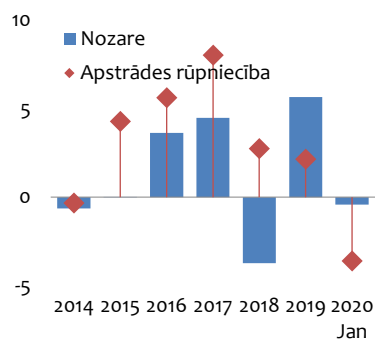

Papīra ražošana un poligrāfija

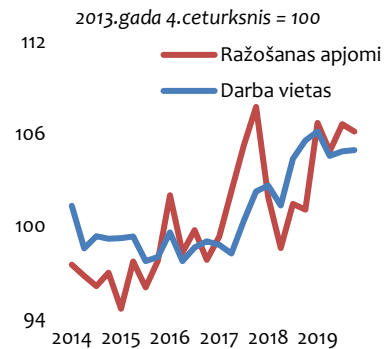
Nozares īpatsvars apstrādes rūpniecībā 2019.gadā

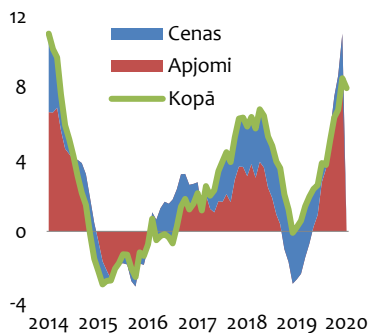
Ražošanas apjomu izmaiņas procentos

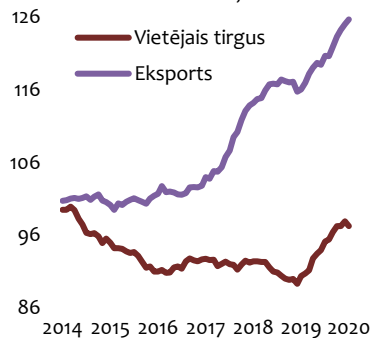
Produkcijas apjomi un aizņemtās darbavietas

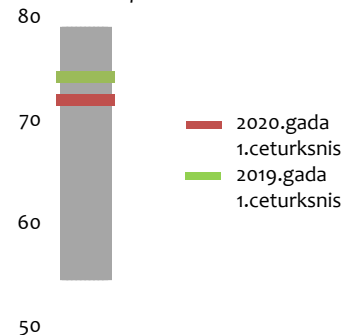
Produkcijas realizācijas izmaiņas 12 mēnešu slidošais vidējais

Produkcijas realizācija 2013.gada decembris = 100, 12 mēnešu slidošais vidējais

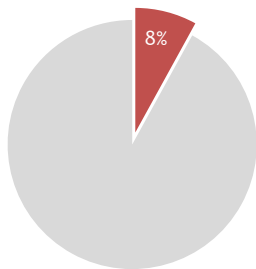

Ražošanas jaudu noslodze Vēsturiski augstākais un zemākais līmenis, procentos

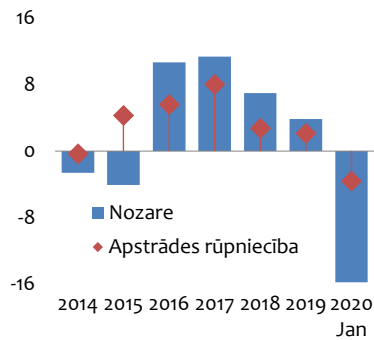

Ķīmiskā rūpniecība

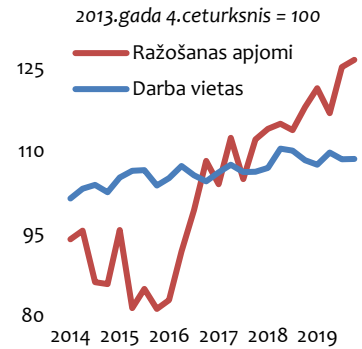
Nozares īpatsvars apstrādes rūpniecībā 2019.gadā

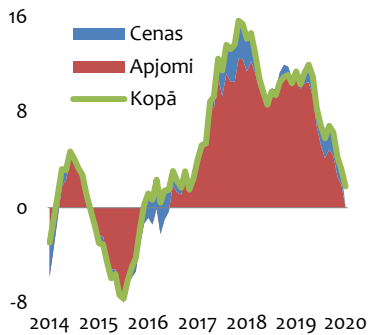
Ražošanas apjomu izmaiņas procentos

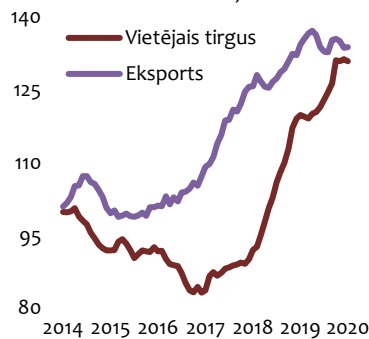
Produkcijas apjomi un aizņemtās darbavietas

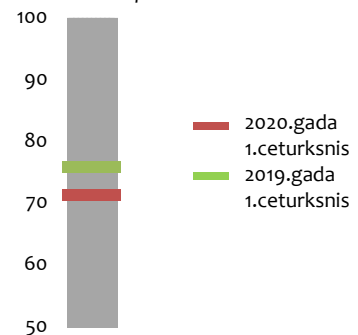
Produkcijas realizācijas izmaiņas 12 mēnešu slidošais vidējais

Produkcijas realizācija 2013.gada decembris = 100, 12 mēnešu slidošais vidējais

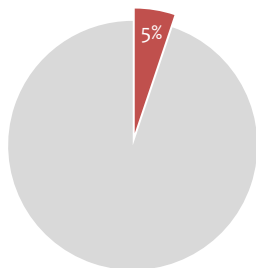

Ražošanas jaudu noslodze Vēsturiski augstākais un zemākais līmenis, procentos

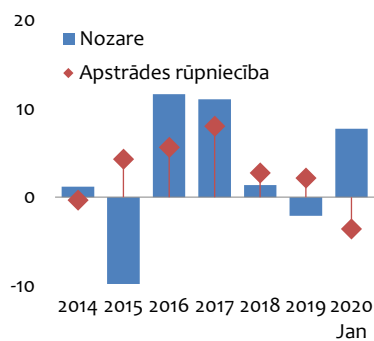

Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana

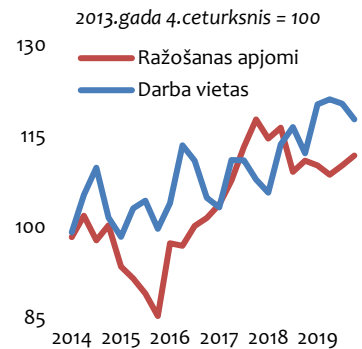
Nozares īpatsvars apstrādes rūpniecībā 2019.gadā

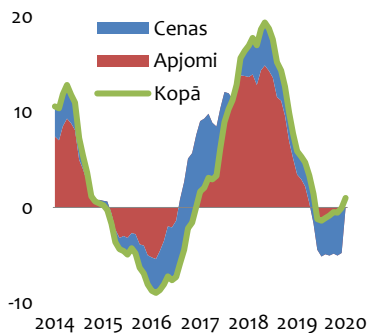
Ražošanas apjomu izmaiņas procentos

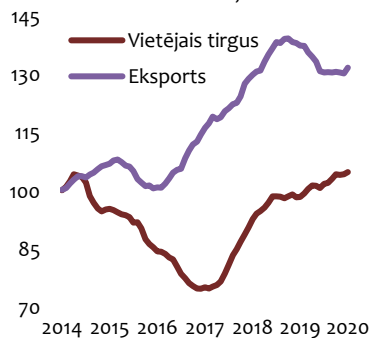
Produkcijas apjomi un aizņemtās darbavietas

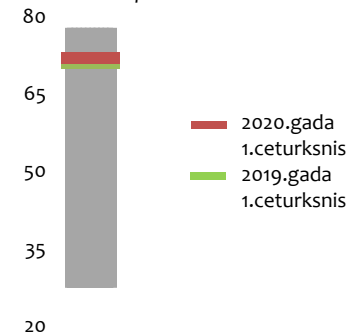
Produkcijas realizācijas izmaiņas 12 mēnešu slidošais vidējais

Produkcijas realizācija 2013.gada decembris = 100, 12 mēnešu slidošais vidējais

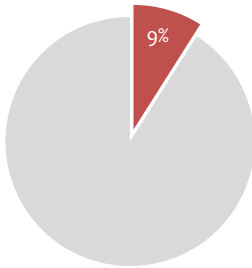

Ražošanas jaudu noslodze Vēsturiski augstākais un zemākais līmenis, procentos

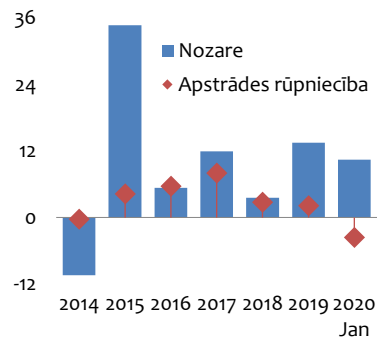

Metālu un metāla izstrādājumu ražošana

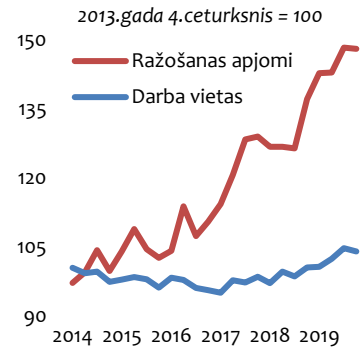
Nozares īpatsvars apstrādes rūpniecībā 2019.gadā

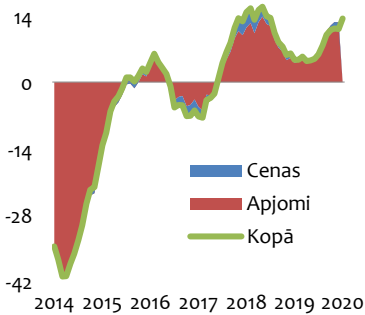
Ražošanas apjomu izmaiņas procentos

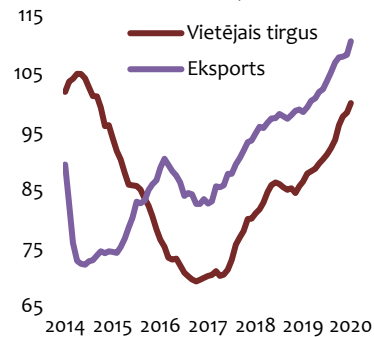
Produkcijas apjomi un aizņemtās darbavietas

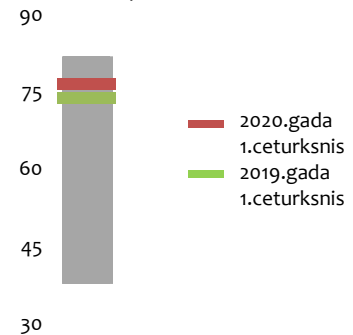
Produkcijas realizācijas izmaiņas 12 mēnešu slidošais vidējais

Produkcijas realizācija 2013.gada decembris = 100, 12 mēnešu slidošais vidējais

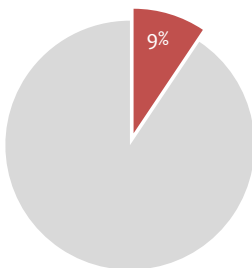

Ražošanas jaudu noslodze Vēsturiski augstākais un zemākais līmenis, procentos

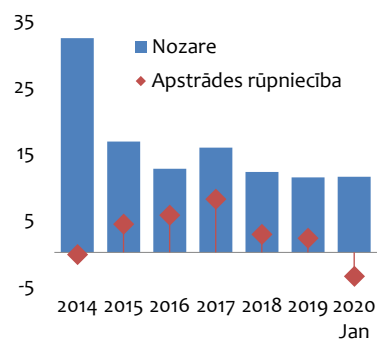

Elektrisko un optisko iekārtu ražošana

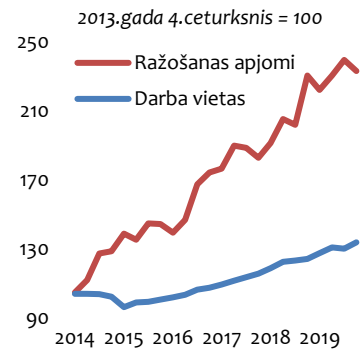
Nozares īpatsvars apstrādes rūpniecībā 2019.gadā

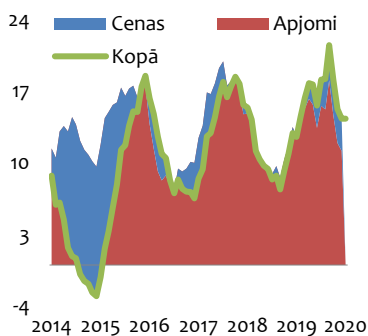
Ražošanas apjomu izmaiņas procentos

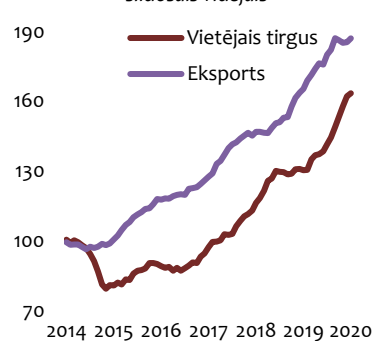
Produkcijas apjomi un aizņemtās darbavietas

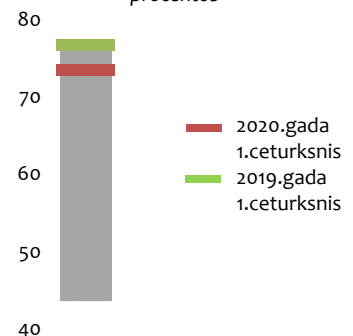
Produkcijas realizācijas izmaiņas 12 mēnešu slidošais vidējais

Produkcijas realizācija 2013.gada decembris = 100, 12 mēnešu slidošais vidējais

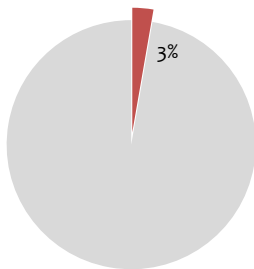

Ražošanas jaudu noslodze Vēsturiski augstākais un zemākais līmenis, procentos

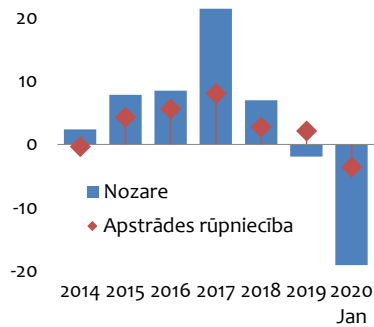

Mašīnu un iekārtu ražošana

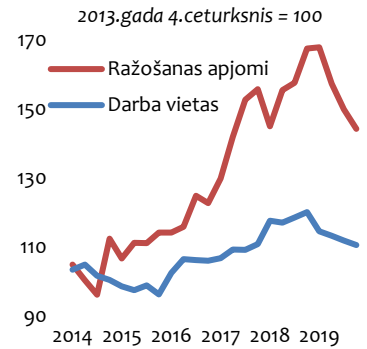
Nozares īpatsvars apstrādes rūpniecībā 2019.gadā

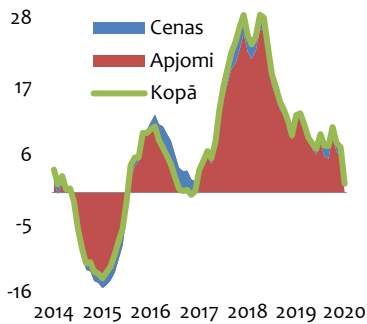
Ražošanas apjomu izmaiņas procentos

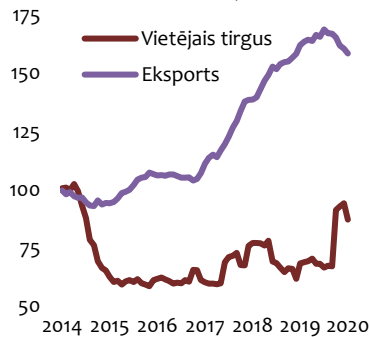
Produkcijas apjomi un aizņemtās darbavietas

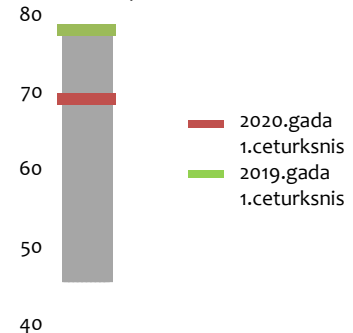
Produkcijas realizācijas izmaiņas 12 mēnešu slidošais vidējais

Produkcijas realizācija 2013.gada decembris = 100, 12 mēnešu slidošais vidējais

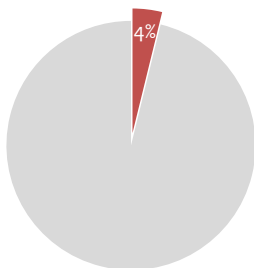

Ražošanas jaudu noslodze Vēsturiski augstākais un zemākais līmenis, procentos

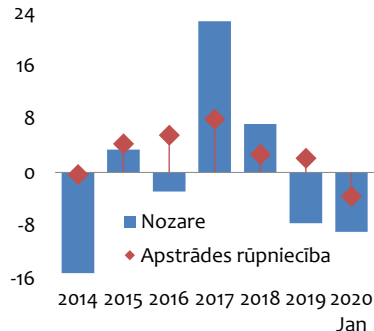

Transportlīdzekļu ražošana

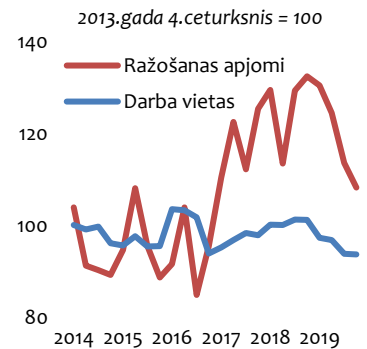
Nozares īpatsvars apstrādes rūpniecībā 2019.gadā

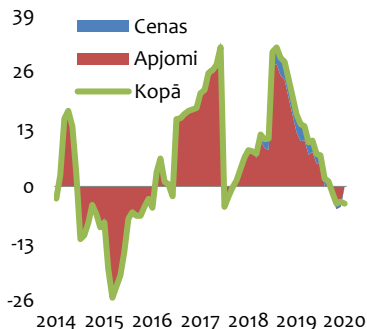
Ražošanas apjomu izmaiņas procentos

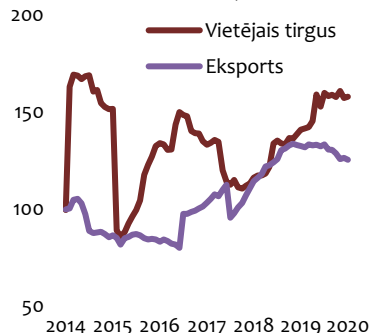
Produkcijas apjomi un aizņemtās darbavietas

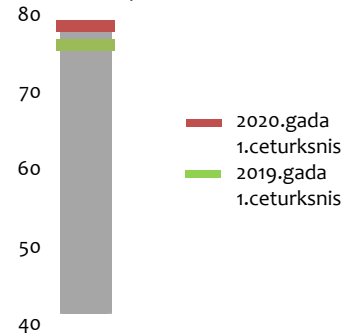
Produkcijas realizācijas izmaiņas 12 mēnešu slidošais vidējais

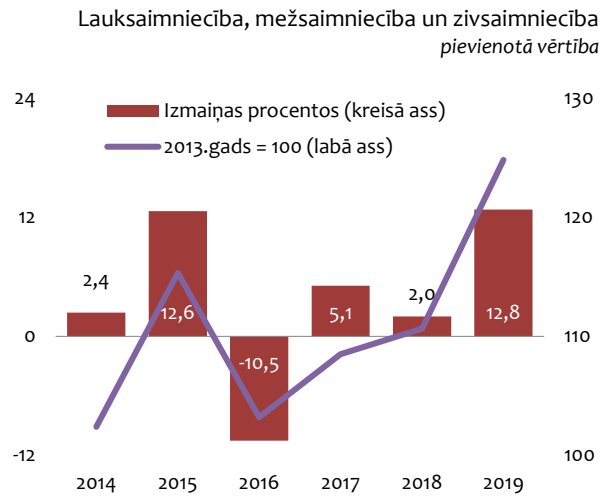
Produkcijas realizācija 2013.gada decembris = 100, 12 mēnešu slidošais vidējais

Ražošanas jaudu noslodze Vēsturiski augstākais un zemākais līmenis, procentos

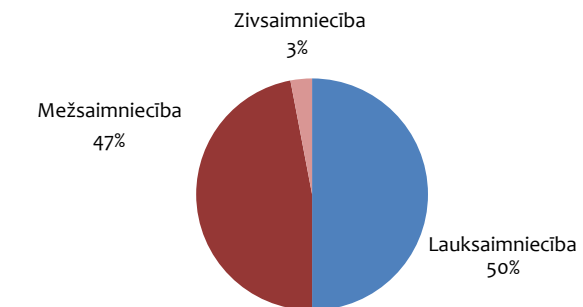

LAUKSAIMNIECĪBA, MEŽSAIMNIECĪBA UN ZIVSAIMNIECĪBA

mērena izaugsme, ko galvenokārt noteica izaugsme mežsaimniecības nozarē. Savukārt 2019.gadā bija vērojams straujš nozares apjomu pieaugums tieši labvēlīgo laika apstākļu un augkopības nozares straujās izaugsmes dēļ. Nozarē lēnām pieaug gan nodarbināto, gan arī aizņemto darbavietu skaits, kas jau pārsniedz pirmskrīzes līmeni. Aizņemtās darba vietas pieaug straujāk, kas nozīmē, ka nozarē arvien vairāk tiek izmantots algots darbaspēks,

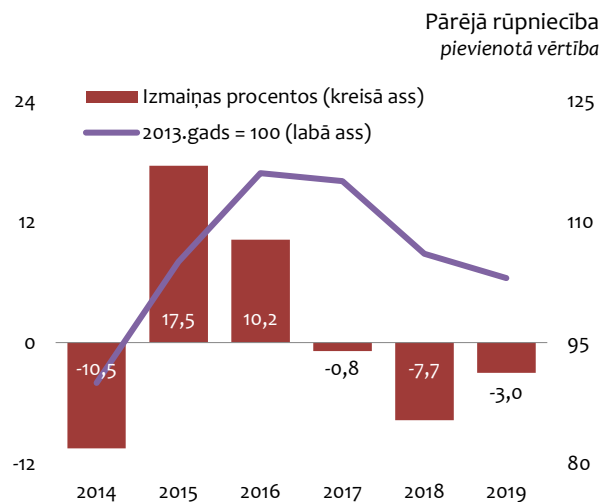
Lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības nozares struktūra 2019.gadā*, procentos

* – EM novērtējums

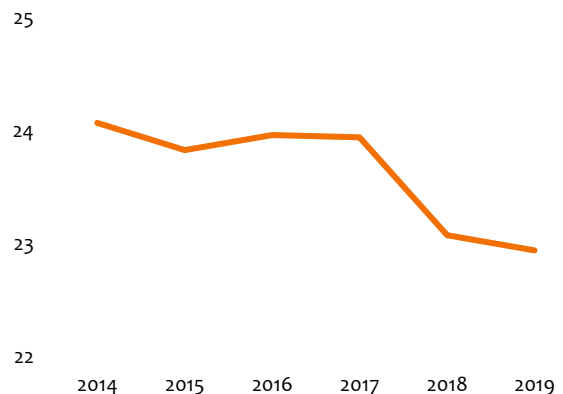
Lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības nozares struktūrā dominē lauksaimniecība un mežsaimniecība. Nozares darbība ir cieši saistīta ar laika apstākļiem, tādēļ nozarē kopumā vērojama svārstīga izaugsme. Pēc būtiskā krituma lauksaimniecības nozarē 2016.gadā, 2017.gadā, neskatoties uz nelabvēlīgiem laika apstākļiem, sasniegta Latvijas vēsturē otra augstākā vidējā graudaugu ražība. 2018.gadā kopumā bija vērojama

PĀRĒJĀ RŪPNIECĪBA

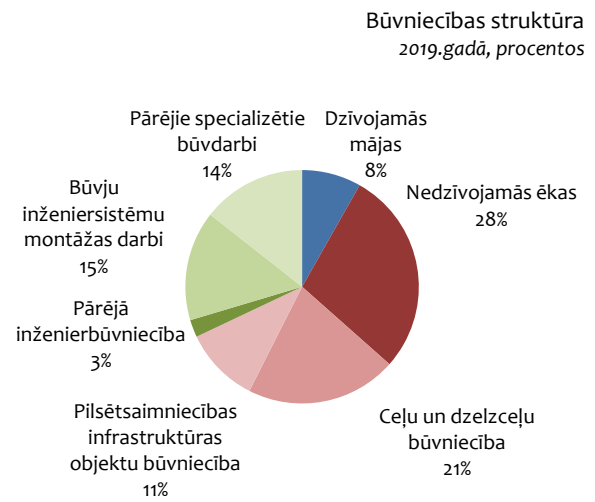
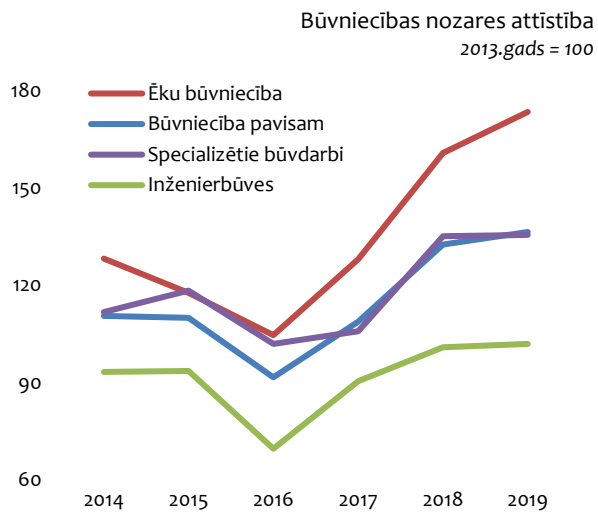
pieaugums, kad ziemas mēnešos laika apstākļi bija ievērojami aukstāki un palielinājās patērētās elektroenerģijas un siltumenerģijas apjomi. 2017.-2019.gadā pārējās rūpniecības nozaru apjomi samazinājās, ko noteica kritums elektroenerģijas un gāzes apgādes nozarē silto laika apstākļu dēļ. Aizņemto darbavietu skaits sarūk elektroenerģijas, gāzes apgādes, siltumapgādes un kondicionēšanas nozarē.

Aizņemtās darbavietas pārējā rūpniecībā tūkstošos

Pārējās rūpniecības (ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde, elektroenerģijas, gāzes apgāde, siltumapgāde un kondicionēšana, ūdens apgāde un atkritumu apsaimniekošana) nozaru struktūrā dominē elektroenerģijas un gāzes apgāde. 2015.-2016.gadā pārējās rūpniecības nozarēs bija vērojams straujš

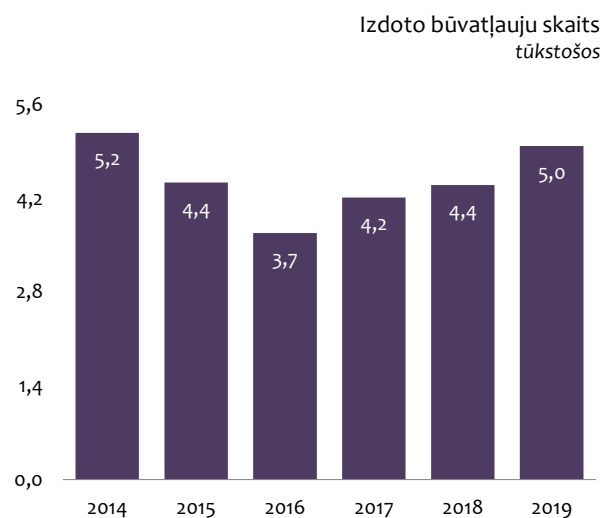
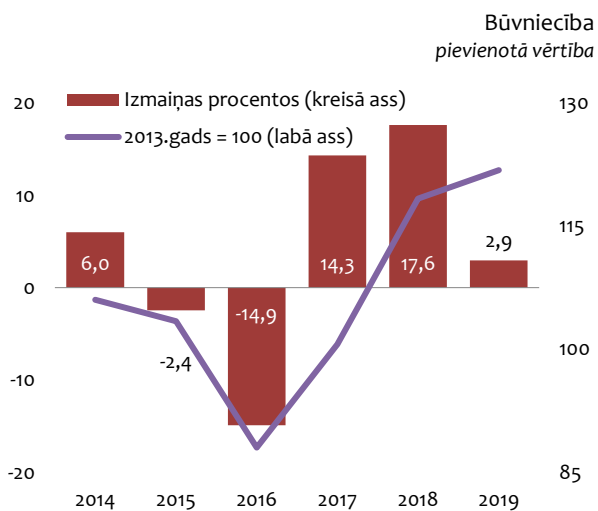
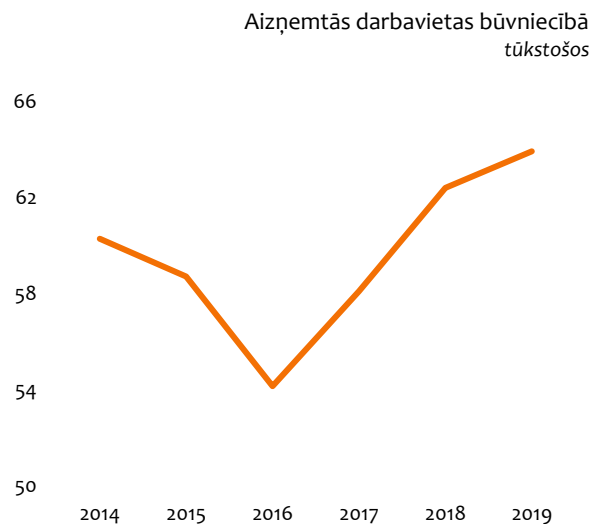
BŪVNIECTĪBA

Lai arī būvniecības produkcijas apjomi 2019.gadā turpināja pieaugt trešo gadu pēc kārtas, taču pieauguma temps bija salīdzinoši neliels. Nozarei pieaugums kopumā 2019.gadā bija 2,9%, salīdzinot ar 2018.gadu.

Nozares tendences gada griezumā var skaidrot ar bāzes efektu jeb iepriekšējo gadu straujās izaugsmes rezultātā sasniegtajiem augstajiem rādītājiem. Kā ietekmējošos faktorus jāmin lielo privāto būvniecības projektu pabeigšana un maksimumu sasniegusi Eiropas Savienības struktūrfondu investīciju plūsma.

Būvniecības apjomi 2019.gadā palielinājās visās būvniecības pamatgrupās, būtiskākais ieguldījums bija ēku būvniecības apjomu pieaugumam par 7,8%. Gan inženierbūvniecības, gan specializēto būvdarbu attīstība gada griezumā bija ievērojami mazāka.

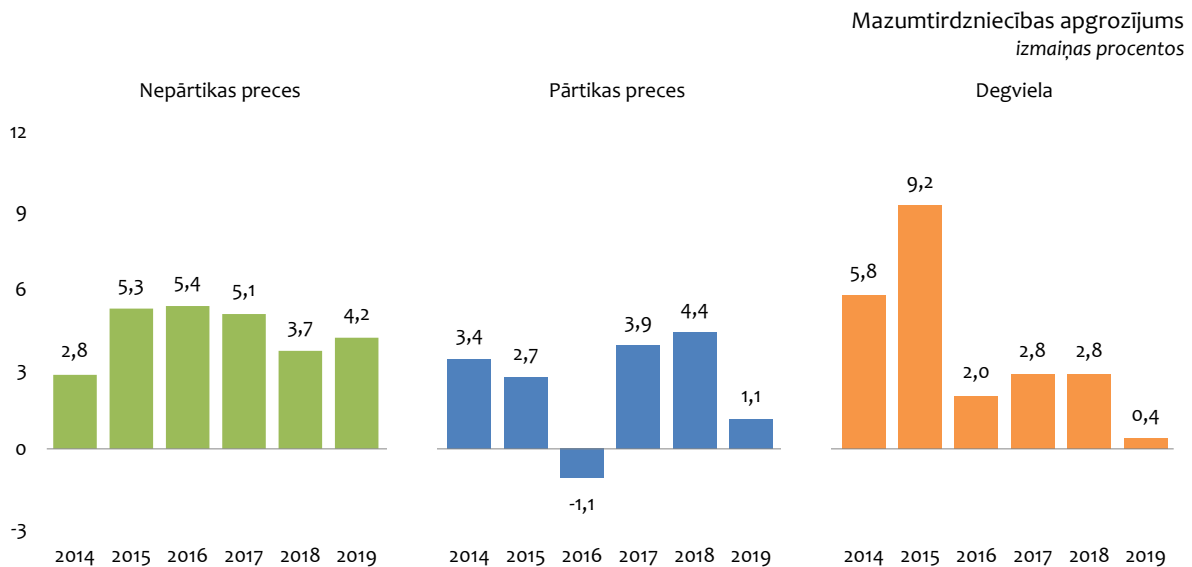
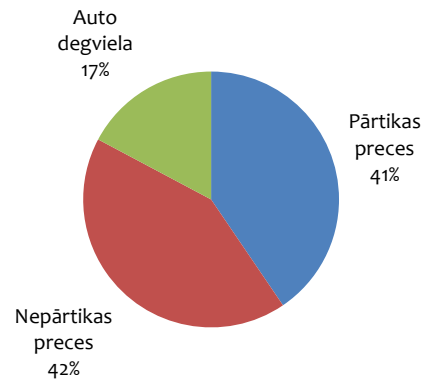
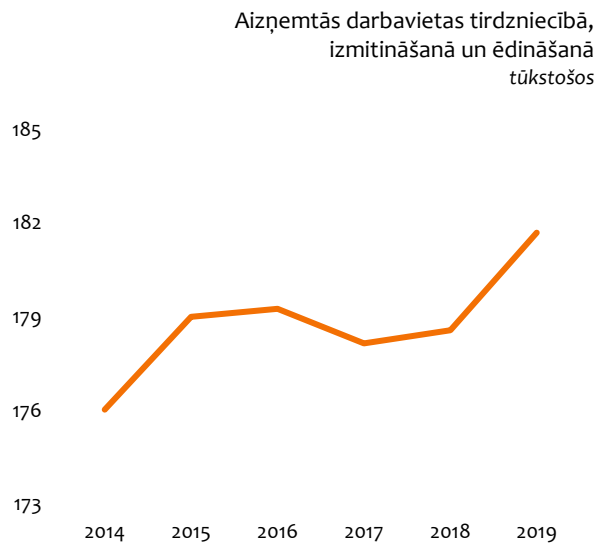

TIRDZNICĪBA, IZMITINĀŠANA UN ĒDINĀŠANA

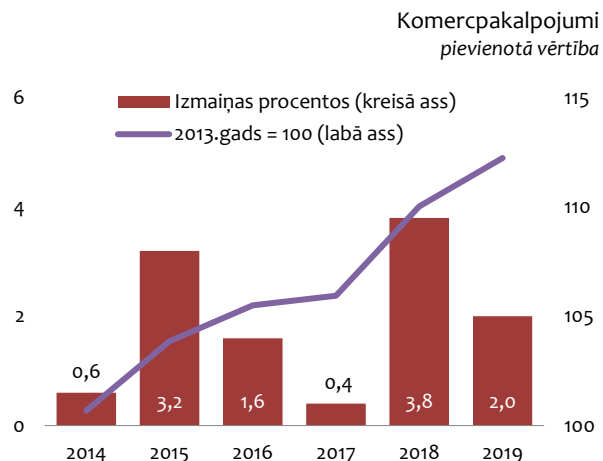

Tirdzniecības, izmitināšanas un ēdināšanas nozarē sniegto pakalpojumu apjomi turpina pieaugt. Tirdzniecības nozari pozitīvi ietekmē privātā patēriņa kāpums, darba samaksas pieaugums un uzlabojumi darba tirgū. 2019.gadā tā pieauga par 4,1%. Mazumtirdzniecības apgrozījums 2019.gadā pieauga par 2,4%. Straujākais kāpums bija vērojams nepārtikas preču mazumtirdzniecības apjomiem. Savukārt vairumtirdzniecības nozares apgrozījums faktiskajās cenās 2019.gadā pieauga par 4%. Izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozari pozitīvi ietekmē tūrisma nozares attīstība. 2019.gadā nozares apjomi pieauga par 8%. Lielākais aizņemto darbavietu īpatsvars ir tirdzniecībā, bet pēdējos gados tas sarūk, darbiniekiem straujāk pieaugot izmitināšanas un ēdināšanas nozarē.

Mazumtirdzniecības apgrozījuma struktūra
2019.gadā, procentos

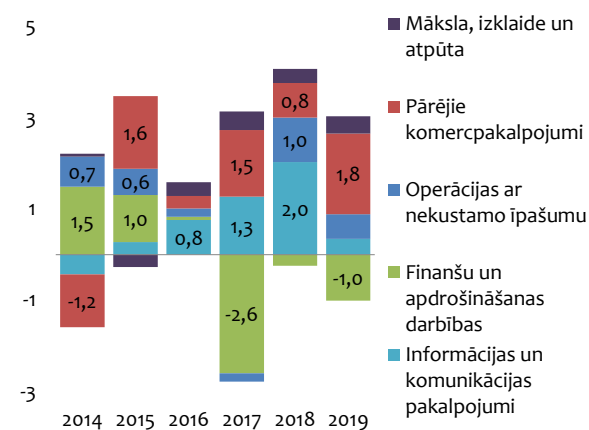
KOMERCPAKALPOJUMI

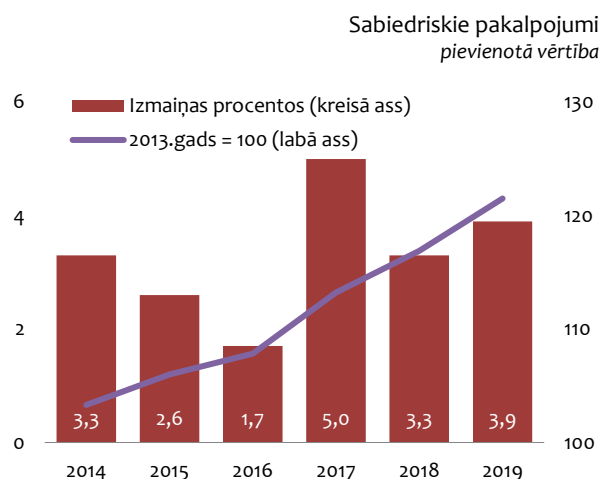
Komercpakalpojumu (informācijas un komunikācijas pakalpojumi, finanšu un apdrošināšanas darbības, operācijas ar nekustamo īpašumu, profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi, administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība, māksla, izklaide un atpūta) nozaru struktūrā dominē operācijas ar nekustamo īpašumu. 2019.gadā lielākā ietekme bija pakalpojumu apjomu kāpumam profesionālo, zinātnisko un tehnisko pakalpojumu un administratīvo un apkalpojošo dienestu darbību nozarēs. Neliela palielinoša ietekme bija operāciju ar nekustamo īpašumu, informācijas un komunikācijas

pakalpojumu un mākslas, izklaides un atpūtas nozaru apjomu kāpumam. Savukārt apjomi samazinājās finanšu un apdrošināšanas darbībās, ko lielā mērā noteica gan nerezidentu biznesa apjoma samazināšanās Latvijā, gan banku apvienošanas un nodarbināto skaita samazināšanās. Lielākais aizņemto darbinātņu īpatsvars ir profesionālo, zinātnisko un tehniskajos pakalpojumos, administratīvo un apkalpojošo dienestu darbībās un informācijas un komunikācijas pakalpojumu nozarēs, kur aizņemto darbinātņu skaita pieaugums pēdējos gados ir straujāks.

Komercpakalpojumu nozaru ieguldījums pieaugumā
procentpunktos

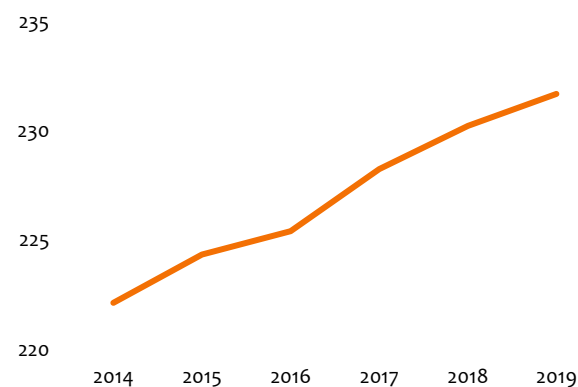
SABIEDRISKIE PAKALPOJUMI

Sabiedrisko pakalpojumu (valsts pārvalde un aizsardzība, izglītība, veselība un sociālā aprūpe) nozaru struktūrā dominē valsts pārvalde un aizsardzība. Palielinoties valdības izdevumiem, kopš 2013.gada sabiedrisko pakalpojumu nozarēs vērojams stabils pieaugums. 2017.gadā tas bija straujākais kopš 2006.gada. Arī

2019.gadā nozare turpināja strauji augt. Pēdējos gados būtiski pieaudzis valsts patēriņš valsts aizsardzības spēju palielināšanai, veselībai un izglītībai. Lielākais aizņemto darbinātņu īpatsvars ir izglītībā, savukārt valsts pārvaldē un veselības aprūpē tas ir līdzīgs. Straujākais darbinātņu kāpums pēdējos gados vērojams veselības aprūpē. Arī 2019.gadā veselības aprūpē bija vērojams darbinātņu skaita pieaugums, bet valsts pārvaldē – samazinājums.

Aizņemtās darbinātņu sabiedrisko pakalpojumu nozarē
tūkstošos

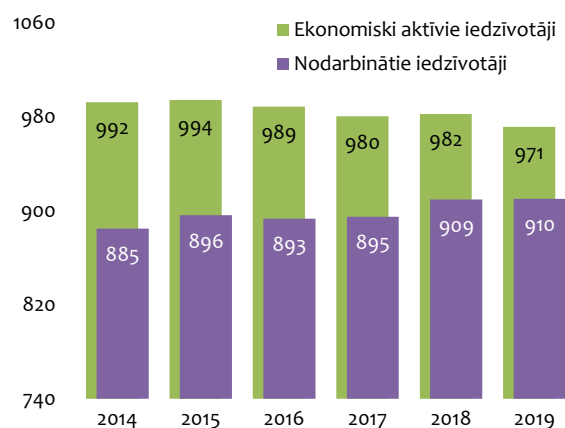
2020 | 1

DARBA TIRGUS

NODARBINĀTĪBA UN BEZDARBS

Galvenais darba tirgus dzinulis 2019.gadā saglabājās uz iekšzemes pieprasījumu vērsto nozaru attīstība. Darbavietu pieaugums bija gan būvniecības nozarē, gan tirdzniecībā. Vienlaikus arvien jūtāmāki darba tirgu ietekmē demogrāfijas procesi. Iedzīvotāju skaita samazinājums darbaspējas vecumā ietekmē potenciālo darbaspēka piedāvājumu, kā rezultātā mazinās brīvās darbaspēka rezerves. Bezdarbs 2019.gada samazinājās līdz 6,3%, kas ir zemākais rādītājs pēdējās dekādes laikā. NVA reģistrēto vakanču skaits 2020.gada februāra beigās bija par 23% lielāks nekā pirms gada.

Nodarbināto un ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits
15-74 gadu vecumā, tūkstošos

Ekonomikas pieauguma palēnināšanās ietekmē nodarbināto skaita dinamiku. Līdz ar ekonomikas izaugsmes tempu palēnināšanos, arī nodarbināto skaita pieaugums 2019.gadā faktiski ir apstājies. Kopumā 2019.gadā nodarbināto skaits pieauga vien par 0,1% jeb 0,6 tūkstošiem, salīdzinot ar 2018.gadu.

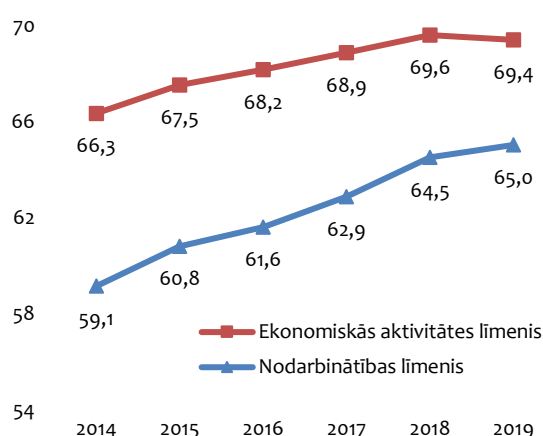
Jāatzīmē, ka līdztekus ekonomisko aktivitāšu kritumam tautsaimniecībā, nodarbināto skaita stagnāciju jau ilgstoši ietekmē arī negatīvās demogrāfijas tendences. Jāņem vērā, ka darbaspējīgo iedzīvotāju skaita samazināšanās un vecumstruktūras izmaiņas būtiski ierobežo jaunu darbaroku iesaisti darba tirgū, kas galarezultātā ietekmē arī kopējo nodarbināto skaita dinamiku.

Tāpat arvien vairāk darbaspēka vajadzības turpina atsvērt produktivitātes pieaugums, līdz ar to noteiktu darbu veikšanai ir nepieciešams mazāks nodarbināto skaits. Uz to norāda arī atšķirības starp aizņemto darbavieta un vidējo darbinieku skaita pieaugumu normālā darba laika vienībās.

Ja aizņemto darbavieta skaits 2019.gadā vidēji pieauga par 1,0%, tad vidējais darbinieku skaits normālā darba laika vienībās palielinājās vien par 0,7%. Līdz ar to arvien vairāk iedzīvotāji ir nodarbināti vairākās darbavietās vienlaicīgi, bet darba tirgū palielinās nepilnas slodzes darbavieta skaits.

Vienlaikus 2019.gadā turpināja pieaugt iedzīvotāju nodarbinātības līmenis. Kopumā 2019.gadā nodarbinātības līmenis palielinājās līdz 65%, kas bija par 0,5 procentpunktiem augstāks rādītājs nekā 2018.gadā, līdz ar to iedzīvotāju nodarbinātība saglabājās vēsturiski augstākajā līmenī.

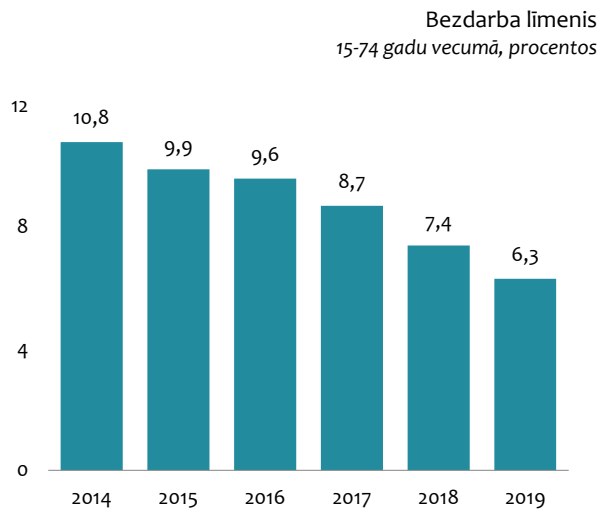
Nodarbinātības un ekonomiskā aktivitāte
15-74 gadu vecumā, procentos

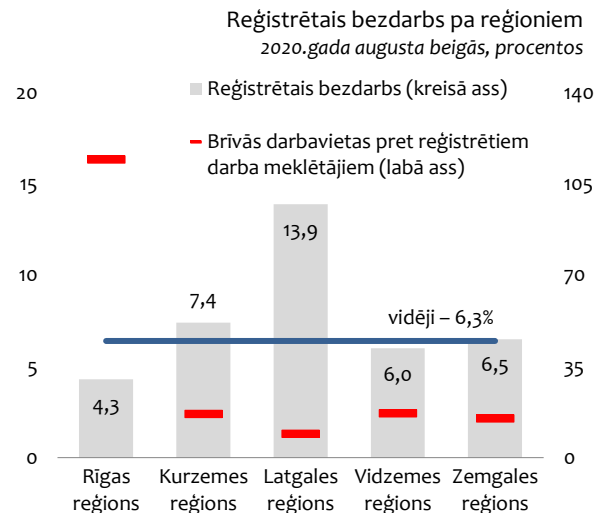
Ekonomiskā aktivitāte ir sasniegusi līdz šim augstāko līmeni un pašlaik atrodas tuvu savam potenciālam, līdz ar to turpmāki uzlabojumi iespējami tikai mazinot strukturālās neatbilstības – darba tirgus reģionālās atšķirības, prasmju pieprasījuma un piedāvājuma neatbilstības.

2019.gadā iedzīvotāju ekonomiskās aktivitātes līmenis samazinājās par 0,2 procentpunktiem, salīdzinot ar 2018.gadu, un vidēji bija 69,4% vecuma grupā no 15-74 gadiem. Kopumā ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits atbilstošajā periodā samazinājās par 10,9 tūkst., noslidot līdz 971,3 tūkst.

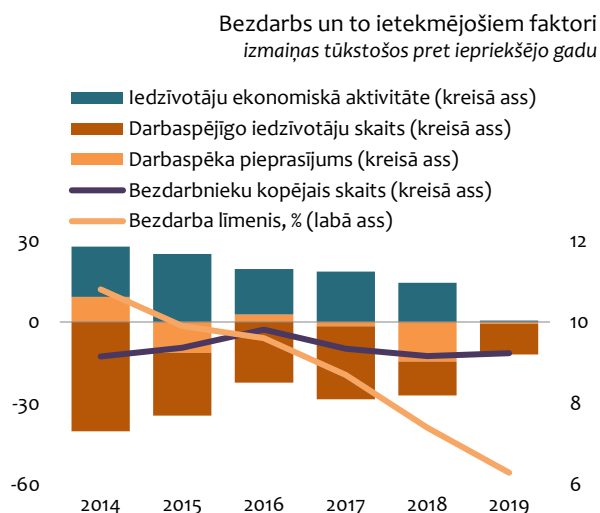
Joprojām būtiskākais ierobežojums nodarbināto un ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita pieaugumam ir nelabvēlīgā demogrāfiskā situācija. Iedzīvotāju skaits vecuma grupā no 15-74 gadiem 2019.gadā samazinājās par 11,3 tūkst. jeb 0,8%, salīdzinot ar 2018.gadu.

Bezdarba līmenis 2019.gadā samazinājās līdz vidēji 6,3%, līdz ar to strauji pietuvinoties 2007.gada līmenim. Kopumā 2019.gadā bezdarbnieku skaits samazinājās līdz 61,3 tūkstošiem, kas ir par 11,5 tūkst. mazāk nekā gadu iepriekš.

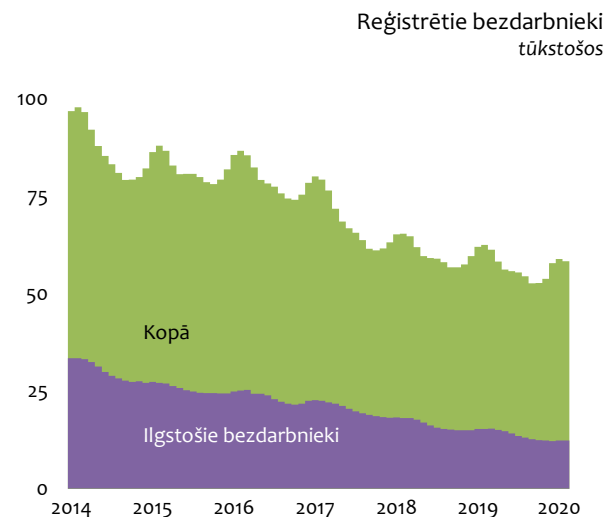
Liels ilgstošais bezdarbs var radīt strukturālu bezdarba pieaugumu, proti, jo ilgāk šie cilvēki ir bez darba, jo lielāks risks zaudēt darba iemaņas un prasmes.

Kopumā bezdarba līmenis Latvija 2019.gadā bija par aptuveni 0,4 procentpunktiem mazāks nekā ES27 valstīs (vidēji 6,7%), tomēr tas joprojām saglabājās ievērojami augstāks nekā Igaunijā (4,4%). Lietuvā 2019.gadā bezdarba līmenis pieauga par 0,1 procentpunktu, salīdzinot ar 2018.gadu, un vidēji gada griezumā bija 6,3 procenti.

Bezdarba straujāku samazināšanos joprojām kavē darba tirgus reģionālās atšķirības – bezdarba līmenis Latgales reģionā ir vairāk nekā 3 reizes augstāks nekā Rīgas reģionā, kas kopā ar zemo darbaspēka ģeogrāfisko mobilitāti, palielina strukturālu bezdarba riskus.

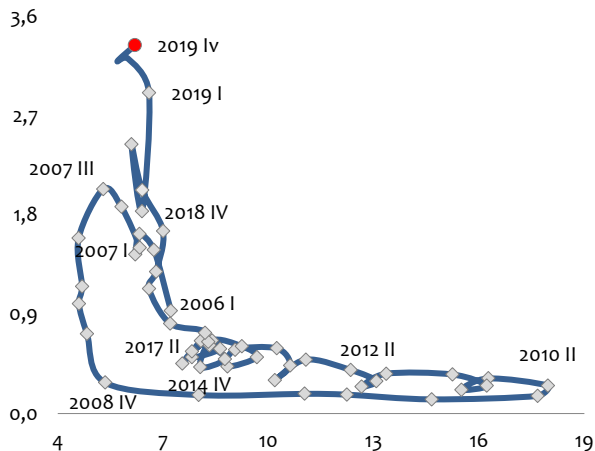
Riskus rada arī salīdzinoši augstais ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars – aptuveni 1/5 no reģistrētiem darba meklētājiem ir bez darba ilgāk par gadu.

Uz darba tirgus strukturālām problēmām norāda arī Beveridža līknes nobīde pa labi – neskatoties uz vakancu pieaugumu, darba meklētāju īpatsvars darba tirgū joprojām saglabājās augsts. Jāatzīmē, ka reģistrēto vakancu skaits 2020.gada februāra beigās bija par 33% lielāks nekā pirms gada. Vienlaikus reģistrētais bezdarba līmenis attiecīgā laika periodā ir samazinājies vien par 0,4 procentpunktiem.

Būtiskākais darbavietu pieaugums vērojams uz iekšzemes pieprasījuma vērstaļās nozarēs. Aptuveni 2/3 no kopējā aizņemto darbavietu pieauguma vidēji 2019.gadā nodrošināja uz iekšzemes pieprasījuma vērstaļās nozarēs, no kurām pusi veidoja būvniecības un tirdzniecības nozares.

Beveridža likne Latvijā
 Procentos pa ceturkšņiem,
 vertikālā ass – vakanču skaits pret ekonomiski aktīvajiem
 iedzīvotājiem; horizontālā ass – bezdarba līmenis

Aizņemto darbavietu skaits būvniecības nozarē gada griezumā pieauga par 1,5 tūkst. jeb aptuveni 2,4%. Vidēji 2019.gadā aizņemto darbavietu skaits nozarē palielinājās vidēji līdz 64 tūkst.

Tāpat būtisks darbaspēka pieprasījuma pieaugums ir vērojams tirdzniecības nozarē, kur aizņemto darbavietu skaits atbilstošajā periodā palielinājās par 1,8 tūkst.

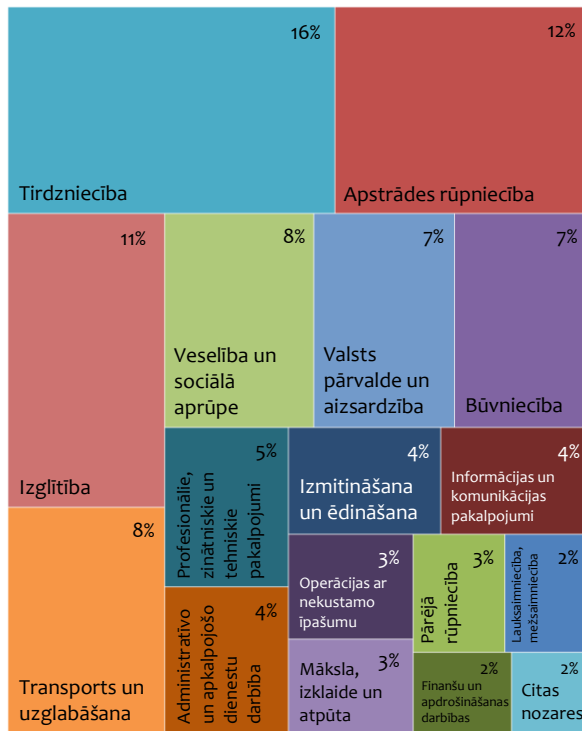
Skaitliski lielākais aizņemto darbavietu samazinājums bija valsts pārvaldē – par aptuveni 1,1 tūkst darbavietām jeb 1,7 procentiem.

Joprojām būtiskākais darbavietu pieaugums ir vērojams privātajā sektorā – 2019.gadā tas palielinājās par 9,7 tūkst.

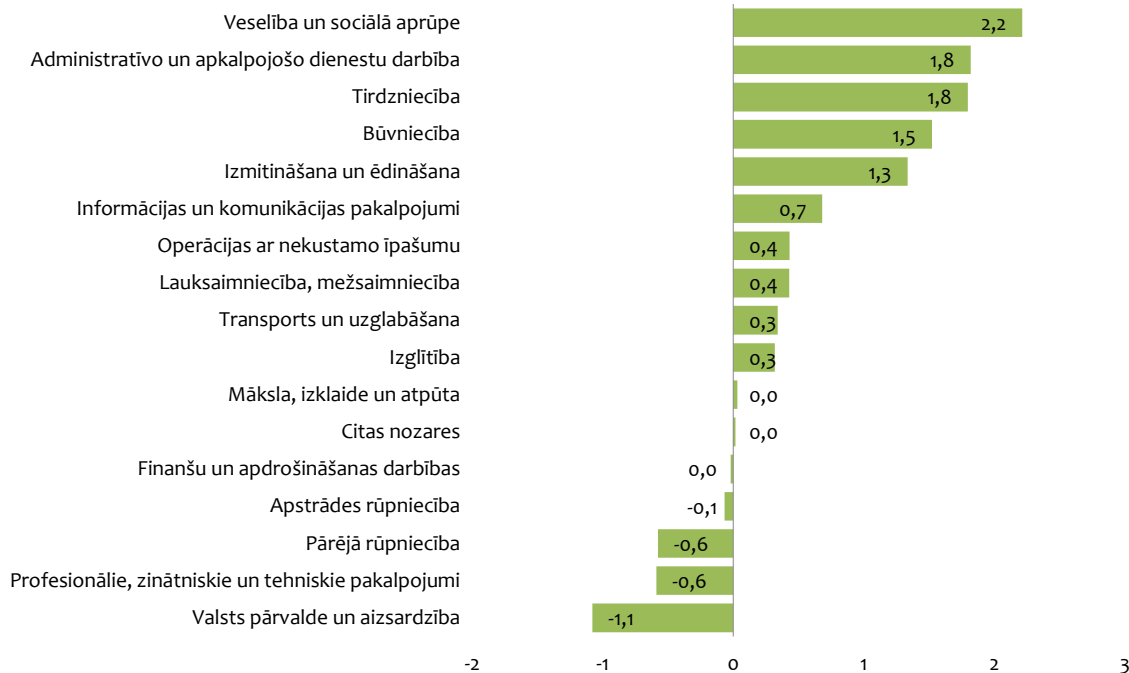
Jāatzīmē, ka pēc gandrīz 30% darbavietu samazinājumu krīzes periodā, pašlaik aizņemto darbavietu skaits privātajā sektorā ir atgriezies 2006.gada līmenī.

Darbavietu samazinājums ir vērojams sabiedriskajā sektorā – aizņemto darbavietu skaits 2019.gadā samazinājās par aptuveni 700 darbavietām.

Aizņemtās darbavietas pa nozarēm
 struktūra 2019.gadā, procentos

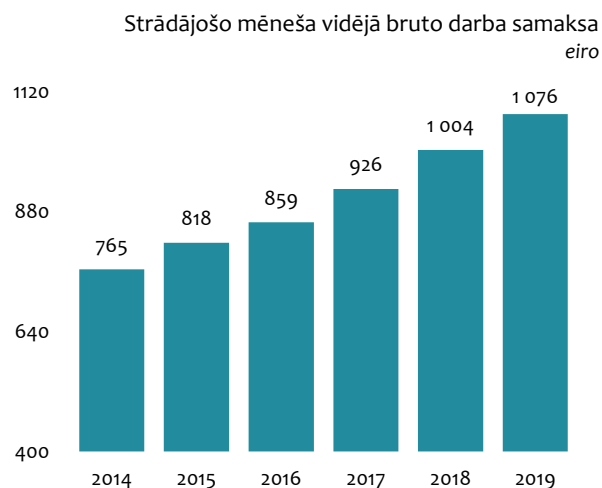

Aizņemto darba vietu skaita izmaiņas
 2019.gads salīdzinājumā ar 2018.gadu, tūkstošos

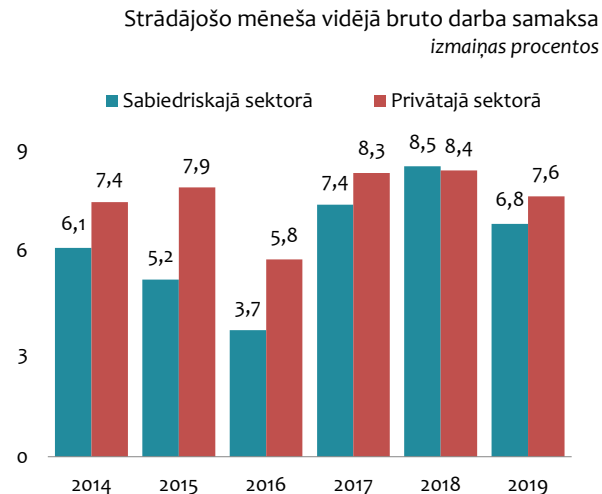

DARBA SAMAKSA

Līdz ar aktivitāšu atjaunošanos darba tirgū, kopš 2010.gada beigām ir atsācies atalgojuma pieaugums. Darbaspēka pieprasījuma pieaugums un darbaspējīgo iedzīvotāju skaita samazināšanās ar vien būtiskāk ietekmē darbaspēka pieejamību darba tirgū, uzturot spiedienu uz darba algām.

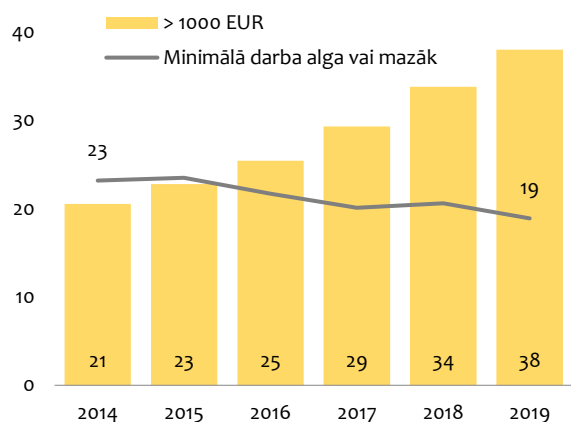
Darba algu pieaugums pēdējo četru gadu laikā saglabājies virs 5% gadā. Vidējā bruto alga 2019.gadā pieauga par 7,2%, salīdzinot ar 2018.gadu, sasniedzot 1076 eiro.

Kopš 2010.gada atalgojums ir audzis gan privātajā, gan sabiedriskajā sektorā. Vienlaikus pieaugums privātajā sektorā pēdējos gados ir bijis jūtami straujāks. Tas lielā mērā ir saistīts ar atšķirīgo darbaspēka pieprasījuma dinamiku starp sektoriem. Privātajā sektorā aizņemto darbavietu skaits kopš 2011.gada ir audzis par 20,2%, bet sabiedriskajā sektorā – vien par 1,3 procentiem.

Pēdējos gados pakāpeniski samazinās minimālās darba algas saņēmēju īpatsvars. Vienlaikus pieaug nodarbināto skaits, kas saņem algu virs 1000 eiro mēnesī – 2019.gadā 38% no visiem nodarbinātajiem.

Nodarbināto sadalījums pa bruto algu grupām
īpatsvars procentos no kopējā nodarbināto skaita

Darba samaksa 2019.gadā auga visās tautsaimniecības pamatnozārēs. Straujākais atalgojuma pieaugums joprojām bija vērojams veselības aprūpē. Vidējās bruto algas pieaugums nozarē sasniedza 13,2%. Vienlaikus lēnākais algu pieaugums bija ieguves rūpniecībā, citu pakalpojumu (ietver sabiedrisko, politisko un citu organizāciju darbību, individuālās lietošanas priekšmetu un mājsaimniecības piederumu remontu, ķīmisko tīrītavu, frizieru, skaistumkopšanas, apbedīšanas un citus pakalpojumus) un finanšu nozarē. Atalgojums finanšu pakalpojumos joprojām bija gandrīz divas reizes lielāks nekā vidēji tautsaimniecībā.

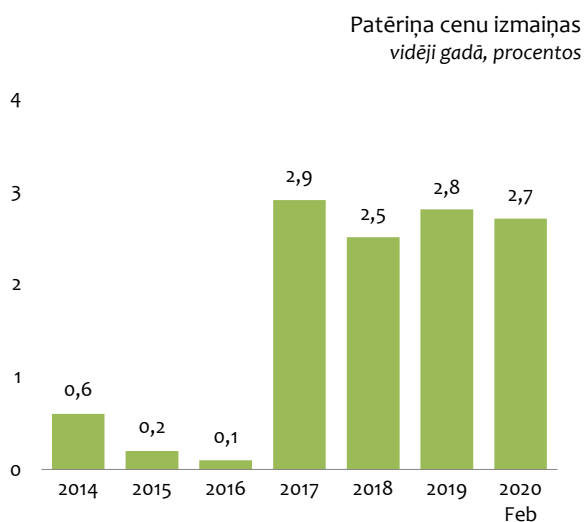
2020 | 1

EKONOMISKĀ STABILITĀTE UN KONKURĒTSPĒJA

CENAS

2019.gadā bija vērojams viens no augstākajiem cenu pieaugumiem pēdējos gados. Patēriņa cenas pieauga par 2,3%, bet gada vidējā inflācija bija 2,8%. Būtiska ietekme uz patēriņa cenu līmeni bija cenu kāpumam pakalpojumiem un cenu tendencēm pasaulē.

2020.gada divos mēnešos cenu pieaugums bija līdzīgs kā iepriekšējā gada attiecīgajā periodā. Patēriņa cenas 2020.gada februārī, salīdzinot ar 2019.gada decembri, pieauga par 0,5%. Salīdzinot ar iepriekšējā gada februāri, patēriņa cenas pieauga par 2,3%. Gada vidējā inflācija februārī bija 2,7%.

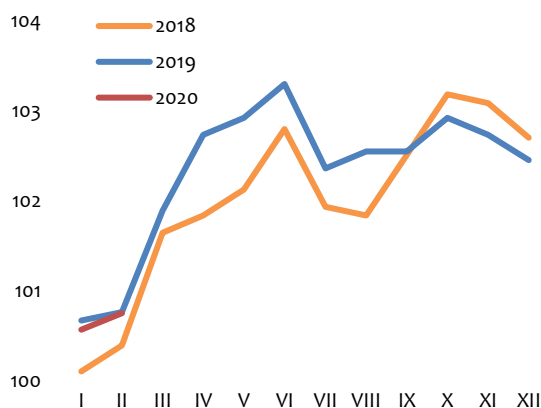

Galvenie cenas ietekmējošie faktori 2019.gadā:

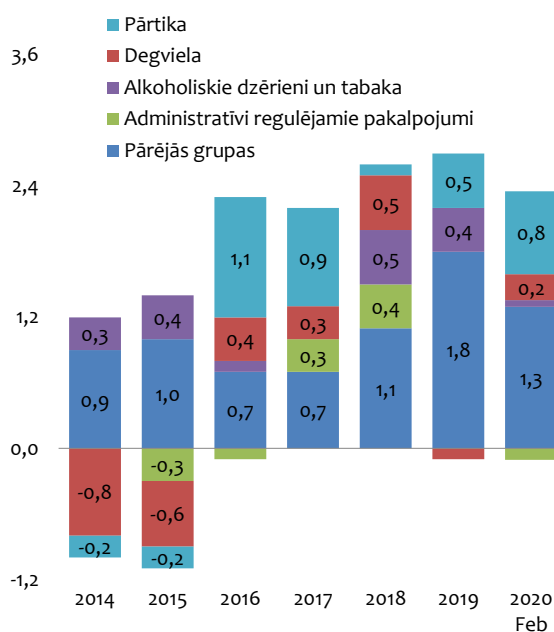
- (1) cenu kāpums pakalpojumiem – lielākā ietekme bija cenu kāpumam ēdināšanas, ambulatorajiem, atpūtas un kultūras pakalpojumiem, kā arī atkritumu savākšanai saistībā ar dabas resursu nodokļa palielināšanu par atkritumu apglabāšanu;
- (2) cenu kāpums pārtikai, ko ietekmēja pārtikas produktu cenu pieaugums pasaulē. Lielākā palielinošā ietekme bija cenu kāpumam gaļai, svaigiem augļiem, maizei un graudaugiem. Pasaulē pārtikas cenas pieauga par 12,5%. Tās pieauga visās galvenajās pārtikas produktu grupās, izņemot graudaugus;
- (3) cenu kāpums alkoholiskajiem dzērieniem un tabakas izstrādājumiem akcīzes nodokļa paaugstināšanas dēļ. Straujākais cenu kāpums bija alum un cigaretēm;

(4) cenu kāpums elektroenerģijai un siltumenerģijai (saistībā ar tarifa paaugstināšanu), ko savukārt daļēji kompensēja cenu kritums dabasgāzei tarifa samazināšanas dēļ.

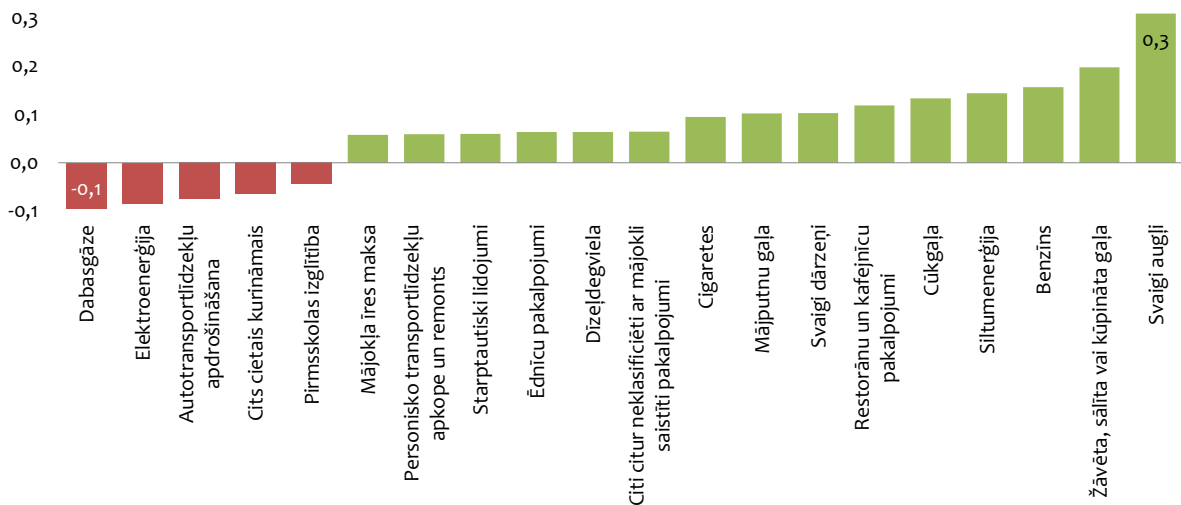
Patēriņa cenu indekss iepriekšējā gada decembris = 100

Patēriņa cenas preču un pakalpojumu grupās ieguldījums 12-mēnešu izmaiņās, procentos

Preces un pakalpojumi ar lielāko ietekmi
patēriņa cenu izmaiņās
ieguldījums 12 mēnešu izmaiņās 2020.gada februārī, procentpunktos

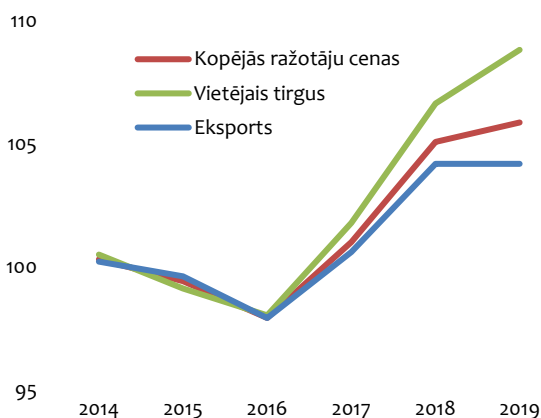
Kopumā 2020.gadā vidējā gada inflācija būs zemāka par 2019.gadā vēroto. To pamatā noteiks Covid-19 pandēmijas ietekme uz globālās ekonomikas attīstību, kā arī ar to saistītās pasaules cenu svārstības. Piedāvājuma un pieprasījuma satricinājumi darbosies pretēji un nevienlaicīgi, tādēļ inflācija būs nepastāvīga.

Ražotāju cenām 2019.gadā vērojams krietni lēnāks kāpums nekā 2018.gadā, ražotāju cenām apstrādes rūpniecībā 2019.gadā bija ļoti mērens pieaugums.

2020.gadā ražotāju cenas apstrādes rūpniecībā praktiski saglabājušās nemainīgas. 2020.gada divos mēnešos ražotāju cenas apstrādes rūpniecībā pieauga par 0,2%, salīdzinot ar 2019.gada decembri.

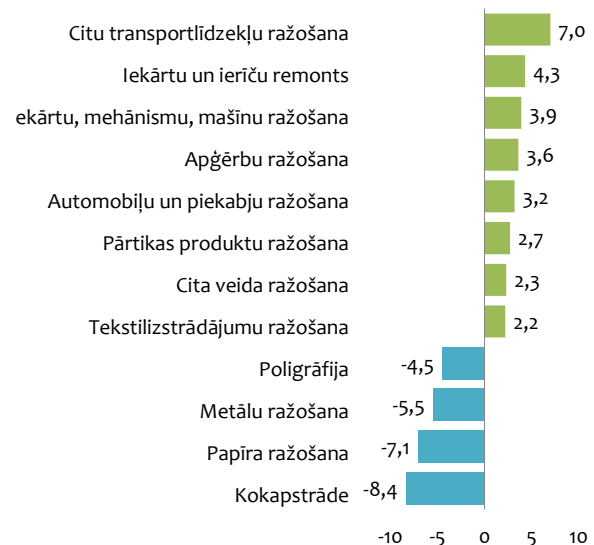
2020.gadā apstrādes rūpniecības ražotāju cenas varētu pieaugt lēnāk kā 2019.gadā vai pat samazināties. Ražotāju cenu līmeni lielā mērā ietekmē eksportētās produkcijas ražotāju cenu svārstības, ko pamatā nosaka pasaules izejvielu cenu dinamika. Jāatzīmē, ka pasaules enerģijas un izejvielu cenām pašlaik ir vērojams kritums. Būtiska ietekme uz ražotāju cenām būs arī izejvielu piedāvājuma un pieprasījuma svārstībām saistībā ar Covid-19 pandēmiju. Vienlaikus vietējā tirgū realizētajai produkcijai ražotāju cenu kāpumu turpinās ietekmēt izaugsmes tempi.

Ražotāju cenas apstrādes rūpniecībā
2013.gads = 100

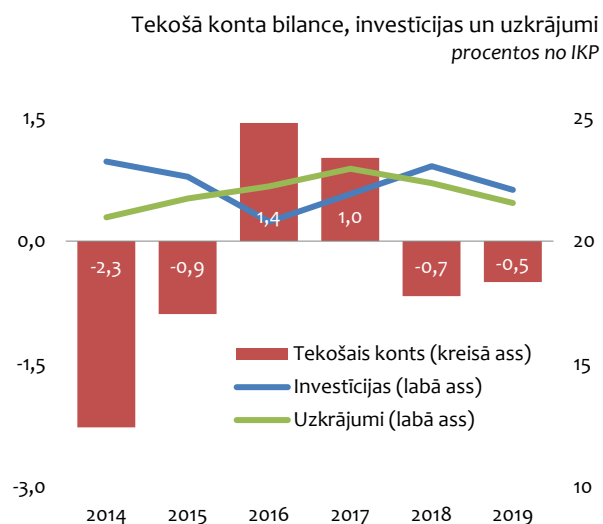
2019.gadā ražotāju cenas apstrādes rūpniecībā auga straujāk vietējā tirgū realizētajai produkcijai, ko ietekmēja iekšzemes pieprasījums. Savukārt eksportētajai produkcijai tās saglabājās nemainīgas. Ietekmīgākais cenu pieaugums bija pārtikas produktu ražošanā, bet samazinoša ietekme – kokapstrādē.

Ražotāju cenu straujākās izmaiņas
apstrādes rūpniecības nozarēs 2020.gada februārī
pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, procentos

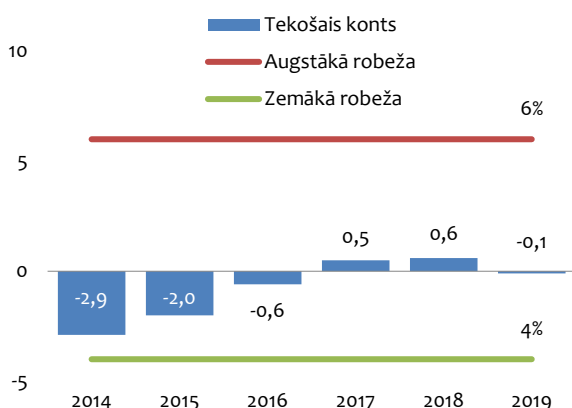
MAKSĀJUMU BILANCE

Maksājumu bilances tekošais konts ir tuvu līdzsvaram. 2019.gadā tekošā konts bija nelielā deficītā – 0,5% no IKP līmenī, kas ir mazāks nekā pirms gada. Kopš 2017.gada tekošā konta bilancei ir vērojama lejupvērsta tendence no pārpalikuma 1,4% no IKP 2016.gadā līdz deficītam 0,7% no IKP 2018.gadā, Tomēr vidēji pēdējos trīs gados (2017.-2019.gads) tekošais konts nepārsniedz ES brīdināšanas mehānismā noteiktos indikatīvos sliekšņus un ir vērtējams kā ilgtspējīgs.

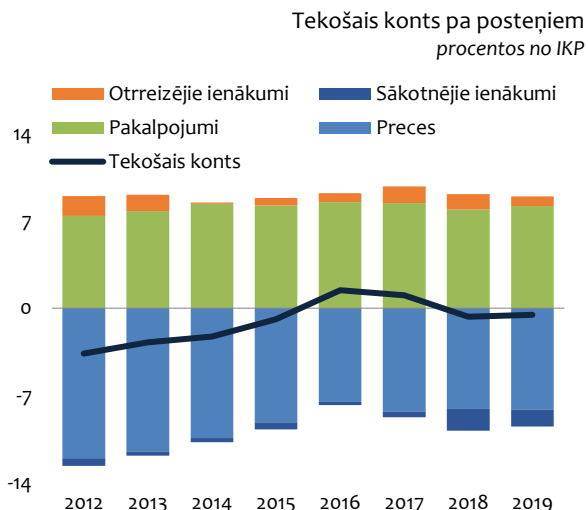
Tekošā konta stāvokli galvenokārt nosaka izmaiņas ārējās tirdzniecības bilancē. Latvijai ir raksturīgs ārējās tirdzniecības deficīts, kas pēdējos trīs gados bija vidēji 8,2%, tai skaitā 2019.gadā – 8,1% no IKP līmenī.

ES agrās brīdināšanas mehānismā noteiktais tekošā konta bilances indikatīvais sliekšnis trīs gadu vidējais, procentos no IKP

Ārējās vides nenoteiktība un ārējā pieprasījuma vājināšanās negatīvi ietekmē tirdzniecības plūsmas, kas atspoguļojas preču eksporta un importa dinamikas palēnināšanās.

2019.gadā preču importa vērtība pieauga par 1,1% (2018.gadā – 7,5%), kamēr preču eksports tikai par 0,2% pārsniedza iepriekšējā gada līmeni.

Pakalpojumu bilance ir pozitīva, pēdējos 3 gados vidēji 8,2% no IKP līmenī un gandrīz pilnībā nosedz ārējās tirdzniecības deficītu. Pakalpojumu eksporta dinamika ir noturīga – pēdējos piecos gados pieaugot vidēji par 6,5% gadā. Arī 2019.gadā pakalpojumu eksports faktiskajās cenās par 6,8% bija lielāks nekā pirms gada. Savukārt, pakalpojumu imports pieauga par 5,2%, jeb gandrīz divreiz lēnāk nekā 2018. gadā un pakalpojumu bilances pārpalikums palielinājās, sasniedzot 8,2% no IKP līmenī (2018.gadā -7,9%). Pakalpojumu eksportu lielā mērā balsta autotransporta, informācijas un komunikācijas tehnoloģiju un citu saimnieciskās darbības pakalpojumu pieaugums, kompensējot finanšu pakalpojumu eksporta samazināšanos.

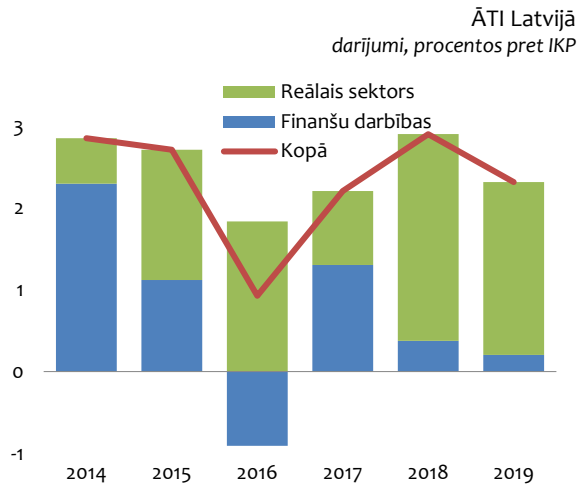
Ienākumu un kapitāla konta izmaiņas galvenokārt ir saistītas ar ES fondu līdzekļu apgušanas aktivitātēm. Kapitāla konta bilances pārpalikums pēdējos trīs gados bija vidēji 1,5% no IKP, tai skaitā 2019.gadā – 1,9% no IKP.

Finanšu konta bilances stāvokli pēdējos gados galvenokārt ietekmēja sabiedriskais sektors, t.i. finanšu sektora stabilizācijas pasākumi, valsts sektora parādu restrukturizācijas Latvijas Bankas pasākumi paplašinātās aktīvu iegādes programmas ietvaros. Finanšu konta svārstības ietekmēja arī nerezidentu noguldījumu samazinājums Latvijas kredītiestādēs. 2019.gadā finanšu konta aktīvi samazinājās mazākā mērā nekā saistības un finanšu konta bilance (ar rezerves aktīviem) saglabājās pozitīvā – 1,5% no IKP līmenī.

Covid-19 vīrusa izplatība pasaulē būtiski ietekmē produktu, darbaspēka, kapitāla un finanšu pārrobežu plūsmas. Tāpēc maksājumu bilances kontu stāvoklis tuvākajā nākotnē var kardināli mainīties.

ĀRVALSTU TIEŠĀS INVESTĪCIJAS

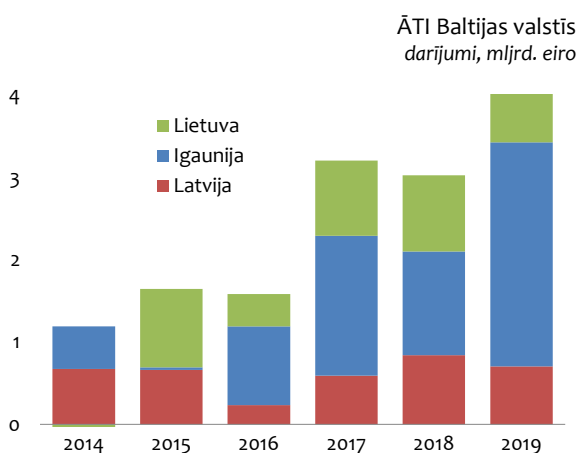
Ārvalstu tiešo investīciju (ĀTI) plūsmu intensitāte Latvijā, kā arī citās Baltijas valstīs ir mērena. Tas skaidrojams ar nestabilitāti pasaules ekonomikā un pieaugušiem ģeopolitiskiem riskiem.

Jāatzīmē, ka pasaulē kopumā tiešo investīciju pārrobežu plūsmu intensitātes ir mērenāka nekā pirms globālās finanšu krīzes.

Kopš 2017.gada ārvalstu investoru aktivitāte Baltijas valstīs palielinājās, sasniedzot gandrīz 3% no IKP līmeni, kur lielākā daļa no ĀTI plūsmām bija Igaunijas ekonomikā.

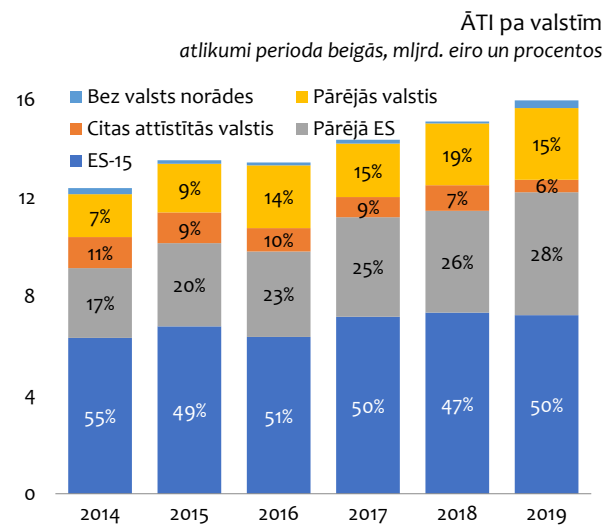
2019.gadā Baltijas valstīs kopumā piesaistītās ĀTI neto plūsmas bija gandrīz 4,5 miljardi eiro, un Latvija piesaistīja 16% no visām ĀTI Baltijas valstīs, Igaunija – 62% un Lietuva – 22 procenti.

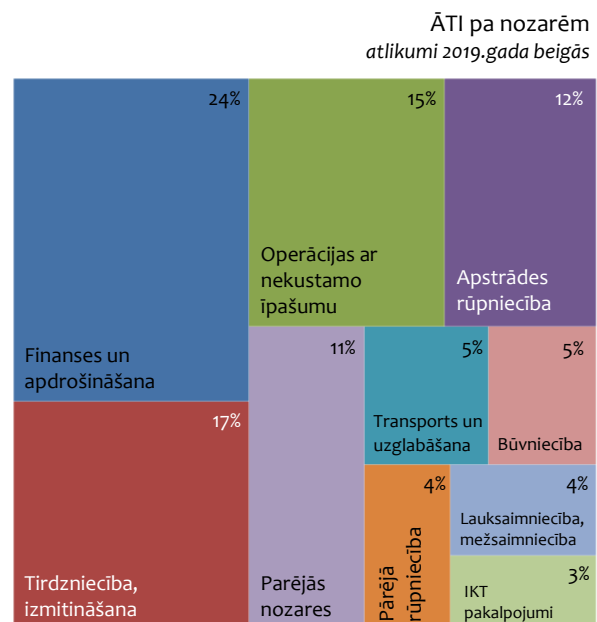
2019.gadā piesaistīto ĀTI plūsmas bija svārstīgas. 1.pusgadā tās sastādīja 110 milj. eiro, saglabājoties 2018.gada līmenī. Savukārt gada otrajā pusē ĀTI neto plūsmas bija ievērojami lielākā apjomā (595 milj. eiro). ĀTI plūsmu svārstības lielā mērā ietekmēja dividenžu izmaksas ārvalstu investoriem 2019.gada 2.ceturksnī. Kopumā

piesaistīto ĀTI plūsmas 2019.gadā bija par 16,3% mazākas nekā pirms gada un veidoja 2,3% no IKP.

Uzkrātās ĀTI Latvijas ekonomikā 2019.gada beigās sasniedza gandrīz 16 mljrd. eiro (52,4% no IKP). Gada laikā tās pieauga par 5,1%. Lielākā ieguldītājvalsts Latvijas ekonomikā ir Zviedrija. Tās uzņēmēju investīcijas 2019.gada beigās veidoja 14,7% no kopējām uzkrātajām ĀTI. Pārsvārā tās ir investīcijas finanšu starpniecībā. Lielī ir arī Igaunijas, Krievijas, Nīderlandes, Kipras, Lietuvas un Vācijas uzņēmēju ieguldījumi. Šo valstu investīcijas Latvijas ekonomikā 2019.gada beigās veidoja 65% no kopējām uzkrātām ĀTI.

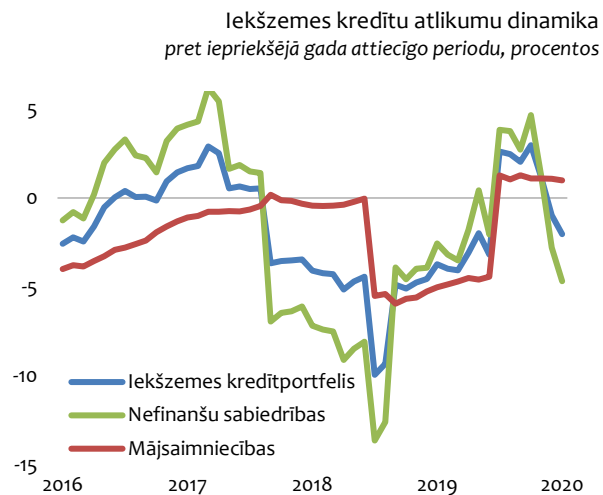

Nozaru struktūrā lielāks uzkrāto ĀTI īpatsvars ir ieguldījumiem finanšu starpniecībā (23% no kopējām uzkrātām ĀTI), tirdzniecībā (15%), darījumos ar nekustamo īpašumu (16%) un apstrādes rūpniecībā (12%).

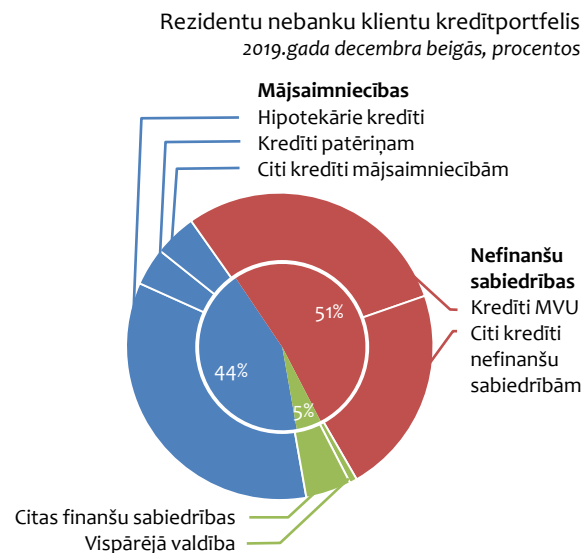
MONETĀRIE RĀDĪTĀJI

Latvijas monetārie rādītāji pakāpeniski stabilizējas, tomēr turpmāko kredītesānas attīstību lielā mērā var ietekmēt koronavīrusa izraisītās sekas.

Avots: Latvijas Banka

Iekšzemes kredītportfelis 2019.gada decembrī gada laikā saruka par 1%, bet nefinanšu sabiedrību kredītportfelis – par 2,8%. Arī mājsaimniecību kredītesānā nav vērojamas būtiskas izmaiņas – pieaugums par 1 procentu.

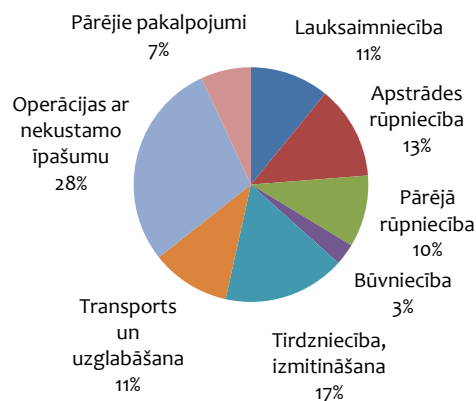
Avots: FKTK

Kredītu sadalījums pa nozarēm nav būtiski mainījies – 2019.gada beigās visvairāk kredītu bija izsniegti operācijās ar nekustamo īpašumu (30% no kopējiem izsniegtajiem kredītiem), tirdzniecībā un izmitināšanā (17%), apstrādes rūpniecībā (12%).

Nefinanšu sabiedrībām eiro izsniegto kredītu procentu likmes (atlikumiem) kopš 2016.gada ir samērā stabilas un

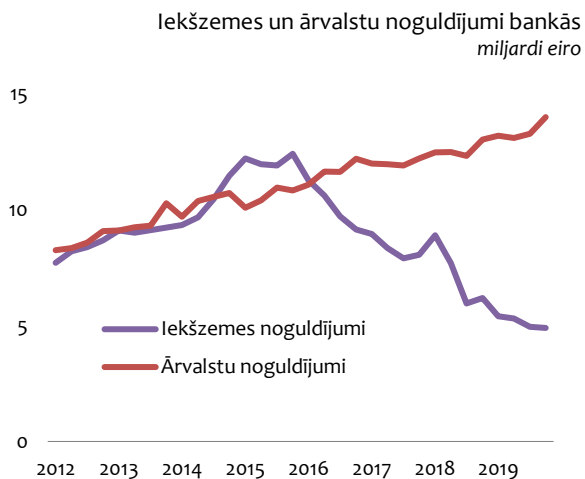
kopš 2019.gada nedaudz pieaug – 2020.gada janvārī ilgtermiņa kredītiem tās bija 2,38%, savukārt īstermiņa kredītiem – 3,64%, kas ir augstākais rādītājs kopš 2015.gada jūnija. Mājsaimniecībām mājokļa iegādei izsniegto īstermiņa kredītu procentu likmes pieaug straujāk un 2020.gada janvārī bija 4,24% (2018.gada janvārī – 2,87%). Ilgtermiņa kredītiem procentu likmju svārstības ir minimālas un bija 2,24 procenti.

Iekšzemes nefinanšu sabiedrību kredītportfelis pa nozarēm 2019.gada septembra beigās, procentos

Avots: FKTK

2019.gadā noguldījumu apjomi turpināja samazināties, bet sarukuma temps piebremzējās. 2019.gada beigās tie bija par 3% zemāki nekā pirms gada. Līdzīgi kā iepriekš, to galvenokārt noteica ārvalstu noguldījumu apjomu kritums – 2019.gada beigās tie bija 24,9% mazāki nekā pirms gada un veidoja ¼ daļu no visiem noguldījumiem (salīdzinājumam 2015.gada beigās – 53% no visiem noguldījumiem). Iekšzemes noguldījumi šajā periodā pieauga par 7,3%. Bankām, kas strādā ar nerezidentu noguldījumiem, tiek izvirzītas augstākas prasības pret likviditāti un kapitāla pietiekamību.

Avots: FKTK

KOPBUDŽETS UN VALSTS PARĀDS

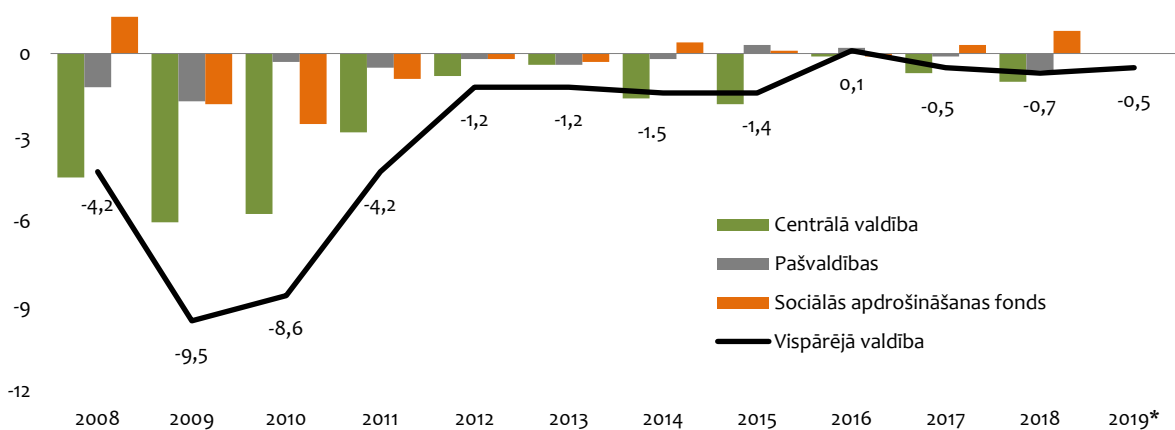
Kopš 2011.gada, kad Latvija atgriezās pie izaugsmes, ir sasniegti būtiski uzlabojumi fiskālajā pozīcijā. Vispārējās valdības budžeta deficīts atbilstoši Eiropas kontu sistēmai ir samazināts no 9,5% no IKP 2009.gadā līdz 1,4% no IKP 2014.-2015.gadā. 2016.gadā pirmo reizi kopš 1998.gada budžetā bija pārpalikums 0,1% no IKP, bet 2017.gadā un 2018.gadā budžetā bija neliels deficīts.

Pēc Finanšu ministrijas novērtējuma 2019.gadā budžetā bija deficīts aptuveni 0,5% apmērā no IKP. 2020.gada vispārējās valdības budžeta deficīts plānots 0,3% apmērā no IKP. Tomēr, COVID-19 epidēmijas ietekmē budžeta deficīta apjoms varētu būtiski pieaugt.

Vispārējās valdības budžets

	2014	2015	2016	2017	2018
Ieņēmumi, mljrd. eiro	8,6	8,9	9,3	10,0	11,0
% pret IKP	36,6	36,6	36,9	37,5	37,8
Izdevumi, mljrd. eiro	9,0	9,3	9,2	10,2	11,2
% pret IKP	38,0	38,0	36,9	38,0	38,5
Bilance, mljrd. eiro	-0,34	-0,33	0,02	-0,14	-0,2
% pret IKP	-1,4	-1,4	0,1	-0,5	-0,7

Vispārējās valdības sektora budžeta bilance sadalījumā pa apakšsektoriem procentos no IKP

* novērtējums

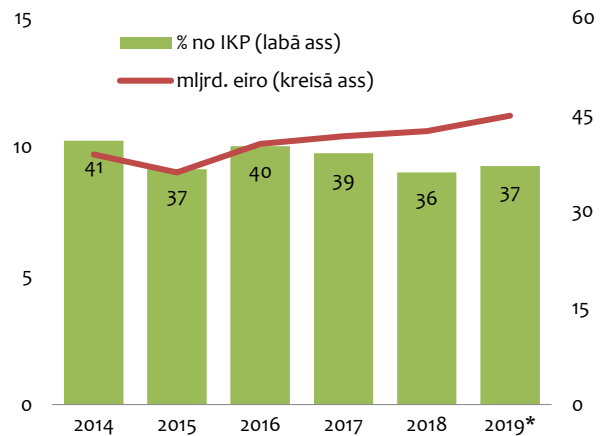
Vispārējās valdības parāda līmenis Latvijā ir viens no zemākajiem ES. Līdz 2007.gadam tas palielinājās mēreni. Sākot ar 2008.gadu, lai finansētu valsts finansiālās saistības, vispārējās valdības parāds pieauga straujāk un 2010.gada beigās sasniedza 8,5 mljrd. eiro jeb 47,3% no IKP. Kopš 2011.gada beigām vispārējās valdības parādam ir tendence samazināties. 2018.gadā tas bija 10,6 mljrd. eiro jeb 36,4% no IKP.

Atbilstoši Valsts Kases novērtējumam 2019.gadā vispārējās valdības parāda līmenis attiecībā pret IKP bija 36,6%. COVID-19 epidēmijas ietekmē valsts parāda apjoms 2020.gadā varētu būtiski pieaugt.

Veicot savlaicīgus aizņemšanās pasākumus atbilstoši vidējā termiņa stratēģijai, kā arī turpinot īstenot ilgtspējīgu fiskālo politiku, ar likmju un termiņu ziņā labvēlīgiem nosacījumiem ir iespējams pārfinansēt pašreiz uzņemtās centrālās valdības parāda saistības, kā arī ilgtermiņā panākt vispārējās valdības parāda līmeņa samazināšanos un stabilizēšanos ilgtspējīgā līmenī, pārliecinoši ievērojot

Māstrihtas līgumā noteikto vispārējās valdības parāda apjoma kritēriju.

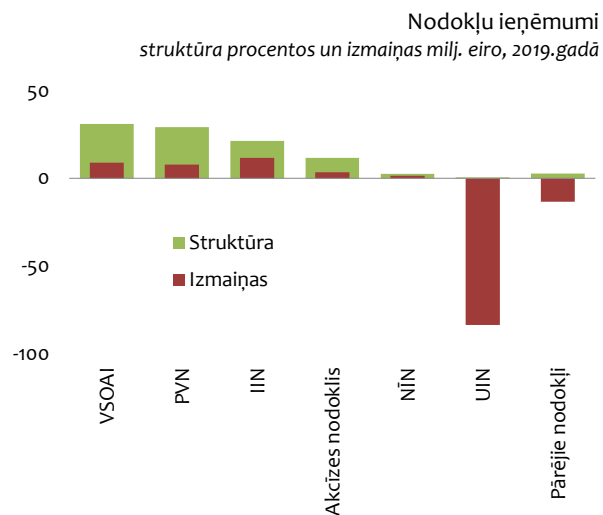
Vispārējās valdības konsolidētais bruto parāds pēc nominālvērtības gada beigās

* novērtējums

BUDŽETA IEŅĒMUMI UN IZDEVUMI

Kopš 2011.gada pieaug valsts konsolidētā budžeta ieņēmumi. Lielāko devumu pieaugumam nodrošina nodarbinātības nodokļu pieaugums. Arī 2019.gadā turpinājās budžeta ieņēmumu pieaugums – par 4,9%, un bija 11,4 mljrd. eiro.

Straujāk pieauga nodarbinātības nodokļu ieņēmumi – iedzīvotāju ienākuma nodokļi – par 11,6%, valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas – par 8,8%. Šādu pieaugumu lielā mērā noteica augstais nodarbinātības līmenis un vidējās darba samaksas pieaugums.

Valsts konsolidētais kopbudžets

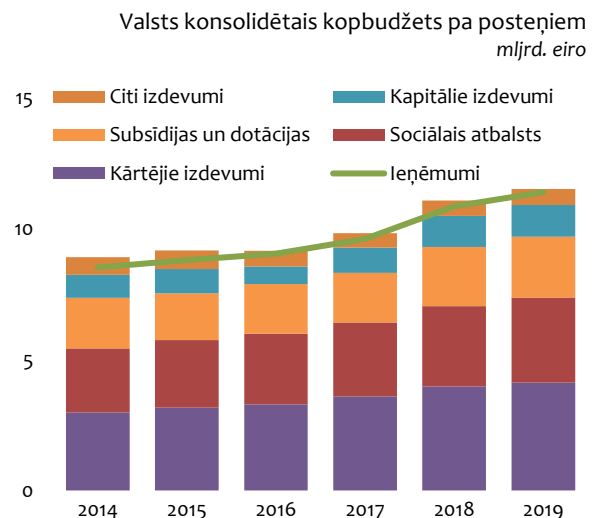
	mljrd. eiro			izmaiņas
	2017	2018	2019	2019
Ieņēmumi, tai skaitā:	9,6	10,9	11,4	4,9
Nodokļu ieņēmumi, tai skaitā:	8,5	9,2	9,8	4,6
Sociālās apdrošināšanas iemaksas	2,8	3,2	3,6	8,8
Pievienotās vērtības nodoklis	2,2	2,5	2,6	7,8
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis	1,1	1,2	1,3	11,6
Uzņēmumu ienākuma nodoklis	0,4	0,3	0,0	-85,3
Akcīzes nodoklis	0,9	1,0	1,1	3,4
NĪN	0,2	0,2	0,2	1,5
Pārējie nodokļi	0,3	0,3	0,2	-1,9
Citi ieņēmumi	1,6	2,2	2,4	6,2
Izdevumi	9,8	11,1	11,5	4,0

Arī patēriņa nodokļi turpina pieaug – pievienotās vērtības nodoklis pieauga par 7,8%, savukārt akcīzes nodoklis – par 3,4%. Resursu nodokļu ieņēmumi būtībā saglabājās iepriekšējā gada līmenī.

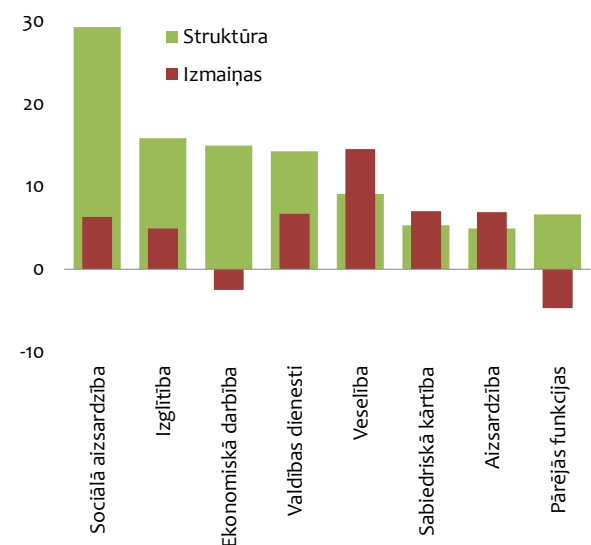
Savukārt kapitāla nodokļu ieņēmumi samazinājās, ko nosaka straujais uzņēmumu ienākumu nodokļa ieņēmumu samazinājums – par gandrīz 85,3%, kas saistīts ar nodokļu reformas ietvaros veiktajām izmaiņām šī nodokļa maksāšanas kārtībā.

Valsts konsolidētā budžeta izdevumi 2019.gadā arī pieauga – par 4% un bija 11,5 mljrd. eiro.

Straujāk pieauga kārtējie izdevumi – par 3,5%, savukārt subsidijas un dotācijas – par 2,3%, kapitālie izdevumi samazinājās – par 1,8 procentiem.

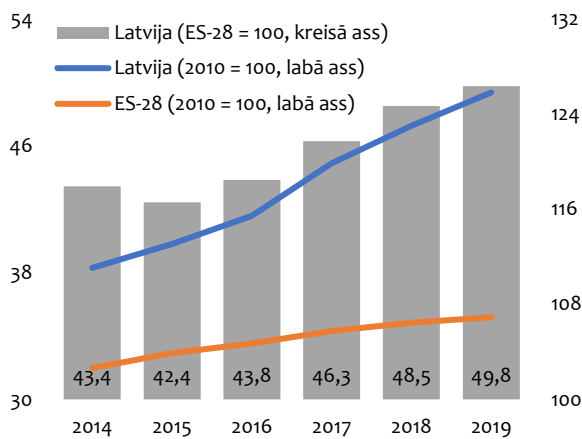
Pēc funkcionālajām kategorijām straujāk izdevumi pieauga veselībai, bet samazinājās – atpūtai, kultūrai un reliģijai, pašvaldību teritoriju apsaimniekošanai un ekonomiskai darbībai.

Valsts konsolidētais kopbudžeta izdevumi pa funkcijām
struktūra un izmaiņas 2019.gadā, procentos

PRODUKTIVĀTE UN KONKURĒTSPĒJA

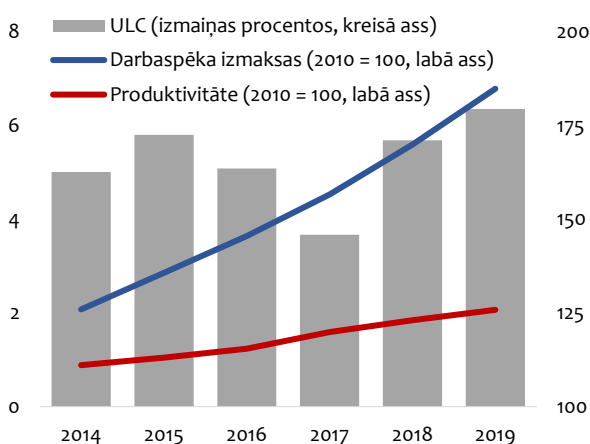
Produktivitātes dinamika Latvijā pēdējos gados ir bijusi straujāka nekā vidēji ES. 2019.gadā IKP uz vienu nodarbināto (produktivitāte) Latvijas tautsaimniecībā kopumā, sasniedza 49,8% (gandrīz 70% pēc PPS) no vidējā ES līmeņa. Laika periodā no 2010. līdz 2019.gadam produktivitātes plaša ar ES vidējo līmeni samazinājās par 12,4% punktiem, tai skaitā pēdējos trīs gados – par gandrīz 6% punktiem.

Produktivitātes dinamika

Tomēr darbaspēka izmaksas ir augušas straujāk nekā produktivitāte, vājinot Latvijas uzņēmēju konkurētspēju izmaksu jomā. Par izmaksu konkurētspējas mazināšanās pieaugušiem riskiem liecina arī nominālās darbaspēka vienības izmaksu (ULC) pieaugums. Pēdējos trīs gados (2017.-2019.gadā) produktivitāte vidēji gadā pieauga par 3%, kamēr darbaspēka izmaksas palielinājās par 7,8%, t.i., gandrīz 2,5 reizes straujāk.

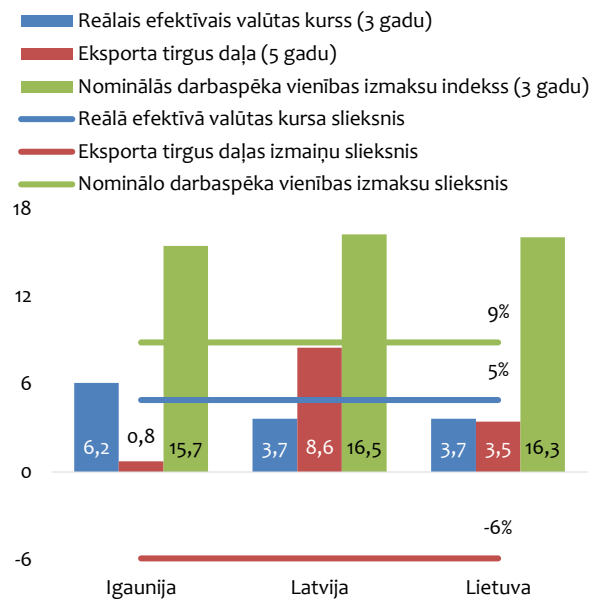
Darbaspēka izmaksu un produktivitātes dinamika

Darbaspēka izmaksu spēcīgu kāpumu ietekmēja gan algu konverģences procesi integrētajā ES darba tirgū, gan spāpētāka situācija iekšzemes darba tirgū.

Pēdējos gados nominālā ULC īpaši spēcīga dinamika bija vērojama visās Baltijas valstīs. Laika periodā no 2017. līdz 2019.gadam nominālais ULC Latvijā pieauga par 16,5%, Igaunijā – par 15,7% un Lietuvā – par 16,3%, kas ir daudz straujāk nekā vidēji ES (4,1%) un šim rādītājam ir pārsniegts ES brīdināšanas mehānisma (MIP) noteiktais sliekšnis (9%).

Konkurences rādītāju izmaiņas procentos

Lai arī izmaksu konkurētspējas rādītājam (ULC) ir negatīvās tendences, **Latvijas daļa eksporta tirgos pieaug**. Laikā no 2014.gada līdz 2018.gadam Latvijas eksporta daļa pasaules preču un pakalpojumu tirgos pieauga par 8,6%, kas ir vairāk nekā Baltijas kaimiņvalstīs. Tas nozīmē, ka Latvija saglabā savu konkurētspēju ārējos tirgos. Tomēr dati par gada tirgus daļas izmaiņām liecina, ka pozitīvās tendences kļūst arvien mērenākas.

Reālais efektīvais valūtas kurss (REER) pieaug. Uz patēriņa cenu indeksa (PCI) balstīts REER pret 42 tirdzniecības partnervalstīm pēdējos trīs gados (2017.-2019.) pieauga par 3,7% (t.sk. pret eirozonas partnervalstīm – par 2,8%), kas ir tuvu MIP sliekšnim.

Darbaspēka izmaksu pieaugums, kas netiek kompensēts ar atbilstošu produktivitātes kāpumu var radīt spiedienu uz peļņas normas samazināšanos, lai saglabātu cenu konkurētspēju ārējos tirgos. Bez tam, ilgstoši pozitīva ULC dinamika palielina valsts ārējās nesabalansētības draudus.

BRĪDINĀŠANAS MEHĀNISMS

Atbilstoši 2011.gadā pieņemtajiem ekonomiskās un fiskālās politikas uzraudzības noteikumiem ES līdzās pārmērīgā budžeta deficīta procedūrai tika izveidota arī makroekonomiskās nesabalansētības procedūra, kuras mērķis ir savlaicīgi identificēt (ar brīdināšanas mehānisma rādītāju saraksta palīdzību) un koriģēt makroekonomiskās nesabalansētības.

Brīdināšanas mehānisma ziņojumā par 2019.gadu Latvija nebija atzīmēta to 13 ES dalībvalstu vidū, kurām tika konstatētas makroekonomiskās nesabalansētības un par kurām ir nepieciešama padziļinātā izpētē. Tomēr rādītāju sarakstā (skat. tabulu) Latvijai ir rādītāji, kas pārsniedz noteiktos sliekšņus. Piemēram, neto starptautisko ieguldījumu pozīcijas rādītājs pārsniedza sliekšni, lai gan turpināja uzlaboties, jo Latvijas ārējās parādsaistības pārējai

pasaulei pieauga lēnāk nekā pieauga iekšzemes kopprodukts. Arī nominālās darbaspēka vienības izmaksu indekss, līdzīgi kā Lietuvai, Bulgārijai un Igaunijai, pārsniedza sliekšni, jo turpināja palielināties darba samaksa (Latvijā pamatā privātajā sektorā netirgojamās nozarēs). Darba samaksas pieaugums ir bijis straujāks nekā produktivitātes pieaugums. Paredzams, ka darba samaksas pieaugums arī turpmāk būs spēcīgs, jo darba tirgū palielināsies pieprasījums. Nedaudz pārsniedza sliekšni mājokļu cenu indekss, kas atspoguļo pieprasījuma pieaugumu mājokļu tirgū. Tuvu noteiktajam sliekšnim svārstījās reālais efektīvais valūtas kurss, kas aprēķināts 42 tirdzniecības partneriem. Savukārt visi nodarbinātības rādītāji turpināja uzlaboties – pieauga nodarbinātības līmenis, bet samazinājās gan ilgstošais bezdarbs, gan jauniešu bezdarbs.

Makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras rādītāju saraksts Latvijai

	Robežvērtības	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ārējā nelīdzsvarotība un konkurētspēja							
Tekošā konta bilance (% no IKP, 3 gadu vidējais rādītājs)	-4%/6%	-2,9	-2,0	-0,6	0,5	0,6	..
Neto starptautisko ieguldījumu pozīcija (% no IKP)	-35%	-67,1	-64,1	-59,0	-56,2	-49,0	..
Reālais efektīvais valūtas kurss – 42 tirdzniecības partneri, SPCI deflators (% izmaiņas 3 gadu laikā)	±5%* & ±11%	0,4	2,5	4,8	1,7	4,9	3,7
Eksporta tirgus daļa – % no pasaules eksporta (% izmaiņas 5 gadu laikā)	-6%	12,0	13,5	10,2	8,2	8,6	..
Nominālās darbaspēka vienības izmaksu indekss (% izmaiņas 3 gadu laikā)	9%* & 12%	16,0	17,2	16,7	15,2	15,1	16,5
Iekšējās nesabalansētības							
Mājokļu cenu deflācija (% izmaiņas gadā)	6%	4,3	-2,4	7,4	5,6	6,6	..
Privātā sektora kreditplūsmas (izteikta % no IKP, konsolidēta)	14%	-4,4	-0,5	2,3	2,4	-0,2	..
Privātā sektora parāds (izteikts % no IKP, konsolidēts)	133%	82,2	80,4	80,5	76,9	70,5	..
Vispārējās valdības parāds (izteikts % no IKP)	60%	40,9	36,7	40,2	38,6	36,4	..
Bezdarba līmenis (3 gadu vidējais rādītājs)	10%	12,6	10,9	10,1	9,4	8,6	7,5
Finanšu sektora saistības kopā (% izmaiņas gadā)	16,5%	11,4	13,2	4,7	6,2	-3,0	..
Jauni nodarbinātības rādītāji							
Ekonomiski aktīva darbaspēka līmenis – % no visiem iedzīvotājiem, kuru vecums ir no 15 līdz 64 gadiem (% izmaiņas 3 gadu laikā)	-0,2 procentpunkti	1,8	1,3	2,3	2,4	2,0	..
Ilgtermiņa bezdarba līmenis – % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem (% izmaiņas 3 gadu laikā)	0,5 procentpunkti	-4,2	-3,3	-1,7	-1,3	-1,4	..
Jauniešu bezdarba līmenis – % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem (% izmaiņas 3 gadu laikā)	2 procentpunkti	-11,4	-12,2	-5,9	-2,6	-4,1	-4,9

* – eirozonas valstīm.

Piezīme: izceltie skaitļi pārsniedz agrās brīdināšanas mehānismā noteiktās robežvērtības jeb sliekšņus.

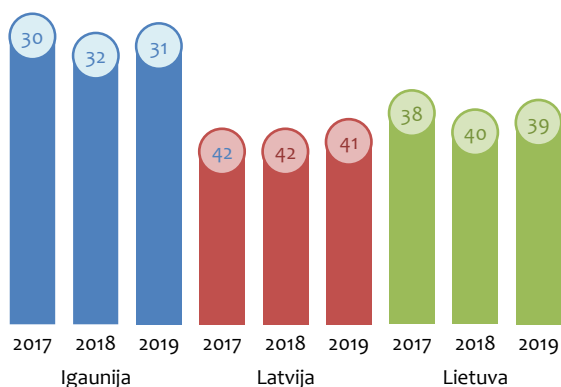
Avots: MIP procedūras rādītāji, Eurostat

2020 | 1

LATVIJA STARPTAUTISKAJOS REITINGOS

Apvienoto Nāciju Organizācijas, Pasaules Bankas grupas, Pasaules Ekonomikas foruma un citu organizāciju veidotie reitingi raksturo Latviju kā valsti, kas savas konkurētspējas uzlabošanā veic daudz reformu, uzlabojot e-pārvaldi, uzņēmējdarbības vidi, cilvēkresursus, IKT infrastruktūru, u.c. jomas, vienlaicīgi nodrošinot arī brīvu presi un militāri neapdraudot citas pasaules valstis. Pasaules ekonomikas foruma ziņojumā jaunajā **Globālās konkurētspējas indeksā (GCI 4.0) 2019.gadam** Latvija ierindota 41.vietā starp 141 apsekoto pasaules ekonomiku.

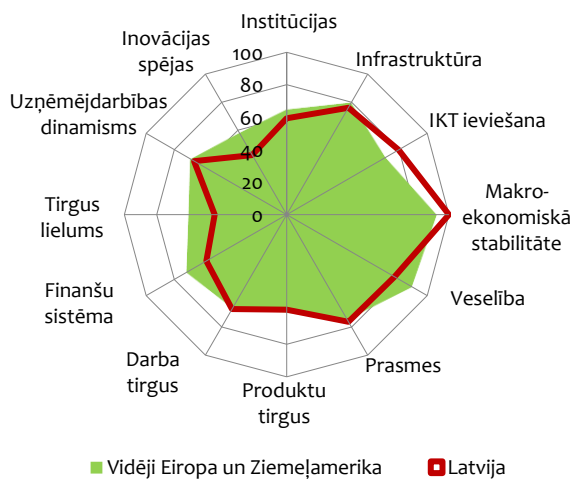
Baltijas valstu vietas Globālās konkurētspējas indeksā 4.0

Avots: World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2019

2019.gadā Latvijas pozīcija GCI indeksā, salīdzinot ar 2018.gada rezultātu, ir uzlabojies par vienu vietu, jo 8 no 12 pīlāriem ir novēroti rezultāta uzlabojumi.

Latvijas GCI 4.0 2019. gadam sadalījumā pa pīlāriem pēc pīlāra vērtības skalā no 0 līdz 100

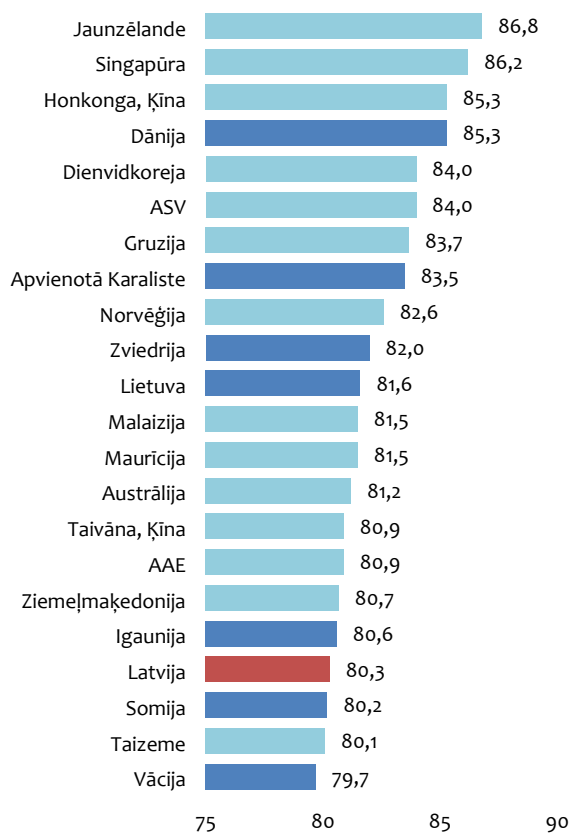
Avots: World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2019

Makroekonomiskās stabilitātes pīlārā Latvija līdzīgi kā vēl 33 valstis ir ierindota 1.vietā. IKT ieviešanas pīlārā Latvija ir ierindojusies 15.vietā pateicoties labai interneta infrastruktūrai un lielam interneta lietotāju īpatsvaram. Augstās vietās ir ierindotas arī prasmes – 22.vieta un darba tirgus – 28.vieta. Vidējs snieguma ir pīlāriem: uzņēmējdarbības dinamisms – 40.vieta, infrastruktūra – 43.vieta, institūcijas – 47.vieta, produktu tirgus – 47.vieta un inovācijas spējas – 54.vieta. Vissliktākais vērtējums ir pīlāriem: veselība – 84.vieta, finanšu sistēma – 85.vieta un tirgus lielums – 95.vieta.

Pasaules Bankas grupas pētījumā *Doing Business 2020*

190 valstu konkurencē Latvija ir ierindota 19.vietā. ES valstu vidū Latvija ir pakāpusies uz 6.vietu. Salīdzinot ar 2019.gada vērtējumu, uzlabojusies ir 2 rādītāju grupu vērtības, pasliktinājusies viena, bet 7 rādītāju grupām rezultāti nav mainījušies, saglabājot 19.vietu kopumā.

Doing Business 2020 pētījuma rezultāti
indekss kopā: vērtējums 0-100

Avots: *Doing Business 2020*, International Bank for Reconstruction and Development, The World Bank

Baltijas valstu vērtējumi pa rādītājiem Doing Business 2020 reitingā

	Latvija		vērtējuma izmaiņas, salīdzinot ar Doing Business 2019*	Lietuva		Igaunija	
	vieta	vērtējums		vieta	vērtējums	vieta	vērtējums
Indekss kopā	19	80,3	0	11	81,6	18	80,6
Uzņēmējdarbības uzsākšana	24	94,1	0	34	93,3	14	95,4
Būvniecības atļaujas	56	73,5	0	10	84,9	19	82,6
Elektroenerģijas pieslēgumi	61	82,3	+0,1	15	92,9	53	83,3
Nekustamā īpašuma reģistrācija	25	82,3	0	4	93,0	6	91,0
Kreditu reģistrs	15	85,0	0	48	70,0	48	70,0
Investoru (mazākuma) tiesību aizsardzība	45	68,0	0	37	70,0	79	58,0
Nodokļu maksāšana	16	89,0	-0,7	18	88,8	12	89,9
Pārrobežu tirdzniecība	28	95,3	0	19	97,8	17	99,9
Līgumsaistību izpilde	15	73,5	0	7	78,8	8	76,1
Uzņēmējdarbības izbeigšana	55	59,6	+0,2	89	46,7	54	60,1

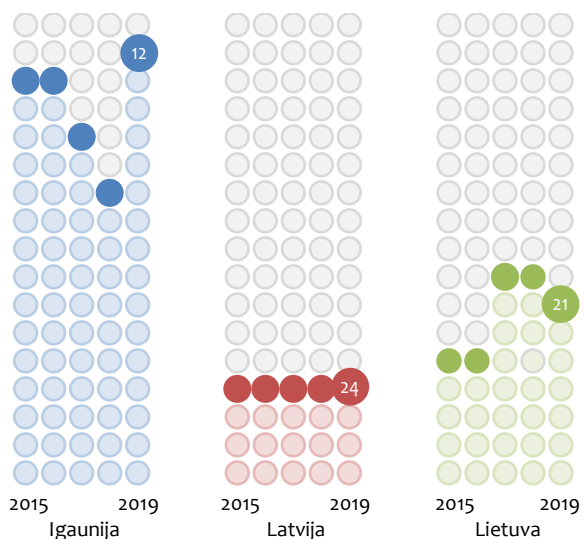
* Doing Business 2019 rezultāti ir tikuši pārrēķināti pēc Doing Business 2020 metodoloģijas

Avots: Doing Business 2020, International Bank for Reconstruction and Development, The World Bank

Eiropas Komisijas ikgadēji publicētajā Eiropas inovācijas rezultātu pārskatā 2019 (*European Innovation Scoreboard 2019*) Latvija 28 ES valstu vidū ir ierindojusies 24.vietā un ceturto gadu pēc kārtas ir iekļauta mēreno novatoru valstu grupā. Finanšu un atbalsts, ietekme uz nodarbinātību un inovācijai draudzīga vide ir Latvijas spēcīgākās inovācijas dimensijas. Inovatori, pētniecības sistēmas un uzņēmumu investīcijas ir visvājākās inovācijas dimensijas.

iekšzemes kopējie izdevumi pētniecībai un attīstībai, ko finansē ārzesmes, iekšzemes kopprodukta pieaugums uz vienu strādājošo pēc pirktspējas paritātes, ka arī radošo industriju produktu apjoma pieaugums.

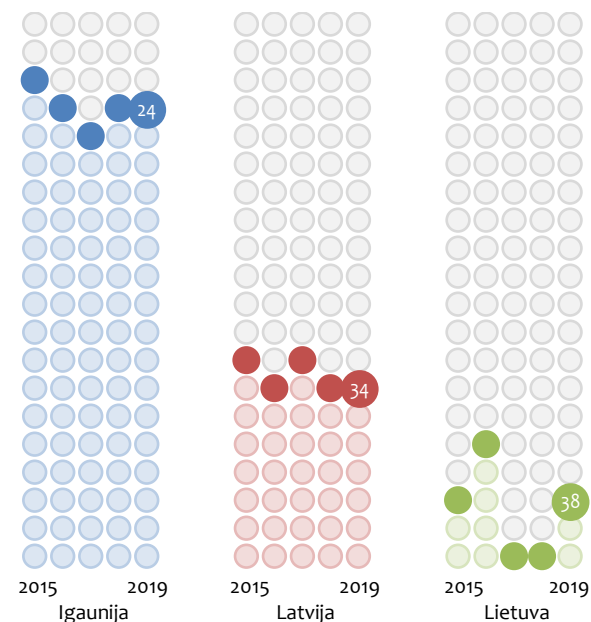
Baltijas valstu vietas Eiropas Inovācijas rezultātu pārskatā

Avots: European Commission, European Innovation Scoreboard 2019

Pasaules Inovācijas indeksā 2019 (*Global Innovation Index 2019*) Latvija ir ierindojusies 34.vietā starp 129 apsekotajām valstīm. Kā Latvijas stiprās puses ir izcelti: skolēnu un skolotāju attiecība vidējās izglītības iestādēs, augstskolā uzņemto vidējo izglītību ieguvušo īpatsvars, atbilstība vides vadības sistēmas standartiem, kredītu saņemšanas vieglums, sieviešu ar augstāko izglītību īpatsvars,

Baltijas valstu vietas Pasaules Inovāciju indeksā

Avots: Cornell University, INSEAD, WIPO, The Global Innovation Index 2019: Creating Healthy Lives –The Future of Medical Innovation

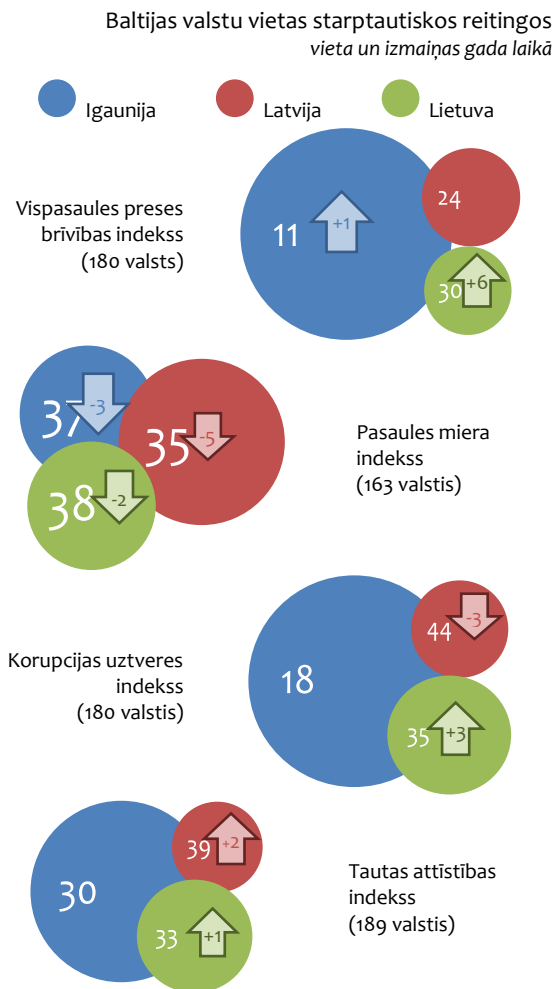
Starptautiskās preses un vārda brīvības organizācijas "Reportieri bez robežām" veidotajā **Vispasaules preses brīvības indeksā Latvija 2019.gadā** ieņēma 24.vietu (no apsekotajām 180 valstīm) saglabājot 2018.gada pozīciju.

Ekonomikas un miera institūta veidotajā **Pasaules miera indeksā** Latvija 2019.gadā ieņēma 35.vietu (no apsekotajām 163 valstīm). Salīdzinot ar 2018.gada rezultātu

Latvijas pozīcija ir pasliktinājusies par 5 pozīcijām, jo ir palielinājušies izdevumi valsts aizsardzībai.

Starptautiskās pretkorupcijas organizācijas *Transparency International* veidotajā **Korupcijas uztveres indeksā** Latvija 2019.gadā ieņēma 44.vietu (no apsekotajām 180 valstīm), pasliktinot pozīciju par 3 vietām, salīdzinot ar 2018.gada rezultātu.

Apvienoto Nāciju attīstības programmas (*UNDP*) veidotajā **Tautas attīstības indeksā**, Latvija 2019.gadā ieņēma 39.vietu (no apsekotajām 189 valstīm) pakāpjoties par 2 pozīcijām, salīdzinot ar precizēto 2017.gada rezultātu.

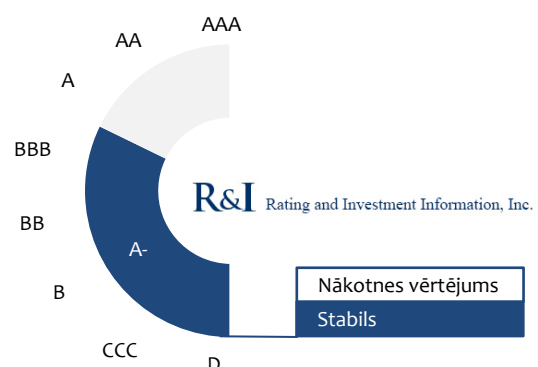
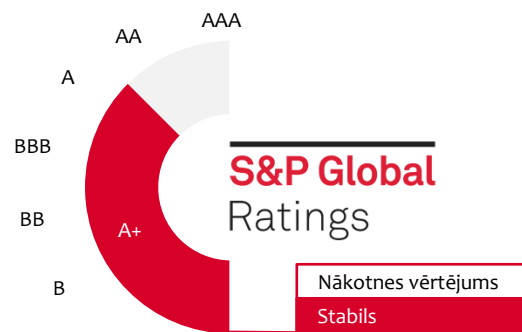
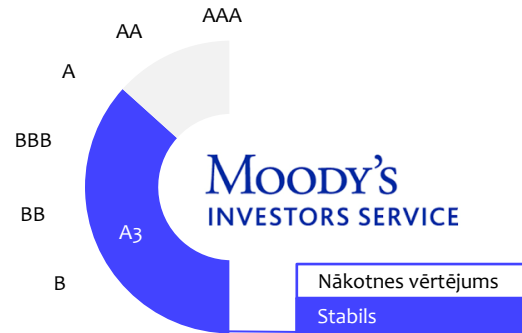
Avots: Reporters Without Borders, 2019 World Press Freedom Index; The Institute for Economics and Peace, Global Peace Index 2019; Transparency International, Corruption Perceptions Index 2019; United Nations Development Programme, Human Development Report 2019.

Starptautiskās kredītreitinga aģentūras (*Moody's Investors Service, Fitch Ratings, S&P Global Ratings, R&I*) 2019.gadā apstiprināja iepriekš piešķirtos augstos kredītreitingus, ko nodrošināja Latvijas iepriekšējo gadu fiskālie rezultāti un zems valsts parāda līmenis.

2020.gada februārī aģentūra *S&P Global Ratings* paaugstināja Latvijas kredītreitingu no „A” līmeņa uz „A+”,

kas ir vēsturiski visaugstākais līmenis kopš 1997.gada, saglabājot stabilu nākotnes novērtējumu. Aģentūra savā vērtējumā ir izcēlusi divus galvenos kredītreitingu paaugstinošos faktorus: Latvijā tiek ievērota stingra fiskālā politika, kas ļaus arī turpmāk samazināt valsts parādu, un Latvijas finanšu sistēmas ievainojamība ir ierobežota, ko apliecina Finanšu darījumu darba grupas (FATF) vērtējums.

Latvijas kredītreitings ilgtermiņa saistībām ārvalstu valūtā

Avots: Valsts kase